

Το Αδρανές Γυναικείο Δυναμικό της Κύπρου στο Κατώφλι του 2000

Προοπτικές και Δυνατότητες Αξιοποίησής του

**ΤΟ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 2000**

Προοπτικές και δυνατότητες αξιοποίησής του

**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ**

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000

ISBN

Αναδημοσίευση μέρους ή ολόκληρης της μελέτης επιτρέπεται
νοουμένου ότι αναφέρεται η πηγή.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι γενικά αποδεκτό ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνεχής και σταθερή βελτίωση της θέσης και του ρόλου της γυναίκας στην κοινωνικοοικονομική ζωή του τόπου.

Επίσης η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας έχει αυξηθεί σημαντικά και βρίσκεται σε επίπεδα που μπορούν να συγκρίνονται με τα αντίστοιχα ανεπτυγμένων κοινωνιών και οικονομιών.

Ταυτόχρονα όμως διαπιστώνεται ότι υπάρχουν ακόμα σημαντικά βήματα να γίνουν όσον αφορά μια πλήρη ισότιμη θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα, ιδιαίτερα σε σχέση με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς την οποία η Κύπρος ακολουθεί πορεία πλήρους ένταξης.

Παρά τα σημαντικά βήματα, η ανεργία των γυναικών συνεχίζει να είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών και σημαντικός αριθμός γυναικών που φθάνει σε ποσοστό 45,4% του συνόλου του γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών, παραμένουν οικονομικά αδρανείς.

Στη μελέτη αυτή γίνεται μια εκτενής ανάλυση όλων των πτυχών του γυναικείου δυναμικού, με εξειδικευμένη αναφορά στο αδρανές γυναικείο δυναμικό. Προκύπτει δε, σημαντικός όγκος χρήσιμων πληροφοριών και αριθμός συμπερασμάτων, που μαζί με τις διατυπωμένες εισηγήσεις αναμένεται να αποτελέσουν χρήσιμο βοήθημα και να προκαλέσουν παραγωγικό προβληματισμό σε κάθε αρμόδιο φορέα και μελετητή.

Στο συντονιστή και συντάκτη της μελέτης κ. Μάκη Κεραυνό, Ανώτερο Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού, στη Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού Ελισάβετ Βούλγαρη Ιωάννου που επεξεργάστηκε τα στοιχεία και συνέβαλε στη συγγραφή της μελέτης και στο Δρα Γιώργο Όξινο, Διευθυντή της Διεύθυνσης Έρευνας και Προγραμματισμού εκφράζω τα συγχαρητήρια και τις πιο ειλικρινείς ευχαριστίες μου.

Π. Χ. Κουτουρούσης
Γενικός Διευθυντής

ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η κυπριακή οικονομία, παρόλη την ανοδική πορεία που ακολούθησε τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να παρουσιάζει προβλήματα ανταγωνιστικότητας σε σχέση με άλλες χώρες. Η πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί μεγαλύτερη ανάγκη για αξιοποίηση των πόρων της οικονομίας και βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών της.

Για το σκοπό αυτό χρειάζεται να μεγιστοποιηθεί η οικονομική συμμετοχή κάθε ατόμου και ειδικά των γυναικών. Παρόλο ότι έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια η θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας της Κύπρου, εξακολουθούν να υπάρχουν σε σημαντικό αριθμό οικονομικά αδρανείς γυναίκες οι οποίες θα μπορούσαν να ενεργοποιηθούν κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Σκοπός της μελέτης

Ο αντικειμενικός σκοπός της μελέτης αυτής είναι η διερεύνηση της σκοπιμότητας και της δυνατότητας προσέλκυσης οικονομικά αδρανών γυναικών στην αγορά εργασίας κυρίως μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης.

Μεθοδολογία

Για την εξέταση του θέματος της προσέλκυσης γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας εξετάστηκαν διαχρονικά στοιχεία σε σχέση με την απασχόληση, την ανεργία καθώς και άλλα στοιχεία που αφορούν το γυναικείο δυναμικό. Επίσης έγινε συγκριτική παράθεση των στοιχείων αυτών με αντίστοιχα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα

Οι πιο κύριες διαπιστώσεις και συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη, παρατίθενται στη συνέχεια.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τη συμμετοχή των γυναικών στον πληθυσμό και στην αγορά εργασίας

- (i) Το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο του πληθυσμού ήταν το 1998, 50,1%, ενώ το ποσοστό απασχολουμένων γυναικών στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού έφθασε το 95,7%.
- (ii) Ένας άλλος σημαντικός δείκτης, το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, ήταν το 1998 54,6% και ήταν σχετικά μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που ήταν 58,1%.
- (iii) Σημαντικός αριθμός γυναικών απασχολείται στις επαγγελματικές κατηγορίες του Δακτυλογράφου, Γραφέα, Ταμιά και των υπαλλήλων Υπηρεσιών και Πωλητών. Επίσης υψηλά ποσοστά απασχόλησης γυναικών παρουσιάζονται στους τομείς των Ξενοδοχείων/Εστιατορίων και της Γεωργίας.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κατάρτιση των απασχολουμένων γυναικών

- (i) Το 1997 το 46% των απασχολουμένων γυναικών στην Κύπρο είχαν εκπαιδευτικό επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης και το 27% ήταν απόφοιτες Ανωτέρας/Ανωτάτης εκπαίδευσης. Τα ποσοστά αυτά συγκρίνονται πολύ ευνοϊκά με τα αντίστοιχα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται δε ότι η Κύπρος είχε ποσοστό 26% με στοιχειώδη μόρφωση ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 33%.
- (ii) Το ποσοστό συμμετοχής γυναικών στην Κύπρο σε προγράμματα συνεχούς κατάρτισης της ΑνΑΔ, βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με το αντίστοιχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης καθόλη τη διάρκεια της εργάσιμης ηλικίας, αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την απασχολησιμότητα των γυναικών, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρά στην Κύπρο.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα σε σχέση με την ανεργία των γυναικών

- (i) Η ανεργία των γυναικών στην Κύπρο είναι μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών. Σε σχέση όμως με την ανεργία των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία είναι υπερδιπλάσια, συγκρίνεται πολύ ευνοϊκά.
- (ii) Ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων γυναικών συγκεντρώνεται στην ομάδα ηλικίας 30-49 χρονών.
- (iii) Τα ποσοστά ανέργων γυναικών με επίπεδο μόρφωσης Μέσης και Ανωτάτης εκπαίδευσης είναι πολύ πιο ψηλά από τα αντίστοιχα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αντίθεση με το ποσοστό ανέργων γυναικών στοιχειώδους εκπαίδευσης που είναι αρκετά πιο χαμηλό.
- (iv) Πιο πολλές άνεργες γυναίκες παρουσιάζονται στους τομείς των Υπηρεσιών και της Μεταποίησης. Όσον αφορά επαγγελματική κατηγορία περισσότερες άνεργες υπάρχουν στα επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό

- (i) Το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό το 1998, ήταν 45,4% στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού ή 97.500 γυναίκες με ηλικία 15-64 χρονών. Με εξαίρεση τις μαθήτριες και τις φοιτήτριες ο αριθμός των οικονομικά αδρανών γυναικών εκτιμάται σε 72.200 γυναίκες.
- (ii) Το μεγαλύτερο ποσοστό οικονομικά αδρανών γυναικών, εξαιρουμένων των μαθητριών και φοιτητριών, εντοπίζεται στις ηλικίες πέραν των 25 ετών και αυξάνει ανάλογα με την αύξηση της ηλικίας.
- (iii) Τα βασικά χαρακτηριστικά των οικονομικά αδρανών γυναικών είναι γυναίκες παντρεμένες, με 2 ή 3 παιδιά, προερχόμενες από αστικές περιοχές και με μόρφωση κυρίως δημοτικού ή και Λυκείου. Σημαντικό ποσοστό απ' αυτές

είχαν προηγούμενη εργασιακή πείρα, ενώ σχετικά μικρό ποσοστό απ' αυτές συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατάρτισης.

- (iv) Οι πιο σημαντικοί λόγοι οι οποίοι αποτελούν εμπόδιο στην απασχόληση των γυναικών, είναι:
- Φροντίδα των παιδιών και του νοικοκυριού
  - Χαμηλοί μισθοί και μεγάλη απόσταση εργασίας-κατοικίας
  - Έλλειψη επαγγελματικών προσόντων

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τις μορφές και τους όρους απασχόλησης γυναικών

- (i) Το ποσοστό μερικής απασχόλησης γυναικών στην Κύπρο είναι πολύ χαμηλό, συγκρινόμενο με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήταν 7,1% το 1995.
- (ii) Η ισομισθία ανδρών και γυναικών δεν έχει εφαρμοσθεί καθολικά, παρά τη νομοθετική ρύθμιση. Το επίπεδο απολαβών των γυναικών έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, παραμένει όμως χαμηλότερο από αυτό των ανδρών κατά 34,5%.

Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για την πολιτική και τα σχέδια για τη γυναίκα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εισάξει από καιρό σημαντική νομοθεσία και άλλες ρυθμίσεις σε σχέση με την ισομεταχείριση της γυναίκας στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην Κύπρο, στον τομέα αυτό, υπάρχουν ακόμα αρκετά περιθώρια βελτίωσης. Για την περαιτέρω βελτίωση και εναρμόνιση με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο στον τομέα αυτό, έχουν περιληφθεί σειρά μέτρων στο νέο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003.

Εισηγήσεις

Οι εισηγήσεις που προτείνονται αναμένεται ότι θα συμβάλουν στη μεγαλύτερη αξιοποίηση του αδρανούς γυναικείου δυναμικού. Ταξινομούνται δε σε **τρεις κατηγορίες**:

- Εισηγήσεις που αφορούν τη διαμόρφωση πολιτικής και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου.
- Εισηγήσεις σε σχέση με την ενημέρωση των γυναικών.
- Εισηγήσεις για την εφαρμογή δράσεων που αναμένεται να διευκολύνουν την ένταξη πρόσθετου γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας.

Εισηγήσεις που αφορούν τη διαμόρφωση πολιτικής και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου

- (i) Προτείνεται η επεξεργασία με τη συνεργασία όλων των αρμοδίων φορέων, Υπουργείων και κοινωνικών εταίρων, **Σχεδίου Δράσης ρύθμισης του θεσμικού πλαισίου εργασίας με καθορισμένο χρονικό ορίζοντα**. Στα πλαίσια της εισήγησης αυτής αναμένεται να εξεταστούν παράγοντες που καθορίζουν το **θεσμικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας** (π.χ. ωράριο, συγκοινωνία, επίπεδα μισθών για συγκεκριμένα επαγγέλματα, υποδομή φροντίδας παιδιών).
- (ii) **Επιτάχυνση** της διαδικασίας **εναρμόνισης** με το κοινοτικό κεκτημένο στα θέματα που **αφορούν την απασχόληση των γυναικών**.
- (iii) **Προώθηση της συμμετοχής σε Κοινοτικά Προγράμματα** που αφορούν κυρίως την **απασχόληση των γυναικών**.
- (iv) Προώθηση **πολιτικών φιλικών προς την οικογένεια** για την επίτευξη συμβατότητας μεταξύ εργασίας της γυναίκας και της οικογενειακής ζωής.

Εισηγήσεις σε σχέση με την ενημέρωση των γυναικών

- (i) Ενίσχυση του **επαγγελματικού προσανατολισμού** από τους αρμόδιους φορείς, που απευθύνεται σε μαθήτριες, φοιτήτριες και **ομάδες γυναικών που επιθυμούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.**

Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής τα υπάρχοντα στοιχεία και πληροφορίες που προκύπτουν από σχετικές εργασίες και μελέτες της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού είναι στη διάθεση των Υπηρεσιών/Οργανισμών που εμπλέκονται σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού.

Εισηγήσεις για εφαρμογή δράσεων ένταξης πρόσθετων γυναικών στην αγορά εργασίας

- (i) Εξέταση της δυνατότητας από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τη δημιουργία **ειδικού πιλοτικού σχεδίου αυτοεργοδότησης γυναικών** στα πρότυπα παρόμοιων σχεδίων που λειτουργούν κάτω από το ίδιο Υπουργείο.
- (ii) Εξέταση από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της δυνατότητας εφαρμογής **πιλοτικού προγράμματος προσέλκυσης αδρανών γυναικών** οι οποίες διέκοψαν την εργασία τους και τώρα επιθυμούν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.
- (iii) Εφαρμογή **ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αδρανών γυναικών** σε τομείς και θέματα στα οποία εντοπίζονται ανάγκες και περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης γυναικών.
- (iv) **Δημιουργία προϋποθέσεων για απόκτηση αναγνωρισμένων επαγγελματικών προσόντων**, η οποία αναμένεται να ενεργήσει καταλυτικά προς την πλευρά τόσο των νέων γυναικών όσο και προς την κατεύθυνση γυναικών που επιθυμούν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ		iii
ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ		v
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1.	Ιστορικό της προσπάθειας αξιοποίησης του αδρανούς γυναικείου δυναμικού	1
1.2.	Η ανάγκη σήμερα	4
1.3.	Σκοπός της μελέτης	5
1.4.	Μεθοδολογία	6
1.5.	Περίγραμμα της μελέτης	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	8
2.1.	Δημογραφικά στοιχεία	8
2.2.	Συνοπτικά στοιχεία απασχόλησης των γυναικών	9
2.3.	Συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας	13
2.4.	Ποσοστό απασχόλησης γυναικών στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-64)	18
2.5.	Ποσοστό γυναικών στο σύνολο των απασχολουμένων	20
2.5.1.	Απασχόληση γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία	23
2.5.2.	Απασχόληση γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας	25

2.5.3. Επαγγελματική υπόσταση των γυναικών 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	32
3.1.	Εκπαιδευτικό επίπεδο απασχολουμένων γυναικών	32
3.2.	Συμμετοχή απασχολουμένων γυναικών σε προγράμματα κατάρτισης	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	ΑΝΕΡΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	42
4.1.	Σύνθεση της ανεργίας κατά φύλο	42
4.2.	Ανεργία γυναικών κατά ηλικία και επαρχία	45
4.3.	Ανεργία γυναικών και εκπαιδευτικό επίπεδο	47
4.4.	Ανεργία γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και επαγγελματική κατηγορία (1998-1999)	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	53
5.1.	Οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό κατά ομάδα ηλικίας	55
5.2.	Κατανομή οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά επαρχία	57
5.3.	Χαρακτηριστικά ουσιαστικά οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού	58
5.4.	Λόγοι για τους οποίους οι γυναίκες δεν απασχολούνται και προϋποθέσεις για εργασία	59

5.5.	Εκτίμηση για τις επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες θα μπορούσε να απασχοληθεί οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	65
6.1.	Οικογενειακές υποχρεώσεις και απασχολησιμότητα γυναικών	66
6.2.	Μορφές απασχόλησης	67
6.2.1.	Μερική απασχόληση	67
6.2.2.	Προσωρινή απασχόληση	69
6.2.3.	Αυτοεργοδότηση	70
6.3.	Μισθοί και ωφελήματα	71
6.4.	Διευκολύνσεις για εργαζόμενες μητέρες	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ	77
7.1.	Η Κυπριακή πολιτική για τη γυναίκα	77
7.2.	Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τη γυναίκα	78
7.3.	Το Κοινοτικό Κεκτημένο	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	85
8.1.	Διαπιστώσεις και Συμπεράσματα	85
8.2.	Εισηγήσεις	90

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΗ ΖΗΤΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	115
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	129
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	133

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά την τελευταία δεκαετία, οι σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές μεταβολές έχουν δημιουργήσει νέες συνθήκες και δεδομένα στην αγορά εργασίας, όπου η γυναίκα είναι σε θέση να διεκδικήσει ένα ισότιμο ρόλο και τα ίδια δικαιώματα με τον άνδρα.

Σήμερα στην Κύπρο το γυναικείο εργατικό δυναμικό διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επαγγέλματα.

Με βάση στοιχεία του 1998, οι γυναίκες αποτελούσαν το 50,1% του συνολικού πληθυσμού. Ενώ το 1985 ο αριθμός των επικερδώς απασχολούμενων γυναικών ήταν 81.600, το 1998 ο αριθμός αυτός ανήλθε περίπου σε 113.400. Επίσης το 1980 ο **γυναικείος οικονομικά ενεργός πληθυσμός** ήταν 73.600 ενώ **το 1998 αυξήθηκε σε 119.100**. Δηλαδή αποτελούσαν αντίστοιχα το 33,4% και το **38,5% του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού**.

Με την αποδοχή απ'όλους σήμερα της σημασίας του γυναικείου εργατικού δυναμικού στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου, χρειάζεται να αξιοποιηθεί περισσότερο το γυναικείο εργατικό δυναμικό με την ενθάρρυνση ακόμα περισσότερων γυναικών για μεγαλύτερη και ενεργότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

1.1. Ιστορικό της προσπάθειας αξιοποίησης του αδρανούς γυναικείου δυναμικού

Στο τέλος της δεκαετίας του 80, άρχισαν να παρουσιάζονται σοβαρές ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού στην Κύπρο και να προβάλλονται τα πρώτα αιτήματα από τους εργοδοτικούς συνδέσμους για εισαγωγή ξένου εργατικού δυναμικού για ικανοποίηση των αναγκών κυρίως στις βιομηχανίες της μεταποίησης, στα ξενοδοχεία και στον τομέα των κατασκευών.

Μετά από μελέτη του Γραφείου Προγραμματισμού σε σχέση με τον «Ποσοτικό προσδιορισμό των ελλείψεων και δυνατότητες κάλυψής τους από εγχώριες πηγές», προέκυψε ότι οι διαπιστωμένες ελλείψεις εργατικού δυναμικού θα μπορούσαν μεταξύ άλλων να ικανοποιηθούν και με την προσέλκυση γυναικών που ήταν οικονομικά αδρανείς.

Η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης στην προσπάθεια για καλύτερη αξιοποίηση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού, **διεξήγαγε έρευνα στις αρχές του 1990**, και εκπόνησε ειδική μελέτη για το θέμα. Τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα που έγινε σε μεγάλο αριθμό γυναικών που δεν εργάζονταν, έδειξαν ότι το **46% των γυναικών κάτω από κάποιες προϋποθέσεις θα μπορούσαν να εισέλθουν ή να επανέλθουν στην αγορά εργασίας.**

Οι **βασικές προϋποθέσεις** όπως προέκυψαν από τη μελέτη¹ ήταν:-

- ❖ Βελτίωση όρων και συνθηκών εργασίας (μειωμένο ωράριο, εργασία στο σπίτι, ψηλότερες απολαβές)
- ❖ Διευθέτηση για φροντίδα των παιδιών τις ώρες που θα εργάζονται (παιδικές λέσχες στα δημοτικά σχολεία και βρεφικοί/νηπιοκομικοί σταθμοί)
- ❖ Διοργάνωση κατάλληλων προγραμμάτων κατάρτισης

Με βάση τα ευρήματα της μελέτης, δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα στο θέμα της αξιοποίησης του γυναικείου δυναμικού. Η μελέτη διανεμήθηκε σε μεγάλο αριθμό ατόμων, έγινε δημοσιογραφική διάσκεψη και εκπομπές από το ραδιόφωνο. Παράλληλα, ζητήθηκε και εξασφαλίστηκε η **βοήθεια ξένου εμπειρογνώμονα για τις μεθόδους προσέλκυσης και κατάρτισης των γυναικών**. Πράγματι τον Οκτώβριο 1990 μετακλήθηκε η εμπειρογνώμονας κα Μαίρη Ντόργκαν, από την FAS Ιρλανδίας, η οποία μελέτησε το θέμα και μετά από σειρά επαφών που είχε με αρμόδιους φορείς κατέληξε σε εισηγήσεις σχετικά με τρόπους προσέλκυσης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Οι **κυριότερες εισηγήσεις**, από τις οποίες κάποιες είχαν βραχυπρόθεσμο και άλλες μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, ήταν:

---

¹ Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης (1991), «Αξιοποίηση του Οικονομικά Αδρανούς Γυναικείου Δυναμικού»

Βραχυπρόθεσμες εισηγήσεις

- Η Αρχή σε συνεργασία με άλλους φορείς να οργανώσει συναντήσεις σε διάφορες περιοχές που υπάρχουν γυναίκες που είναι οικονομικά αδρανείς και να προωθηθεί η σημασία της κατάρτισης και η εργασία σε τεχνικά επαγγέλματα.
- Σε συνεργασία με άλλους φορείς να γίνει εφαρμογή εισαγωγικών προγραμμάτων «τεχνικής κατάρτισης» που θα βοηθούσαν τις νέες γυναίκες να γνωρίσουν τα τεχνικά επαγγέλματα πριν αποφασίσουν να ασχοληθούν με αυτά.
- Για τις γυναίκες με οικογενειακές υποχρεώσεις, εφαρμογή εισαγωγικών ενοτήτων κατάρτισης που θα αφορούν τις ειδικές ανάγκες κατάρτισης τους. Με τη βοήθεια κατάλληλου εκπαιδευτή οι γυναίκες θα πρέπει να εξετάσουν όλα τα θέματα που θεωρούν οι ίδιες ως προβλήματα και να αναπτυχθεί η αυτοπεποίθησή τους.
- Με τη συνεργασία άλλων αρμόδιων φορέων να εξευρεθούν εργοδότες που θα ήταν διατεθειμένοι να απασχολήσουν γυναικείο προσωπικό σε μερική βάση ή ευέλικτο ωράριο και να τους παρασχεθεί βοήθεια από την Αρχή στο θέμα της κατάρτισης.

Μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες εισηγήσεις

- Με τη συνεργασία κυβερνητικών, εργοδοτικών και συνδικαλιστικών φορέων να ξεκινήσει εκστρατεία σε παγκύπρια βάση για προσέλκυση του αδρανούς γυναικείου δυναμικού.
- Να εφαρμοστούν προγράμματα κατάρτισης για τους εργοδότες/ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων που εργοδοτούν τεχνίτες. Ο σκοπός θα είναι η παροχή κατάρτισης σε θέματα που αφορούν τη σημασία του ανθρώπινου δυναμικού στην εργασία της επιχείρησης και άλλα σχετικά θέματα.
- Να διασφαλιστεί όσο είναι δυνατό ότι όλα τα άτομα που ξεκινούν τεχνικό επάγγελμα αποκτούν κατάλληλη κατάρτιση με σωστή αξιολόγηση και πιστοποίηση βασισμένη σε αναγνωρισμένα επίπεδα κατάρτισης.

- Να γίνει προσπάθεια ώστε να σταματήσει να υπάρχει διαχωρισμός των επαγγελμάτων ανάλογα με το φύλο. Σε πρώτο στάδιο για επαγγέλματα που θεωρούνται εντελώς ανδρικά θα μπορούσε να γίνονται προγράμματα χωριστά για άνδρες και χωριστά για γυναίκες.

Έτσι το τέλος του 1991, η Αρχή σε συνεργασία με τις Συντεχνίες, τους Εργοδοτικούς Συνδέσμους, το Υπουργείο Εργασίας, το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας και το Υπουργείο Παιδείας προχώρησε στην **εφαρμογή προγράμματος για προσέλκυση των γυναικών στην αγορά εργασίας με τίτλο «Η γυναίκα στα τεχνικά επαγγέλματα»**. Η πρώτη ενότητα με τίτλο «Δυνατότητες και προοπτικές κατάρτισης και απασχόλησης» έγινε τον Οκτώβριο του 1991 ενώ η δεύτερη ενότητα με τίτλο «Επικοινωνία στην εργασία» έγινε κατά την περίοδο Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 1991.

Η Αρχή κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια και ανέπτυξε σημαντική δραστηριότητα σε στενή συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς για την προσέλκυση γυναικών στην αγορά εργασίας.

Παρά τις ενέργειες που έγιναν για την προσέλκυση των γυναικών δεν υπήρξε ανάλογη ανταπόκριση από τις γυναίκες. Επίσης οι αναγκαίες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, ήταν οριακές και δεν συνέβαλαν στη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. **Γενικά τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα** και ελάχιστες από τις γυναίκες που έδειξαν ενδιαφέρον αρχικά, απασχολήθηκαν στη βιομηχανία.

1.2. Η ανάγκη σήμερα

Η κυπριακή οικονομία, παρόλη την ανοδική πορεία που ακολούθησε τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να παρουσιάζει σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως χαμηλή ανταγωνιστικότητα σε σχέση με άλλες χώρες και ιδιαίτερα την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά προς την οποία προσβλέπει. Η πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί μεγαλύτερη ανάγκη για καλύτερη αξιοποίηση των πόρων της οικονομίας και βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών της, ώστε να καταστεί μια ανταγωνιστική οικονομία στα πλαίσια μιας ενοποιημένης διεθνούς οικονομίας.

Το ανθρώπινο δυναμικό της Κύπρου αποτελεί τον πιο σημαντικό παράγοντα στη βελτίωση της παραγωγικότητας και κατ'επέκταση της ανταγωνιστικότητας, αφού τεθούν οι βάσεις και οι προϋποθέσεις για τη συνεχή κατάρτιση και ανάπτυξή του και κυρίως την πλήρη αξιοποίησή του.

Η μεγαλύτερη συμμετοχή του γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας, αποτελεί ακόμα ένα βήμα προς την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου. Το κοινοτικό κεκτημένο αφορά την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, με **μείωση κατά 50%** στα επόμενα 5 χρόνια του χάσματος μεταξύ των δύο φύλων, όσον αφορά την απασχόληση, την ανεργία και την αμοιβή. **Στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης** είναι η αύξηση του συνολικού ποσοστού απασχόλησης στο **70%** μέχρι το **2010** και **για τις γυναίκες** αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών **πέραν του 60%**.

1.3. Σκοπός της μελέτης

Ο αντικειμενικός σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση της σκοπιμότητας και της δυνατότητας προσέλκυσης οικονομικά αδρανών γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω διαφόρων ενεργειών και μέτρων, αλλά και μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης.

Οι επί μέρους σκοποί της μελέτης είναι:

- Υπολογισμός του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού μέσω μελέτης των στοιχείων της απασχόλησης.
- Εκτίμηση των ευκαιριών απασχόλησης για τις γυναίκες που θα ήθελαν να αναζητήσουν δουλειά.
- Εξέταση των όρων εργοδότησης για τη γυναίκα της Κύπρου σε σύγκριση με την Ευρωπαϊκή Ένωση (δικαιώματα, συνθήκες εργασίας και διευκολύνσεις για φροντίδα παιδιών).
- Διατύπωση εισηγήσεων για αξιοποίηση του αδρανούς γυναικείου δυναμικού στην Κύπρο.

1.4. Μεθοδολογία

Για την εξέταση του θέματος της προσέλκυσης γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας, εξετάστηκε η διαχρονική εξέλιξη στοιχείων που αφορούν την απασχόληση και την ανεργία καθώς και άλλα θέματα που επηρεάζουν την προσέλκυση γυναικών στην αγορά εργασίας στην Κύπρο και έγινε προσπάθεια συγκριτικής παράθεσης με παρόμοια δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.5. Περίγραμμα της μελέτης

Στο **πρώτο κεφάλαιο** γίνεται σύντομη περιγραφή της πρόσφατης προσπάθειας αξιοποίησης του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού από την Αρχή. Επίσης περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνησή της.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** γίνεται ανάλυση διαφόρων στοιχείων και πληροφοριών που αναφέρονται στο γυναικείο ανθρώπινο δυναμικό, όπως η δημογραφική τάση, η απασχόληση και η ανεργία.

Το **τρίτο κεφάλαιο** αναφέρεται στο εκπαιδευτικό επίπεδο και το επίπεδο κατάρτισης των απασχολουμένων γυναικών της Κύπρου καθώς και των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** εξετάζεται η ανεργία των γυναικών και αναλύονται τα χαρακτηριστικά των ανέργων γυναικών καθώς και τα βασικά εμπόδια για τη μη απασχόλησή τους.

Το **πέμπτο κεφάλαιο** επικεντρώνεται στο οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό. Γίνεται μια ανάλυση της κατηγορίας αυτής των γυναικών σε σχέση με την ηλικία και την επαρχία, ενώ παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των οικονομικά αδρανών γυναικών. Εξετάζονται επίσης οι λόγοι για τους οποίους δεν απασχολούνται καθώς και οι προϋποθέσεις για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Στο **έκτο κεφάλαιο** αναλύονται στοιχεία σε σχέση με τη μορφή και τους όρους απασχόλησης των γυναικών καθώς και θέματα όπως η απασχολησιμότητα των γυναικών, οι διευκολύνσεις για εργαζόμενες μητέρες και οι ευκαιρίες απασχόλησης.

Στο **έβδομο κεφάλαιο** περιγράφεται η κυπριακή πολιτική για την γυναίκα καθώς επίσης η Ευρωπαϊκή πολιτική και το κοινοτικό κεκτημένο.

Στο **όγδοο κεφάλαιο** επισημαίνονται οι βασικές διαπιστώσεις και τα κύρια συμπεράσματα. Επίσης διατυπώνονται εισηγήσεις με στόχο τη μεγαλύτερη αξιοποίηση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού.

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά σε βασικά στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν το γυναικείο ανθρώπινο δυναμικό σε σχέση με τις δημογραφικές τάσεις, την απασχόληση και την ανεργία.

2.1. Δημογραφικά στοιχεία

Μετά τα πρώτα χρόνια που ακολούθησαν την τουρκική εισβολή του 1974, ο συνολικός πληθυσμός άρχισε να παρουσιάζει θετική ετήσια ποσοστιαία μεταβολή από το 1977. Από το 1980 μέχρι το 1998 ο πληθυσμός αυξανόταν ετήσια κατά μέσον όρο περίπου 1,5%. Ο συνολικός πληθυσμός αυξήθηκε από το 1980 κατά 29,5% φθάνοντας τις 663.300 το 1998 και ο γυναικείος πληθυσμός αυξήθηκε στην ίδια περίοδο κατά 28,8% φθάνοντας τις 332.600. Αναλυτικά αριθμητικά στοιχεία για το σύνολο του πληθυσμού και κατά φύλο για την περίοδο 1980-1998 παρουσιάζονται στον πίνακα 1.1. του Παραρτήματος 1.

Ο γυναικείος πληθυσμός πέρα από τη διατήρηση ενός σημαντικού ποσοστού στο σύνολο του πληθυσμού (**50,1% το 1998**) παρουσίασε διαχρονικά μια σημαντική αύξηση του ποσοστού του, στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Με τον όρο **Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός**, εννοούμε το συνολικό αριθμό των επικερδώς απασχολουμένων με ηλικία 15 χρονών και άνω, συμπεριλαμβανομένων των Κυπρίων που εργάζονται στις Αγγλικές Βάσεις, των ανέργων και των στρατιωτών που υπηρετούν τη θητεία τους.

Από **33,4%** το 1980, η συμμετοχή των γυναικών στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού έφθασε στο **38,5% το 1998**.

Το στοιχείο αυτό δείχνει τη συνεχώς αυξημένη παρουσία και σημασία των γυναικών ανάμεσα στο οικονομικά ενεργό δυναμικό της χώρας.

Στον Πίνακα 1 φαίνονται διαχρονικά τα ποσοστά συμμετοχής ανδρών και γυναικών στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ (15+ ΧΡΟΝΩΝ)

ΧΡΟΝΟΣ	% ΑΝΔΡΩΝ	% ΓΥΝΑΙΚΩΝ
1980	66,6	33,4
1987	64,0	36,0
1989	62,8	37,2
1991	62,0	38,0
1998	61,5	38,5

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία

Από τα στοιχεία του Πίνακα 1 διαπιστώνεται η διαχρονική τάση της μείωσης του ποσοστού συμμετοχής των ανδρών σε αντίθεση με την αυξητική τάση που παρουσιάζει το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

Αναλυτικά αριθμητικά στοιχεία για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό κατά φύλο, υπάρχουν στον πίνακα 1.2. του Παραρτήματος 1.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της **Ευρωπαϊκής Ένωσης²**, ο συνολικός πληθυσμός των 15 χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το 1998 374,8 εκ. Από τον πληθυσμό αυτό, 191,7 εκ. ή το **51,1% ήταν γυναίκες**. Δημογραφικά λοιπόν, όσον αφορά το ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού, η Κύπρος βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με την Ευρωπαϊκή Ένωση αφού το 1998 οι γυναίκες αποτελούσαν το 50,1% του πληθυσμού.

2.2. Συνοπτικά στοιχεία απασχόλησης των γυναικών

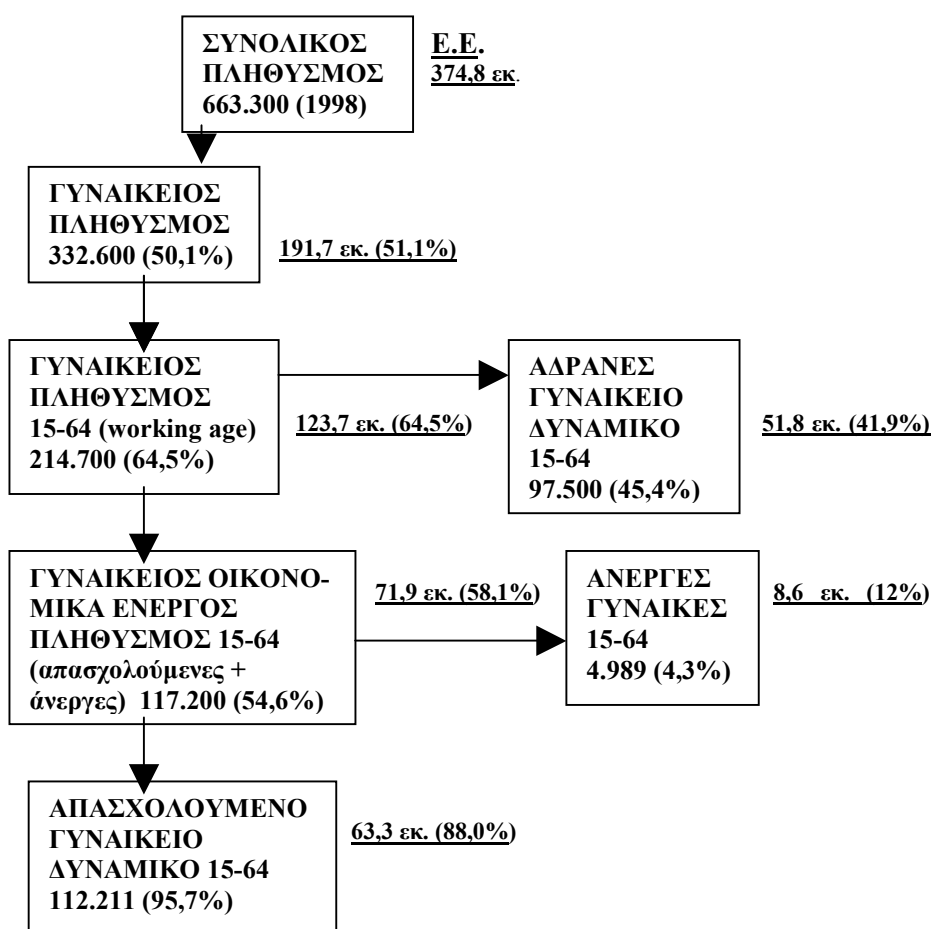
Τα πιο πρόσφατα εκδοθέντα επίσημα στοιχεία για την απασχόληση των γυναικών τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρονται στο 1998.

² Employment in Europe 1999, European Commission

Η διαγραμματική απεικόνιση της δομής του πληθυσμού στην Κύπρο σε σχέση με τις διάφορες κατηγορίες του γυναικείου πληθυσμού και τα αντίστοιχα αριθμητικά στοιχεία για το 1998 παρουσιάζονται στο Σχεδιάγραμμα 1. Τα υπογραμμισμένα αριθμητικά στοιχεία αναφέρονται στις αντίστοιχες κατηγορίες του γυναικείου πληθυσμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΕ (1998)

Πηγές: 1. Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία
2. Employment in Europe 1999, European Commission

Από τις πληροφορίες του Σχεδιαγράμματος 1, διαπιστώνεται ότι ο γυναικείος πληθυσμός στην Κύπρο που βρισκόταν σε ηλικία που μπορεί να εργαστεί, δηλαδή 15 μέχρι 64 χρονών, ήταν το 1998 το 64,5% του συνόλου των γυναικών. **Το 45,4% του πληθυσμού αυτού ή 97.500 γυναίκες ήταν αδρανείς**, δηλαδή γυναίκες που δεν ενδιαφέρονταν να απασχοληθούν ή για διάφορους λόγους, προσωπικούς ή άλλους, δεν αναζητούσαν εργασία. Το υπόλοιπο 54,6% ή 117.200 γυναίκες, ήταν γυναίκες που απασχολούνταν ή ήταν άνεργες. Αποτελούσαν δηλαδή το γυναικείο οικονομικά ενεργό πληθυσμό με ηλικία 15-64 χρονών. Απ' αυτές η τεράστια πλειοψηφία (95,7%) εργάζονταν και μόνο 4.989 γυναίκες ήταν άνεργες ή το 4,3%.

Δύο σημαντικοί δείκτες για την απασχόληση, οι οποίοι δεν παρουσιάζονται στο Σχεδιάγραμμα 1, αλλά αναλύονται στα υποκεφάλαια 2.3 και 2.4 αντίστοιχα, είναι το **ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας** (Labour force participation ή Activity rate) και το **ποσοστό απασχόλησης** (employment rate).

Το **ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας το 1998**, ήταν:

<u>Κύπρος</u>	<u>Ευρωπαϊκή Ένωση (15)</u>
54,6%	58,1%

Το **ποσοστό απασχόλησης των γυναικών**, το οποίο υπολογίζεται ως το σύνολο των απασχολουμένων γυναικών (15+) προς το σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64), ήταν το 1998:

<u>Κύπρος</u>	<u>Ευρωπαϊκή Ένωση (15)</u>
53,1%	51,2%

Συγκρίνοντας τα στοιχεία του Σχεδιαγράμματος 1 που αφορούν την Κύπρο με τα αντίστοιχα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 προκύπτουν τα πιο κάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (15 ΧΩΡΕΣ) ΤΟ 1998

	1998	
	ΚΥΠΡΟΣ	ΕΕ
Γυναικείος πληθυσμός ⁽¹⁾	50,1%	51,1%
Γυναικείος οικονομικά ενεργός πληθυσμός (15-64) (απασχολούμενες και άνεργες) ⁽²⁾	54,6%	58,1%
Αδρανές γυναικείο δυναμικό (15-64) ⁽²⁾	45,4%	41,9%
Άνεργες γυναίκες (15-64) ⁽³⁾	4,3%	12,0%
Απασχολούμενες γυναίκες (15-64) ⁽³⁾	95,7%	88,0%

(1): Στο σύνολο του πληθυσμού

(2): Στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64)

(3): Στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού (15-64)

- Περίπου ο μισός συνολικός πληθυσμός τόσο στην Κύπρο όσο και στις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από γυναίκες.
- Ο γυναικείος οικονομικά ενεργός πληθυσμός με ηλικία 15-64 χρονών είναι κατά 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών στο σύνολο των οικονομικά ενεργών γυναικών με ηλικία 15-64 είναι μεγαλύτερο στην περίπτωση της Κύπρου, περίπου κατά 8%.
- Το ποσοστό των άνεργων γυναικών μεταξύ ηλικίας 15-64 χρονών, στο σύνολο του οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών είναι πολύ χαμηλότερο στην Κύπρο (4,3%) παρά στην Ευρωπαϊκή Ένωση (12%).
- Το ποσοστό του αδρανούς γυναικείου δυναμικού (15-64 χρονών) στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού (15-64 χρονών) είναι κατά 3,5% μεγαλύτερο στην Κύπρο παρά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3. Συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας

Ένας σημαντικός δείκτης αναφορικά με τον αριθμό των ατόμων που βρίσκονται στην αγορά εργασίας είναι το **“Ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού”** (Labour force participation ή Activity rate). Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό του οικονομικά ενεργού εργατικού δυναμικού που βρίσκεται σε εργάσιμη ηλικία, δηλαδή 15-64 χρονών, πάνω στο σύνολο του εργατικού δυναμικού που επίσης βρίσκεται στην εργάσιμη ηλικία 15-64 χρονών.

Στο υποκεφάλαιο αυτό εξετάζεται κυρίως το **ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας**, δηλαδή το ποσοστό των οικονομικά ενεργών γυναικών με ηλικία 15-64 χρονών, στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται στοιχεία για την περίοδο 1992-1998 που αφορούν την εξέλιξη του γυναικείου πληθυσμού σε εργάσιμη ηλικία, την εξέλιξη του οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού καθώς και το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1992-1998

ΧΡΟΝΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (15-64)	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (15-64)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (15-64) ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Αριθμός	Αριθμός	%
1992	197.200	108.800	55,2
1993	200.900	109.600	54,5
1994	203.500	111.100	54,6
1995	206.300	115.000	55,7
1996	208.900	117.100	56,0
1997	211.700	116.200	54,9
1998	214.700	117.200	54,6

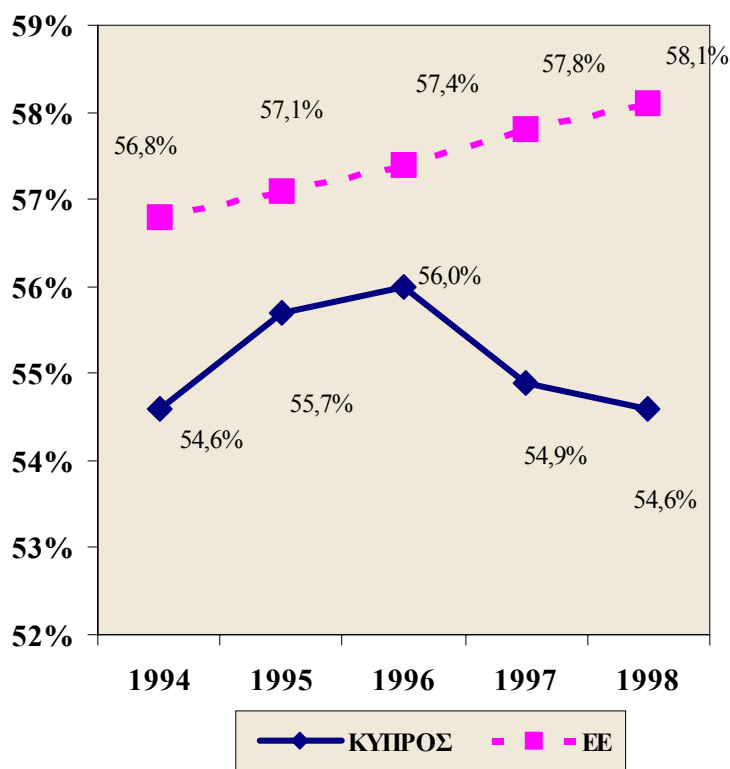
Ο γυναικείος πληθυσμός που βρίσκεται στην εργάσιμη ηλικία 15-64 χρονών παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση και από 197.200 το 1992, ανήλθε σε 214.700 το 1998. Μεταξύ, δηλαδή των ετών 1992 και 1998, αυξήθηκε κατά 8,9%. Στην ίδια περίοδο ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός (15-64), αυξήθηκε κατά 7,7%.

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3 προκύπτει ότι τα τελευταία χρόνια το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας κυμαίνεται περίπου στα ίδια επίπεδα με οριακές μόνο διακυμάνσεις. Εντούτοις, διακρίνεται σαφώς μια αυξητική τάση μεταξύ των ετών 1993-1996 και μια πτωτική τάση στα χρόνια 1997 και 1998.

Στο Σχεδιάγραμμα 2 απεικονίζεται διαγραμματικά το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 χωρών μελών, για τα χρόνια 1994, 1995, 1996, 1997 και 1998.

Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζει μια σαφή έστω και οριακή αύξηση μεταξύ των ετών 1994-1998. Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας της Κύπρου κυμαίνεται σε ελαφρά χαμηλότερα επίπεδα και ενώ στην αρχή παρουσιάζει αυξητική τάση στη συνέχεια, η τάση γίνεται καθοδική και το 1998 υπάρχει άνοιγμα 3,5% μεταξύ Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον Πίνακα 1.3. του Παραρτήματος 3 φαίνονται αναλυτικά τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών που είχαν εργάσιμη ηλικία στην αγορά εργασίας, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (15-64) ΣΤΗΝ
ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ
(1994-1998)

- Πηγές: 1. Εργατικές Στατιστικές 1994-1998, Στατιστική Υπηρεσία
 2. Employment in Europe 1998&1999, European Commission

Στο Σχεδιάγραμμα 3 γίνεται μια σύγκριση των ποσοστών συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα χρόνια 1985, 1997 και 1998. Από τη σύγκριση αυτή προκύπτει ότι διαχρονικά σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

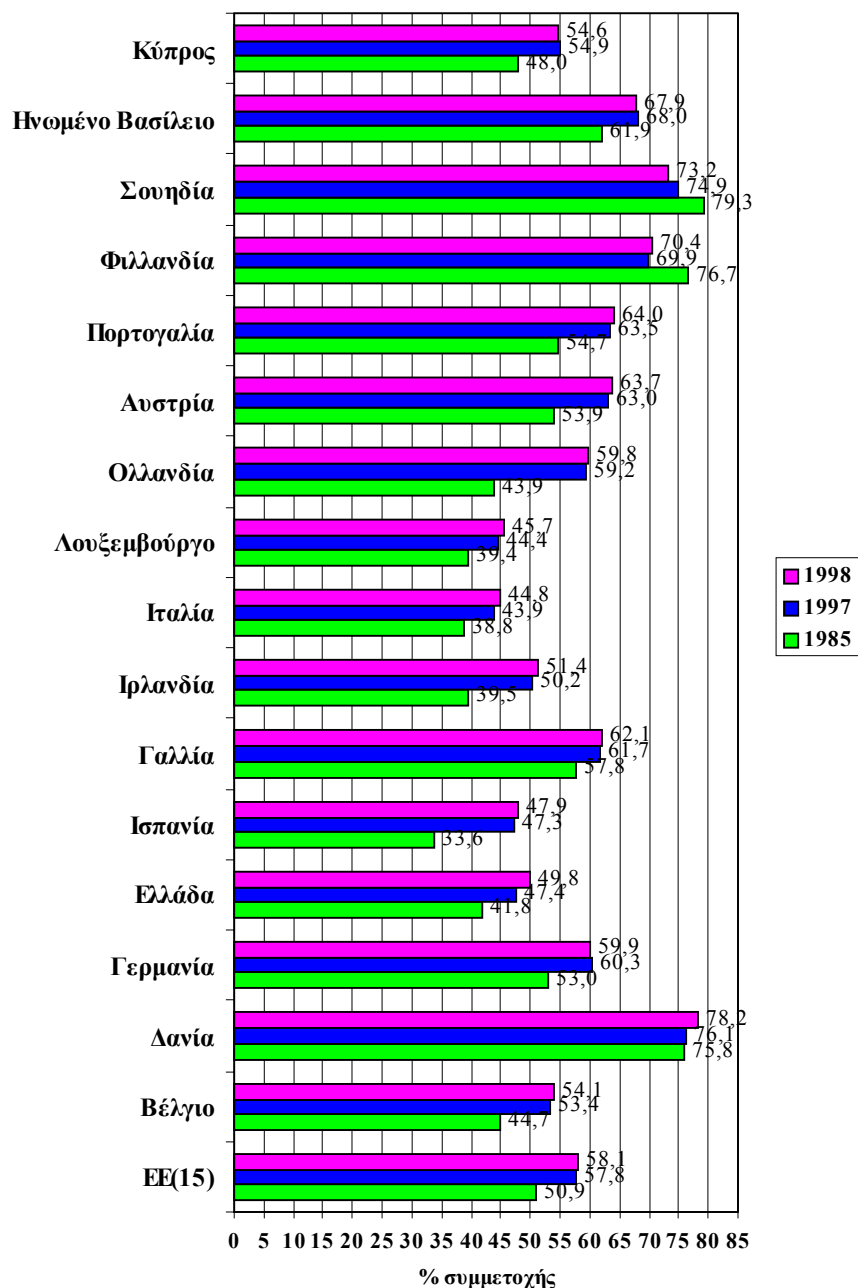
Εξαιρέση αποτελούν οι χώρες του Ηνωμένου Βασιλείου, της Σουηδίας και της Γερμανίας όπου το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών μεταξύ 1997 και 1998, παρουσίασε πολύ οριακή μείωση. Η Κύπρος μεταξύ 1997 και 1998, επίσης είχε μια πολύ μικρή μείωση στο ποσοστό συμμετοχής των γυναικών, στην αγορά εργασίας, κατά 0,3%.

Ο μέσος όρος για τις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 57,8% το 1997 και 58,1% το 1998. Οι χώρες με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής (πάνω από 70%) είναι η Δανία, η Σουηδία και η Φιλανδία, ενώ οι χώρες που έχουν μικρότερο ποσοστό είναι η Ιταλία, η Ελλάδα και η Ισπανία (κάτω του 50%).

Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας της Κύπρου το 1997 ήταν 54,9% και 54,6% το 1998, δηλαδή λίγο χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν τούτοις το 1998 το ποσοστό της Κύπρου ήταν πολύ ψηλότερο από μια σειρά χώρες όπως το Λουξεμβούργο, την Ιταλία, την Ιρλανδία, την Ισπανία, το Βέλγιο και την Ελλάδα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή στην αγορά εργασίας που εξετάστηκε δεν κάνει διάκριση σε απασχόληση πλήρη ή μερική. Η σύγκριση που έγινε μεταξύ Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ήταν ίσως περισσότερο ευνοϊκή για την Κύπρο αν γινόταν σε μονάδες ισοδύναμες της πλήρους απασχόλησης επειδή στην Ευρώπη, σε αντίθεση με την Κύπρο, μεγάλο ποσοστό γυναικών εργάζονται με μειωμένο ωράριο.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1985, 1997 ΚΑΙ 1998)

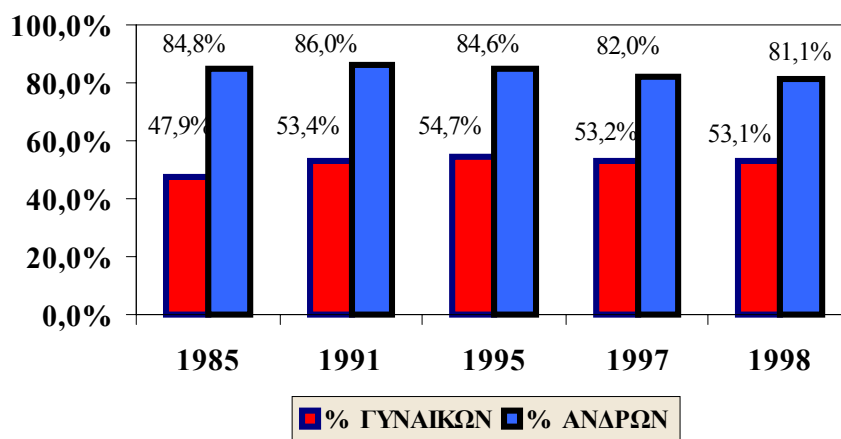

2.4. Ποσοστό απασχόλησης γυναικών στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-64)

Εκτός από την εξέταση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διαχρονική μεταβολή του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών, δηλαδή το σύνολο των απασχολουμένων γυναικών με ηλικία 15+ πάνω στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού με εργάσιμη ηλικία (15-64).

Στο Σχεδιάγραμμα 4 παρουσιάζεται η σχέση και η διαχρονική μεταβολή των ποσοστών απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στην Κύπρο για τα χρόνια 1985, 1991, 1995, 1997 και 1998. Παρατηρείται ότι το ποσοστό των γυναικών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια πλὴν όμως παραμένει πολύ χαμηλό σε σύγκριση με εκείνο των ανδρών.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (15-64)

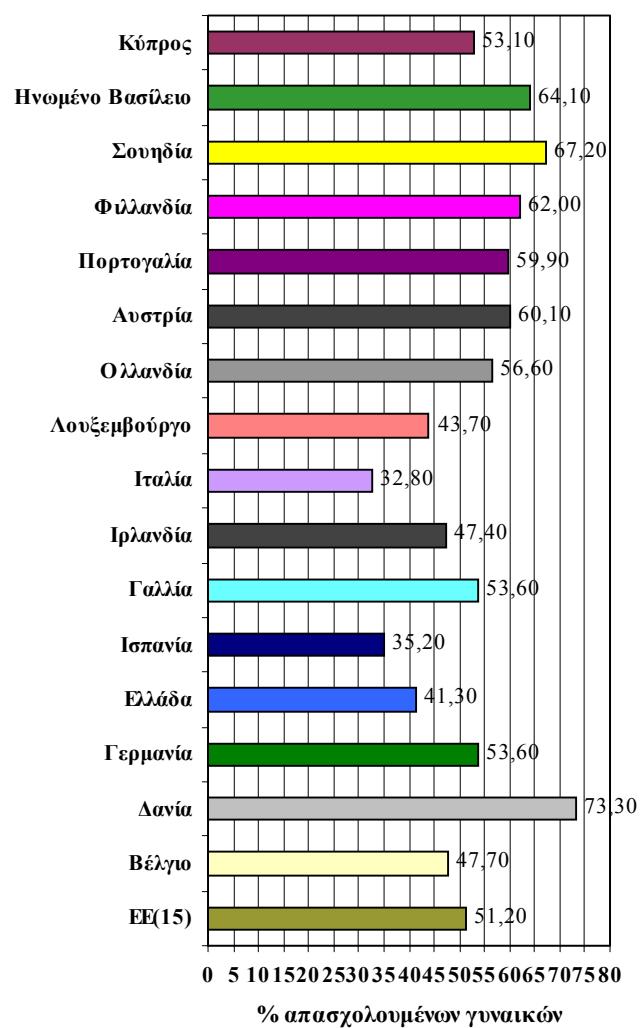
Αναλυτικά αριθμητικά στοιχεία υπάρχουν στον πίνακα 1.4. του Παραρτήματος 1.

Για σκοπούς σύγκρισης του ποσοστού απασχολουμένων γυναικών στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64) στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζονται στοιχεία στο Σχεδιάγραμμα 5.

Για τον υπολογισμό του ποσοστού απασχόλησης, λόγω έλλειψης στοιχείων για τον αριθμό απασχολουμένων γυναικών και ανδρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση που είναι σε εργάσιμη ηλικία (15-64),

χρησιμοποιείται το σύνολο απασχολουμένων κατά φύλο με ηλικία 15+. Για σκοπούς σύγκρισης με τον ίδιο τρόπο υπολογίζεται και το αντίστοιχο ποσοστό απασχόλησης στην Κύπρο.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
(1998)

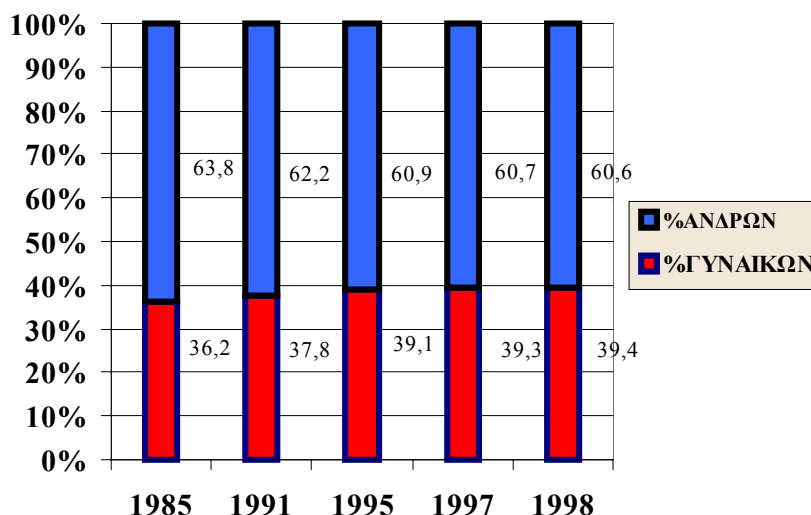
Έτσι φαίνεται ότι **το ποσοστό των απασχολουμένων γυναικών της Κύπρου (53,1%)** το 1998 ήταν ψηλότερο από το μέσο όρο των χωρών μελών της **Ευρωπαϊκής Ένωσης (51,2%)**. Συγκεκριμένα το ποσοστό της Κύπρου είναι ψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του Λουξεμβούργου, της Ιταλίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας και του Βελγίου.

Επομένως ο μέσος όρος του ποσοστού απασχολουμένων γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χαμηλότερος από το ποσοστό της Κύπρου ενώ η συμμετοχή των γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αγορά εργασίας είναι ψηλότερη από τη συμμετοχή των γυναικών της Κύπρου στην αγορά εργασίας. Η διαφορά έγκειται στο ότι ο αριθμός των ανέργων γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πολύ ψηλότερος από τον αντίστοιχο αριθμό της Κύπρου.

2.5. Ποσοστό γυναικών στο σύνολο των απασχολουμένων

Παράλληλα με την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών της Κύπρου στο οικονομικά ενεργό δυναμικό, διαχρονικά παρατηρείται αύξηση και του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στο σύνολο των απασχολουμένων. Με το **σύνολο των απασχολουμένων**, εννοούμε στην περίπτωση αυτή τον **επικερδώς απασχολούμενο πληθυσμό**. Δηλαδή όλους τους πλήρως απασχολούμενους, περιλαμβανομένων των ιδιοκτητών και των μελών της οικογένειας που εργάζονται χωρίς μισθό καθώς και τα άτομα που εργάζονται προσωρινά στο εξωτερικό. Δεν περιλαμβάνονται οι στρατιώτες που υπηρετούν τη θητεία τους. Η Κύπρος ως μια ανοικτή οικονομία και κοινωνία, ακολούθησε και στο θέμα αυτό της συμμετοχής δηλαδή των γυναικών στην απασχόληση, την πορεία των ανεπτυγμένων Ευρωπαϊκών χωρών. Η εικόνα αυτή της απασχόλησης στην Κύπρο φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 6 όπου παρουσιάζεται η βαθμιαία αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών από το 1985 μέχρι το 1998.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
(1985,1991,1995, 1997,1998)

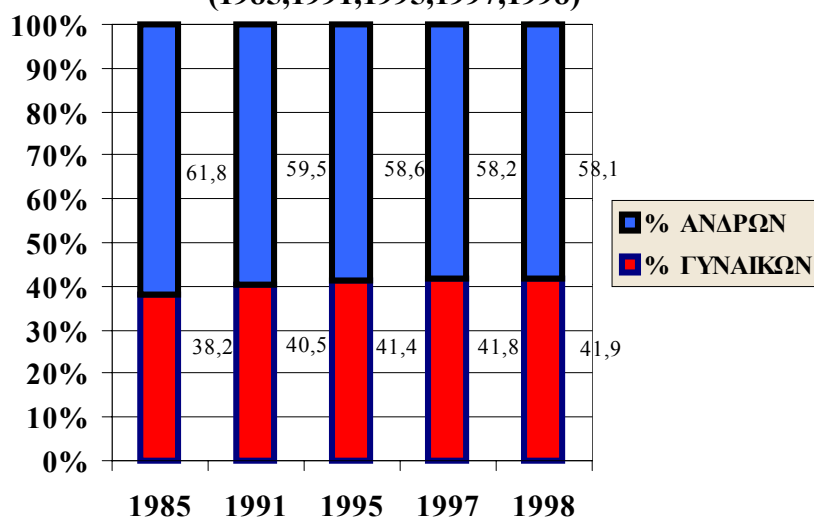

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των απασχολουμένων αυξήθηκε μεταξύ του 1985 και 1998 κατά 3,2%, ενώ το ποσοστό των ανδρών στο σύνολο των απασχολουμένων μειώθηκε ανάλογα. Σημειώνεται όμως ότι το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, παρουσιάζει διαχρονικά μειωμένους ρυθμούς αύξησης.

Περισσότερα αριθμητικά στοιχεία για την εξέλιξη της απασχόλησης στην Κύπρο κατά φύλο για τα χρόνια 1985, 1991, 1995, 1997 και 1998, παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.5. του Παραρτήματος 1.

Η εικόνα αναφορικά με το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των επικερδώς απασχολουμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντίστοιχη περίοδο, παρουσιάζεται στο Σχεδιάγραμμα 7.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
(1985,1991,1995,1997,1998)

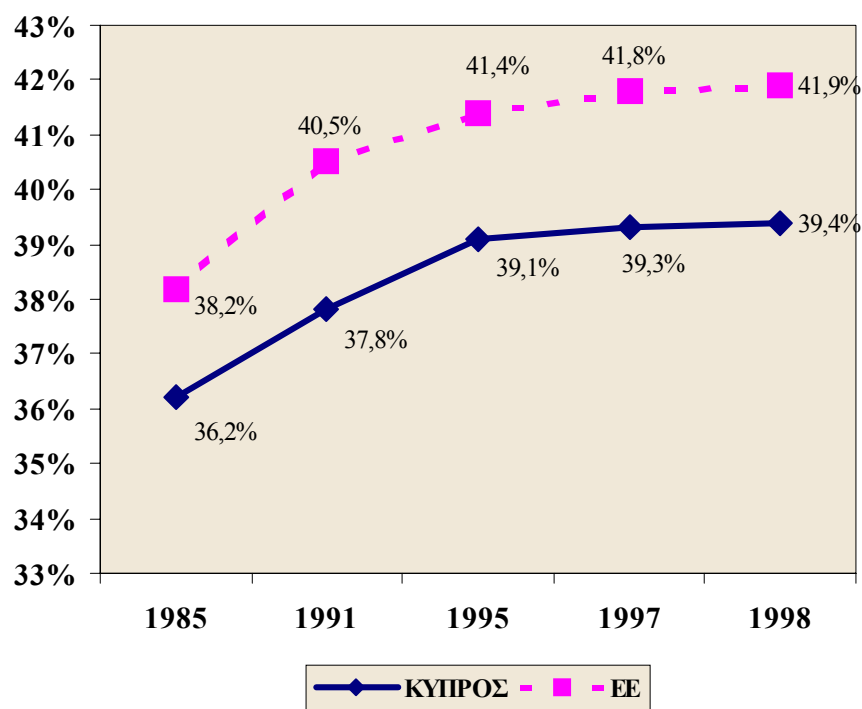

Όπως και στην περίπτωση της Κύπρου το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση παρουσιάζει διαχρονικά οριακές αυξήσεις με μειωμένο όμως ρυθμό αύξησης. Μεταξύ 1985 και 1998 το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε κατά 3,7% που κυμαίνεται περίπου στα ίδια επίπεδα με το ποσοστό αύξησης της Κύπρου στην ίδια περίοδο.

Πιο πολλές πληροφορίες και αριθμητικά στοιχεία φαίνονται στον πίνακα 1.6. του Παραρτήματος 1.

Από τη σύγκριση του ποσοστού των γυναικών στον αριθμό των απασχολουμένων στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 8, προκύπτει ότι και στις δυο περιπτώσεις οι γυναίκες διαχρονικά έχουν αυξήσει το ποσοστό τους στο σύνολο των απασχολουμένων. Όμως το ποσοστά απασχόλησης των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν μεγαλύτερα παρά της Κύπρου. Για το 1998, το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των απασχολουμένων στην Κύπρο ανήλθε στο 39,4% σε σύγκριση με 41,9% στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ
ΑΡΙΘΜΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

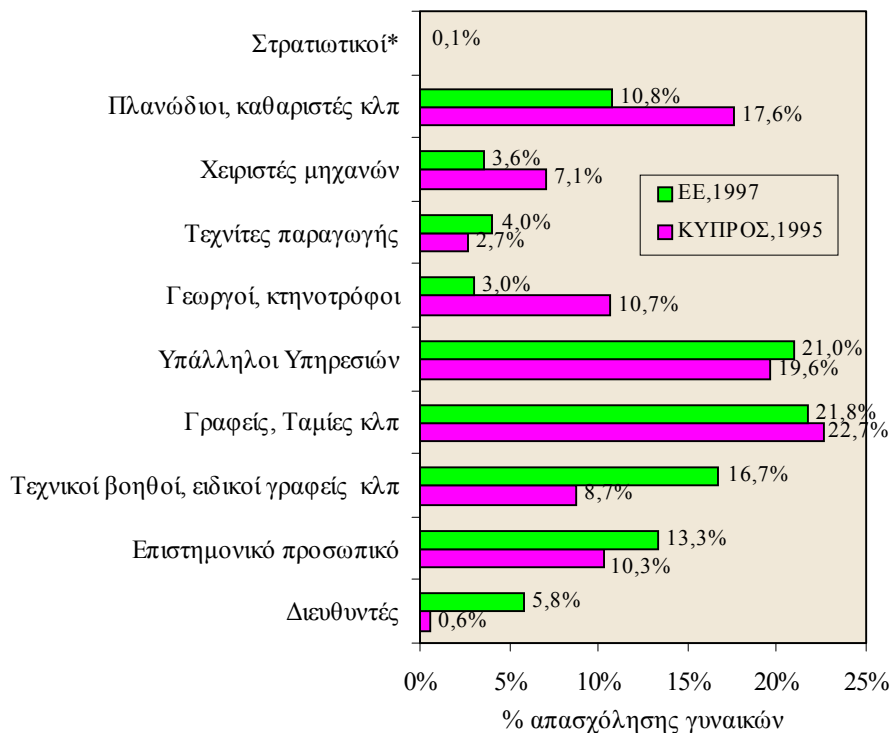

Τόσο η Κύπρος όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά παρουσιάζουν αύξηση της ποσοστιαίας συμμετοχής των γυναικών στο σύνολο της απασχόλησης με οριακά όμως ποσοστά αύξησης κατά τα τελευταία χρόνια.

2.5.1. Απασχόληση γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία

Στο Σχεδιάγραμμα 9 παρουσιάζονται τα ποσοστά των απασχολούμενων γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία, στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

* Στην περίπτωση της Κύπρου οι στρατιωτικοί δεν καλύφθηκαν από την απογραφή επιχειρήσεων.

Τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεγάλα ποσοστά γυναικών απασχολούνται στις επαγγελματικές κατηγορίες των **Γραφέων, Δακτυλογράφων, Ταμίων και παρόμοιων, Υπαλλήλων Υπηρεσιών και Πωλητών**. Πρόσθετα στη Κύπρο εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές γυναίκες στην επαγγελματική κατηγορία των **ανειδίκευτων εργατών** που περιλαμβάνει τους **Πλανώδιους Πωλητές, Καθαριστές και παρόμοιους**. Αντίθετα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν πιο μεγάλα ποσοστά γυναικών στις επαγγελματικές κατηγορίες των **Τεχνικών Βοηθών, Ειδικών Γραφέων, Επιστημονικό Προσωπικό και Διευθυντών**.

Περισσότερα στοιχεία τόσο για το 1989 όσο και για το 1995 αναφορικά με τη δομή της απασχόλησης στην Κύπρο κατά επαγγελματική κατηγορία και φύλο υπάρχουν στον πίνακα 1.7. του Παραρτήματος 1.

Για την κατανομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία και φύλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία στον πίνακα 1.8. του Παραρτήματος 1.

2.5.2. Απασχόληση γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

Από τη διαχρονική εξέλιξη της απασχόλησης κατά φύλο και τομέα οικονομικής δραστηριότητας είναι δυνατό να προκύψουν κάποιες διαπιστώσεις αναφορικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης των γυναικών σε κάποιους τομείς.

Στον Πίνακα 4, παρουσιάζεται για τρεις χρονικές περιόδους 1985-1991, 1991-1994 και 1994-1997 σε **ποιους τομείς της οικονομίας υπήρξε μείωση της απασχόλησης** και σε **ποιους τομείς υπήρξε αύξηση της απασχόλησης για άνδρες και γυναίκες**. Συγκεκριμένα:

- Συνολικά η απασχόληση από το 1985 μέχρι το 1997 έχει αυξηθεί με μειωμένους όμως ρυθμούς αύξησης. Οι νέες θέσεις εργασίας από 36 χιλιάδες την περίοδο 1985-91 μειώθηκαν στις 18 χιλιάδες την περίοδο 1991-94 και μειώθηκαν ακόμη περισσότερο την περίοδο 1994-97 (11 χιλιάδες).
- Η απασχόληση στον **τομέα της Γεωργίας** μειώθηκε και κατά τις τρεις περιόδους, ιδιαίτερα η απασχόληση των γυναικών
- Η απασχόληση των γυναικών στον **τομέα της Βιομηχανίας** μετά το 1991 παρουσίασε δραστική μείωση.
- Ο **τομέας των Υπηρεσιών** είναι ο μόνος τομέας που έχει προσφέρει πολλές ευκαιρίες απασχόλησης και έχουν επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό οι γυναίκες. Συγκεκριμένα την περίοδο 1985-91 προσφέρθηκαν περίπου 35 χιλιάδες θέσεις εργασίας από τις οποίες οι 7 χιλιάδες δόθηκαν σε γυναίκες. Την περίοδο 1991-94 παρουσιάστηκαν 24 χιλιάδες θέσεις εργασίας από τις οποίες οι 16

χιλιάδες περίπου κατελήφθησαν από γυναίκες, ενώ το 1994-97 προσφέρθηκαν 18 χιλιάδες θέσεις, τις μισές από τις οποίες πήραν γυναίκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (1985-1997)

ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (χιλιάδες)								
	1985-91			1991-94			1994-97		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	-4,5	-1,4	-3,1	-2,2	-	-2,2	-3,1	-1,2	-1,9
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	6,2	4,3	1,9	-3,2	0,8	-4,0	-3,4	-1,0	-2,4
3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	34,7	27,6	7,1	23,8	7,6	16,2	17,9	9,1	8,8
ΣΥΝΟΛΟ	36,4	30,5	5,9	18,4	8,4	10,0	11,4	6,9	4,1

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές, 1997. Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών.

Κατά την ίδια περίοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζεται η ίδια εικόνα. Δηλαδή μείωση της απασχόλησης των γυναικών στους τομείς της Γεωργίας και της Μεταποίησης και σημαντική αύξηση στον τομέα των Υπηρεσιών. Αναλυτικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζονται στον πίνακα 1.9. του Παραρτήματος 1.

Η κατανομή των απασχολουμένων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και φύλο για το 1989 και 1995, που έγιναν οι δυο τελευταίες επίσημες απογραφές επιχειρήσεων, παρουσιάζεται στον Πίνακα 5.

Τα στοιχεία της απασχόλησης για το 1995, στον Πίνακα 5, ακολουθούν το παλιό σύστημα ταξινόμησης των τομέων οικονομικής δραστηριότητας ISIC, 68 για λόγους σύγκρισης με τα παλαιότερα στοιχεία απασχόλησης του 1989.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ* ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΑ
ΧΡΟΝΙΑ 1989 ΚΑΙ 1995

ISIC 68	ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
		1989			1995		
		Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
1.	ΓΕΩΡΓΙΑ/ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΚΛΠ.	14,3	12,5	17,3	10,7	10,9	10,4
2.	ΟΡΥΧΕΙΑ/ΛΑΤΟΜΕΙΑ	2,8	0,5	0	0,3	0,5	0
3.	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	19,2	16,5	23,4	15,3	14,9	16,1
4.	ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ, ΝΕΡΟ, ΚΛΠ	0,5	0,8	0,1	0,5	0,8	0,2
5.	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	8,9	13,7	1,4	9,0	13,9	1,4
6.	ΕΜΠΟΡΙΟ/ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	23,3	21,6	26,1	26,2	23,3	30,6
7.	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ/ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	5,8	7,2	3,7	6,5	13,4	4,5
8.	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ/ ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ	5,9	5,3	6,8	7,9	6,8	9,6
9.	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	20,2	20,0	20,5	22,5	20,0	26,5
10.	ΑΛΛΑ	1,6	2,1	0,7	1,2	1,4	0,6
	ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100	100

N   250.600   153.400   97.200   285.100   173.000   112.100

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1997, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

* Επικερδώς απασχολούμενος πληθυσμός στην Κύπρο

Από τα στοιχεία του Πίνακα 5 προκύπτει ότι:

- Η πλειοψηφία των γυναικών τόσο το 1989 όσο και το 1995 εντοπίζεται κυρίως στον τομέα του Εμπορίου/Ξενοδοχείων, στις Υπηρεσίες και στη Μεταποίηση.

- Το 1989 η πλειοψηφία των γυναικών εργαζόταν στον τομέα του Εμπορίου/Ξενοδοχείων (26,1%), στη Μεταποίηση (23,4%), στις Προσωπικές Υπηρεσίες (20,5%) και στη Γεωργία/Κτηνοτροφία (17,3%).
- Το 1995 η πλειοψηφία των γυναικών εργαζόταν στον τομέα του Εμπορίου/Ξενοδοχείων (30,6%), στις Προσωπικές Υπηρεσίες (26,5%), στη Μεταποίηση (16,1%) και στη Γεωργία/Κτηνοτροφία (10,4%).
- Συνολικά κατά την περίοδο 1989-1995 αυξήθηκαν τα ποσοστά γυναικών στον τριτογενή τομέα των Υπηρεσιών και παρουσιάστηκε μείωση στην απασχόληση των γυναικών στους τομείς της Μεταποίησης και της Γεωργίας.

Η ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 1997 στους διάφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας φαίνεται στον Πίνακα 6 και παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της απασχόλησης των ανδρών και των γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα χαρακτηριστικό της απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ που αξίζει να σημειωθεί είναι η μεγαλύτερη συγκέντρωση της απασχόλησης των γυναικών σε μερικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας και σε ορισμένα επαγγέλματα παρά εκείνη των ανδρών. Πράγματι ένας από τους σκοπούς των Κατευθυντήριων Γραμμών Απασχόλησης 1998 (1998 Employment Guidelines), που συμφωνήθηκαν από τις χώρες-μέλη σε συνάντηση στο Λουξεμβούργο, ήταν: «Να ληφθούν μέτρα για να αντιστραφεί η χαμηλή αντιπροσώπευση των γυναικών σε συγκεκριμένους τομείς και επαγγέλματα και η υψηλή αντιπροσώπευση σε άλλους».

Το 1997, σχεδόν το 60% των απασχολούμενων γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζονταν σε 6 μόνο από τους 60 τομείς οικονομικής δραστηριότητας, συγκεκριμένα στις:

Υγειονομικές και Κοινωνικές Υπηρεσίες, Λιανικό Εμπόριο, Εκπαίδευση, Δημόσια Διοίκηση, Επαγγελματικές Υπηρεσίες και Ξενοδοχεία/Εστιατόρια.

Για τους άνδρες το 40% της απασχόλησης συγκεντρώνεται σε 6 τομείς (NACE, 2 ψηφία):

Κατασκευές, Δημόσια Διοίκηση, Λιανικό Εμπόριο, Γεωργία, Επαγγελματικές Υπηρεσίες, Χονδρικό Εμπόριο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΦΥΛΟ 1997

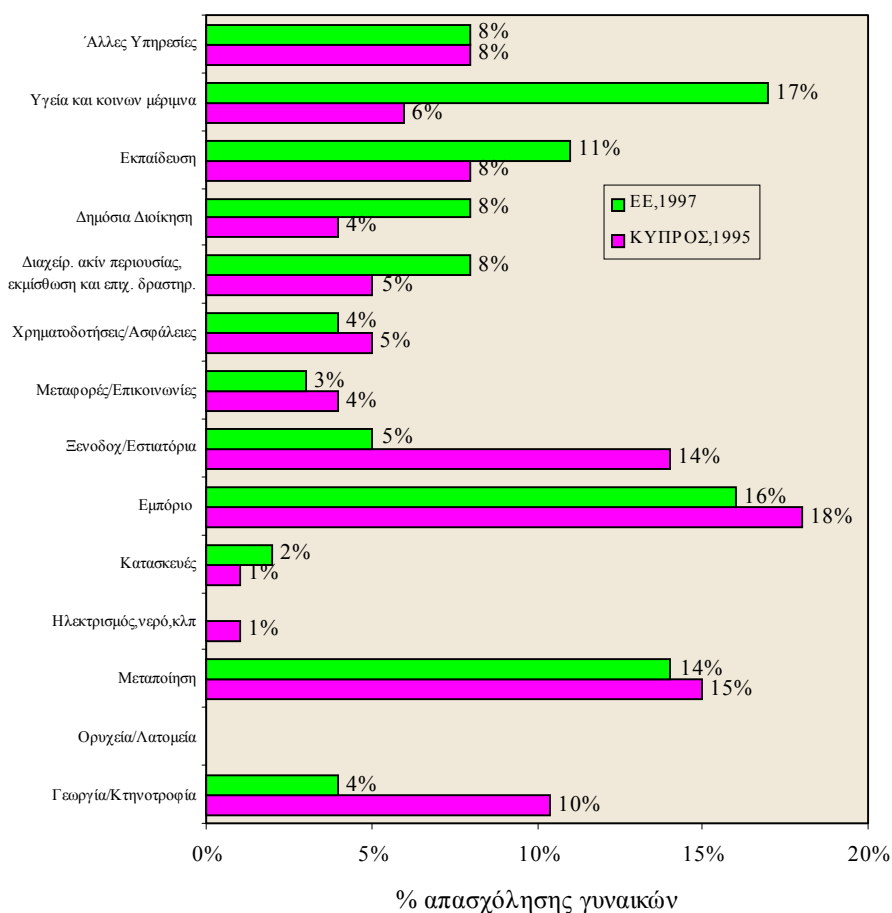
NACE	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΕΥΡ.ΕΝΩΣΗ 15 (1997)		
		Σ	Α	Γ
A-B	Γεωργία/Κτηνοτροφία κλπ.	5,0	5,6	4,0
C	Ορυχεία/Λατομεία	0,4	0,6	0,1
D	Μεταποίηση	20,4	25,1	13,8
E	Ηλεκτρισμός, νερό, κλπ	0,8	1,2	0,4
F	Κατασκευές	7,8	12,3	1,6
G	Εμπόριο	15,0	14,1	16,3
H	Ξενοδοχεία/Εστιατόρια	4,1	3,3	5,1
I	Μεταφορές/Επικοινωνίες	5,9	7,8	3,4
J	Χρηματοδοτήσεις/ Ασφάλειες	3,5	3,2	3,9
K	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ. Δραστηριότητες	7,6	7,3	8,0
L	Δημόσια Διοίκηση	7,6	7,7	7,6
M	Εκπαίδευση	6,8	4,0	10,7
N	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	9,4	3,9	17,2
O,P,Q	Άλλες υπηρεσίες	5,6	4,0	8,0
	ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100

Βάση: Πληθυσμός ηλικίας 15-64 χρόνων

Στο Σχεδιάγραμμα 10 απεικονίζεται για σκοπούς σύγκρισης, η απασχόληση των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Κύπρο κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας. Σημειώνεται ότι τα διαθέσιμα στοιχεία για την Κύπρο αναφέρονται στο 1995 και στην Ευρωπαϊκή Ένωση στο 1997. Εκτιμάται ότι στην περίοδο 1995-1997

δεν υπήρξαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην τομεακή δομή της απασχόλησης στην Κύπρο.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Από τα στοιχεία του Σχεδιαγράμματος 10, διαπιστώνεται ότι τόσο για την Κύπρο όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση μεγάλα ποσοστά των γυναικών απασχολούνται στους τομείς του **Εμπορίου** και της **Μεταποίησης**.

Στην Κύπρο παρουσιάζονται υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών στους τομείς **των Ξενοδοχείων/Εστιατορίων και της Γεωργίας**, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζονται μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης γυναικών στους τομείς της Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, στην Εκπαίδευση και στη Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

2.5.3. Επαγγελματική Υπόσταση των Γυναικών

Με τον όρο επαγγελματική υπόσταση εννοούμε τη σχέση εργασίας που χαρακτηρίζει κάποιο άτομο, όπως εργαζόμενος ιδιοκτήτης, εργοδοτούμενος ή συνεισφέρον μέλος της οικογένειας που έχει την επιχείρηση (άμισθος οικογενειακός εργάτης).

Με βάση τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής των επιχειρήσεων του 1995 στην Κύπρο, αναφορικά με την επαγγελματική υπόσταση, **οι γυναίκες κατά το 90% ήταν εργοδοτούμενοι** (σε σύγκριση με το 81,6% των ανδρών), το **8,2% ήταν εργαζόμενοι ιδιοκτήτες** (18,1% άνδρες), ενώ το 1,8% ήταν άμισθοι οικογενειακοί εργάτες (0,2% άνδρες). Περισσότερα στοιχεία αναφέρονται στον πίνακα 1.10. του Παραρτήματος 1.

Η **εικόνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση** σε σχέση με την επαγγελματική υπόσταση των γυναικών, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του 1997, είναι **παρόμοια με αυτή της Κύπρου**.

Πιο πολλές πληροφορίες παρουσιάζονται στον πίνακα 1.11. του Παραρτήματος 1.

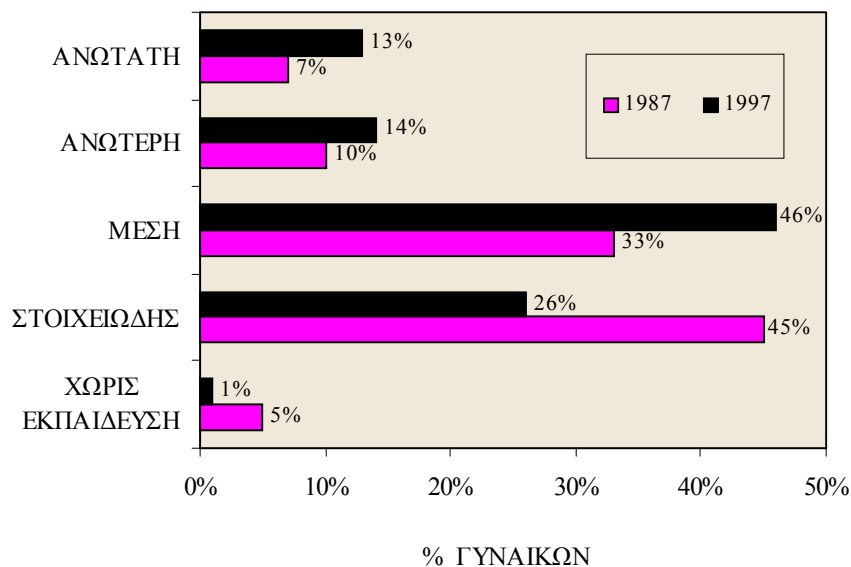
3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται το εκπαιδευτικό επίπεδο και το επίπεδο κατάρτισης των γυναικών στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.1. Εκπαιδευτικό Επίπεδο Απασχολούμενων Γυναικών

Στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια, το εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων έχει βελτιωθεί σημαντικά. Η βελτίωση αυτή φαίνεται καθαρά στο Σχεδιάγραμμα 11 που παρουσιάζει την ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων γυναικών ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης που κατέχουν για τα χρόνια 1987 και 1997.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
(1987 ΚΑΙ 1997)

Από τα στοιχεία του Σχεδιαγράμματος 11 προκύπτει ότι σ' ένα μεσοδιάστημα 10 χρόνων, διπλασιάστηκε σχεδόν το ποσοστό απασχολουμένων γυναικών που έχουν ανώτατη μόρφωση και αυξήθηκε το ποσοστό αυτών με ανώτερη μόρφωση. Επίσης αυξήθηκε σημαντικά το ποσοστό των απασχολουμένων γυναικών με μόρφωση Μέσης Εκπαίδευσης, ενώ μειώθηκαν δραστικά τα ποσοστά γυναικών με στοιχειώδη ή καθόλου μόρφωση.

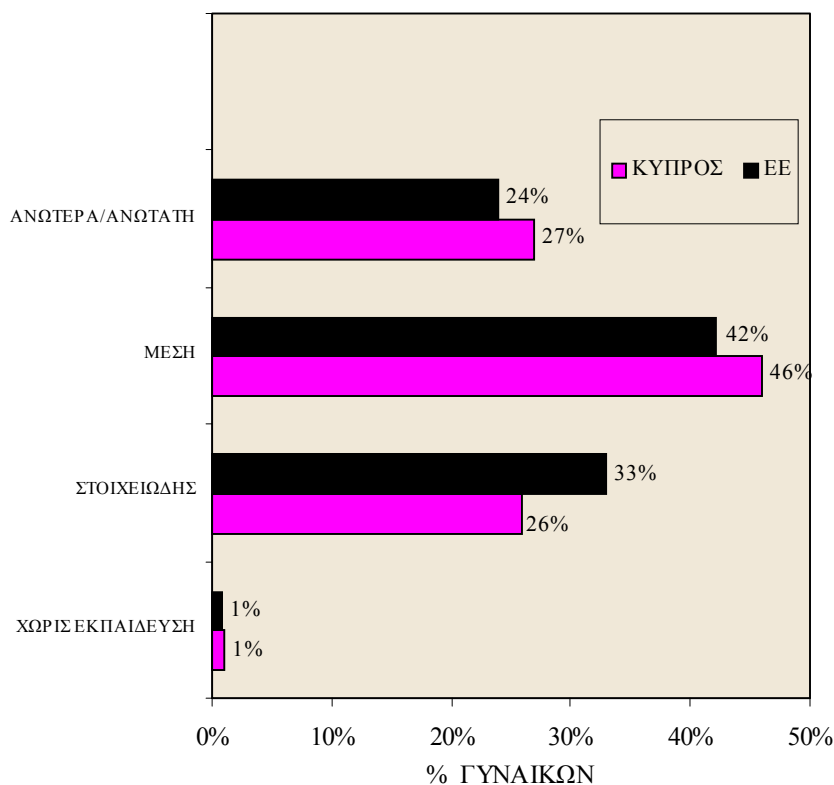
Το γεγονός ότι η κυπριακή οικονομία είναι μια οικονομία ανοικτή και έντονα ανταγωνιστική συμβάλλει στην αύξηση των αναγκών σε απασχολούμενο δυναμικό με πολύ γρήγορους ρυθμούς ιδιαίτερα για άτομα που έχουν ψηλότερο μορφωτικό επίπεδο.

Λεπτομερή στοιχεία για την εκπαίδευση των απασχολουμένων ανδρών και γυναικών στην Κύπρο βρίσκονται στον πίνακα 2.1. του Παραρτήματος 2, στον οποίο φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή των απασχολουμένων ανάλογα με το εκπαιδευτικό επίπεδο και το φύλο για τα χρόνια 1987 και 1997.

Συγκρίνοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολουμένων γυναικών της Κύπρου με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 1997, όπως παρουσιάζεται στο Σχεδιάγραμμα 12, διαπιστώνεται ότι **η Κύπρος στον τομέα αυτό συγκρίνεται πολύ ευνοϊκά με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΕ
ΚΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (1997)

Συγκεκριμένα, η Κύπρος είχε το 1997 το ίδιο ποσοστό γυναικών χωρίς εκπαίδευση με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ είχε υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων γυναικών με μορφωτικό επίπεδο Μέσης και Ανωτέρας/Ανωτάτης εκπαίδευσης. Επίσης, η Κύπρος είχε μικρότερο ποσοστό γυναικών με Στοιχειώδη εκπαίδευση από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στον Πίνακα 2.2. του Παραρτήματος 2 δίνονται περισσότερα στοιχεία αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων κατά φύλο, το 1997.

Από την ανάλυση κάποιων διαθέσιμων στοιχείων που αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση για το 1995, προκύπτει ότι το επίπεδο εκπαίδευσης αποτελεί ένα καθοριστικό παράγοντα στην απασχόληση και ειδικά στην απασχολησιμότητα των γυναικών.

Στον Πίνακα 7 γίνεται ανάλυση των ποσοστών απασχολουμένων με ηλικία 30-59 χρόνων στην ΕΕ κατά φύλο, ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης που έχουν, για το 1995.

Μια γενική διαπίστωση που απορρέει από τα στοιχεία αυτά είναι ότι **όσο ανεβαίνει το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο το ποσοστό απασχόλησης μεγαλώνει**. Για τις γυναίκες η διαφορά των ποσοστών αυτών είναι ακόμη πιο έντονη. Δηλαδή μόνο το 44% που έχουν στοιχειώδη εκπαίδευση εργάζονται, το 65% εκείνων που τελείωσαν τη μέση εκπαίδευση και τέλος το 80% εκείνων που τελείωσαν ανώτερη εκπαίδευση.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟ 1995 (30-59 ΧΡΟΝΩΝ)**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ 1995		
	Σ %	Α %	Γ %
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	58	76	44
ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	76	86	65
ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	87	91	80

Πηγή: Key data on vocational training in the EE.
European Commission, 1997. Page 17.

Τα στοιχεία του Πίνακα 7 ενισχύονται και από τα συμπληρωματικά στοιχεία του Πίνακα 8 που αφορά την απασχόληση κατά φύλο, ηλικία και επίπεδο εκπαίδευσης για το 1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ
ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, 1997 ΣΤΗΝ ΕΕ 15
(% ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ)

ΗΛΙΚΙΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
25-54	ΥΨΗΛΗ	91,2	81,1
	ΜΕΣΑΙΑ	86,3	68,3
	ΧΑΜΗΛΗ	79,0	48,0
	ΣΥΝΟΛΟ	84,7	62,4
55-64	ΥΨΗΛΗ	63,1	50,9
	ΜΕΣΑΙΑ	47,5	32,0
	ΧΑΜΗΛΗ	41,6	20,9
	ΣΥΝΟΛΟ	47,0	26,1

Πηγή: Employment Performance in the Member States (1998),
European Commission

Το ποσοστό απασχόλησης για τις γυναίκες είναι ψηλότερο για εκείνες που έχουν ψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο και αυτό ισχύει για όλες τις ομάδες ηλικιών, για τις ανύπανδρες ή παντρεμένες με παιδιά ή χωρίς παιδιά.³

Η δυνατότητα να αυξήσει κανείς τη απασχολησιμότητα των γυναικών αυξάνοντας το επίπεδο των δεξιοτήτων εξαρτάται από την παροχή σ' αυτές ευκαιριών για εκπαίδευση και κατάρτιση καθόλη τη διάρκεια της εργάσιμης ηλικίας και ανάπτυξη θετικής αντιμετώπισης για την απασχόληση και αυτοεργοδότηση στα πλαίσια του σχολείου και του πανεπιστημίου. Η παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι οι προϋποθέσεις-κλειδιά για την απόκτηση και τη διατήρηση της απασχόλησης.

Το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης/κατάρτισης πάνω στην απασχόληση είναι περισσότερο έντονο για τις γυναίκες με παιδιά, ιδιαίτερα για εκείνες που έχουν παιδιά με ηλικία κάτω των 5, αντανακλώντας πιθανόν τη διαφορετική ικανότητα των γυναικών με ψηλό

³ Employment performance in the member states. Employment rates report 1998, European Commission. Σελ. 21

εκπαιδευτικό επίπεδο, σε αντίθεση με τις γυναίκες χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, να καλύψουν το κόστος της φροντίδας των παιδιών καθώς και τη διαφορετική αντιμετώπιση όσον αφορά την επιδίωξη μιας επαγγελματικής καριέρας.

Συγκρίνοντας τα δεδομένα της Κύπρου με αυτά της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο, φαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια, **το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών που απασχολούνται έχει βελτιωθεί σημαντικά τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.** Και στις δυο περιπτώσεις αναγνωρίζεται η θετική σχέση που υπάρχει, ειδικότερα για τις γυναίκες, μεταξύ του επιπέδου εκπαίδευσης και της συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας. Δηλαδή παρατηρούνται ψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στις ομάδες γυναικών που έχουν ψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο.

3.2. Συμμετοχή απασχολουμένων γυναικών σε προγράμματα κατάρτισης

Η συνεχής κατάρτιση θεωρείται πλέον απαραίτητο συμπλήρωμα της εκπαίδευσης, ως βασικό εφόδιο εξεύρεσης κατάλληλης απασχόλησης καθώς και για επαγγελματική πρόοδο και ανέλιξη. Όπως έχει ήδη λεχθεί το επίπεδο εκπαίδευσης επενεργεί καταλυτικά στην απόφαση των γυναικών για να απασχοληθούν. Η κατάρτιση αποτελεί μεταξύ άλλων ένα σημαντικό μέσο για την προσέλκυση των γυναικών να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και την εξασφάλιση απασχόλησης, αξιοποιώντας τις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτήθηκαν στην κατάρτιση.

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζονται στοιχεία κατά φύλο για τις συμμετοχές σε κατάρτιση το 1997 και το 1998 σε προγράμματα της ΑνΑΔ καθώς και στοιχεία για το σύνολο των εργαζομένων κατά φύλο με βάση την απογραφή του 1995, για σκοπούς σύγκρισης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑνΑΔ
ΤΟ 1997 ΚΑΙ 1998 ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

ΦΥΛΟ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1995) %	ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	
		1997 %	1998 %
ΑΝΔΡΕΣ	58,9	66,3	63,1
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	41,1	33,7	36,9
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0	100,0

- Πηγή: 1. Απογραφή Επιχειρήσεων 1995, Στατιστική Υπηρεσία
2. «Η γεωγραφική διάσταση των προγραμμάτων και σχεδίων της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού 1997-1998», ΔΕΠ, ΑνΑΔ 2000. (Αφορά τα προγράμματα τα οποία ολοκληρώθηκαν εντός του αντίστοιχου έτους και πληρώθηκε μέρος ή όλο το ποσό)

Από τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνονται τα πιο κάτω:

- Με δεδομένο ότι το ποσοστό των εργαζομένων γυναικών είναι πολύ μικρότερο από αυτό των ανδρών, στο σύνολο των εργαζομένων, διαπιστώνεται ότι το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα κατάρτισης της ΑνΑΔ είναι χαμηλότερο από αυτό των ανδρών.
- Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε κατάρτιση παρουσιάζει αύξηση μεταξύ των 2 ετών.
- Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε κατάρτιση τόσο το 1997 όσο και το 1998, σε σύγκριση με το ποσοστό εργαζομένων γυναικών, υπολείπεται κατά 4% περίπου. Αυτό υποδεικνύει ότι υπάρχουν περιθώρια για μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών σε δραστηριότητες κατάρτισης.

Περισσότερα αριθμητικά στοιχεία για τη συμμετοχή των γυναικών σε κατάρτιση το 1997 και το 1998, παρουσιάζονται στους πίνακες 2.3. και 2.4. του Παραρτήματος 2.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παράθεση στοιχείων για τη συμμετοχή των γυναικών σε προγράμματα της ΑνΑΔ σε σχέση με αρχική και συνεχή κατάρτιση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑνΑΔ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (1997, 1998, 1999)

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	1997 %			1998 %			1999 %		
	Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ
ΑΡΧΙΚΗ	85,5	14,5	100,0	84,4	15,6	100,0	82,4	17,6	100,0
ΣΥΝΕΧΗΣ	66,7	33,3	100,0	63,1	36,9	100,0	62,8	37,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	67,7	32,3	100,0	64,0	36,0	100,0	63,4	36,6	100,0

Πηγή: Ετήσιες Εκθέσεις 1997, 1998 και 1999 της Αρχής Ανάπτυξης
 Ανθρώπινου Δυναμικού

- Σημειώσεις:**
1. Τα ποσοστά αφορούν συμμετοχές και όχι άτομα.
  2. Τα ποσοστά βασίζονται σε αριθμητικά δεδομένα τα οποία όσον αφορά άνδρες και γυναίκες αποτελούν **εκτιμήσεις κατά προσέγγιση.**

Από τα στοιχεία του Πίνακα 10 διαπιστώνεται η συνεχής αύξηση της συμμετοχής των γυναικών τόσο σε αρχική όσο και σε συνεχή κατάρτιση. Διαπιστώνεται ταυτόχρονα το πιο χαμηλό ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε κατάρτιση, αλλά ιδιαίτερα διαφαίνεται το πολύ χαμηλό ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε προγράμματα αρχικής κατάρτισης.

Για σκοπούς αναφοράς παρουσιάζονται στοιχεία για τη συμμετοχή των γυναικών σε αρχική και συνεχή κατάρτιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση αφορούν την περίοδο 1993-94 όπου υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία και περιέχονται στον Πίνακα 11. Από τις πληροφορίες που περιέχονται στους Πίνακες 10 και 11, προκύπτει ότι:

Το ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε προγράμματα συνεχούς κατάρτισης της ΑνΑΔ, βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΤΟΜΩΝ
ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (1993-94))

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		
	Α	Γ	Σ
ΑΡΧΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	55,2	44,8	100
ΣΥΝΕΧΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ⁽¹⁾	61,0	39,0	100

Πηγή: Key data on vocational training in the EE, European Commission, 1997.

Σημ: 1. Αποτελούν εκτίμηση κατά προσέγγιση με βάση αριθμητικά στοιχεία για την κατάρτιση το 1993 και στοιχεία για την απασχόληση το 1994.

Από την ανάλυση των στοιχείων του Πίνακα 11 φαίνεται ότι την περίοδο 1993-94 στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν μειωμένη η συμμετοχή των γυναικών στα προγράμματα κατάρτισης σε σχέση με τους άνδρες.

Όμως η επιδίωξη των ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες είναι ένας βασικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό γίνονται συντονισμένες προσπάθειες και εφαρμόζονται ειδικά μέτρα για την υποκίνηση των γυναικών ώστε να συμμετέχουν σ' όλα τα προγράμματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όπως ακριβώς οι άνδρες.

Μέσα στα πλαίσια αυτά προωθούνται **ειδικά προγράμματα κατάρτισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση** που μπορούν να ταξινομηθούν στις πιο κάτω **τρεις κατηγορίες**:

- **Προγράμματα κατάρτισης για την εισδοχή γυναικών στην αγορά εργασίας.** Τα προγράμματα αυτά έχουν τη μορφή μαθητείας και αποτείνονται σε νέες γυναίκες ηλικίας **16-21**

χρόνων, με σκοπό την απόκτηση αναγνωρισμένου διπλώματος στο επίπεδο του ειδικευμένου τεχνίτη.

- **Προγράμματα κατάρτισης στο πεδίο της επανακατάρτισης.**
Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε γυναίκες ηλικίας 30 έως 50 χρονών οι οποίες διαθέτουν κάποια χρόνια εργασιακής πείρας. Τα προγράμματα αυτά είναι ενδοεπιχειρησιακά και οδηγούν σ'ένα αναγνωρισμένο δίπλωμα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα προγράμματα κατάρτισης για χειριστές μηχανών, τα προγράμματα για τον τομέα των υπηρεσιών καθώς επίσης και εξειδικευμένα προγράμματα για νέες τεχνολογίες κλπ.
- **Προγράμματα κατάρτισης στο πεδίο της προαγωγής, ανάπτυξης και προετοιμασίας για διευθυντικές λειτουργίες.⁴**
Αυτά τα προγράμματα είναι μικρής διάρκειας και απευθύνονται σε γυναίκες που θα διεκδικήσουν διευθυντικές θέσεις. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η προσωπική ανάπτυξη των γυναικών καθώς και η απόκτηση διευθυντικών δεξιοτήτων.

---

⁴ Equal opportunities and vocational training, CEDEFOP,1992. Σελ.37

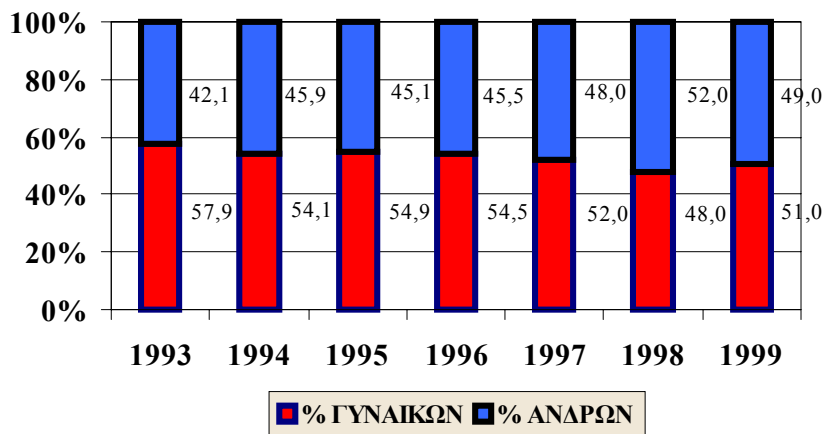
4. ΑΝΕΡΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Από την εξέταση των στοιχείων της ανεργίας των γυναικών είναι δυνατό να προκύψει η εικόνα των χαρακτηριστικών των ανέργων γυναικών καθώς και κάποιοι λόγοι ή εμπόδια που σχετίζονται με το ίδιο το άτομο και τη ζήτηση για εργατικό δυναμικό, τα οποία είναι συνυπεύθυνα μαζί με άλλους παράγοντες για τη μη απασχόληση των ατόμων αυτών.

4.1. Σύνθεση της ανεργίας κατά φύλο

Στο Σχεδιάγραμμα 13 απεικονίζεται η ποσοστιαία σύνθεση κατά φύλο της ανεργίας κατά τα τελευταία 7 χρόνια, όπου με εξαίρεση το 1998 το ποσοστό των ανέργων γυναικών είναι αρκετά ψηλότερο από αυτό των ανδρών. Η διαφοροποίηση το 1998 έγκειται στο γεγονός ότι τη χρονιά αυτή παρουσιάστηκε κάποια ύφεση στον τομέα των Κατασκευών η οποία οδήγησε σε ανεργία σημαντικό αριθμό ανδρών.

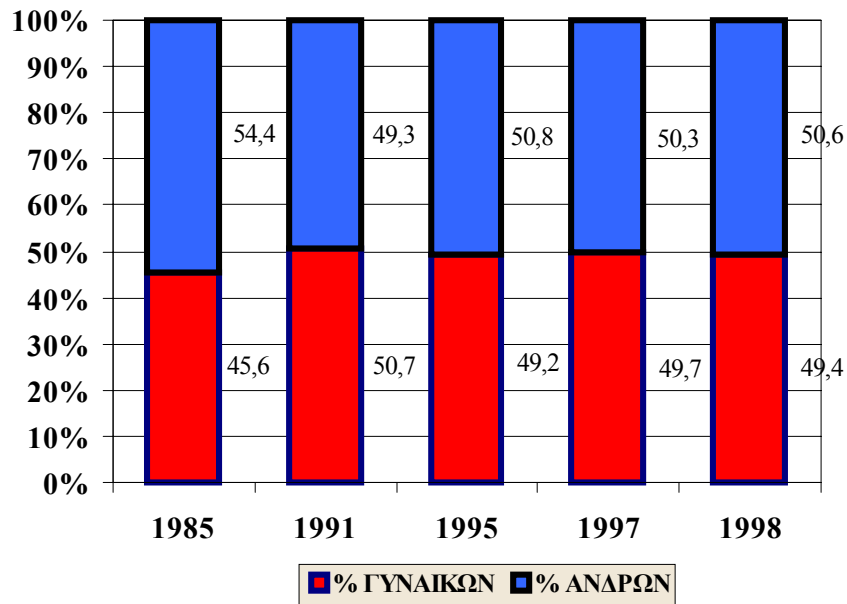
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (15-64)
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Περισσότερα στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό των ανέργων κατά φύλο για την περίοδο 1993-1999, παρουσιάζονται στον πίνακα 3.1. του Παραρτήματος 3.

Για σκοπούς σύγκρισης απεικονίζονται στο Σχεδιάγραμμα 14, ανάλογα στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
(15-64) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΕ

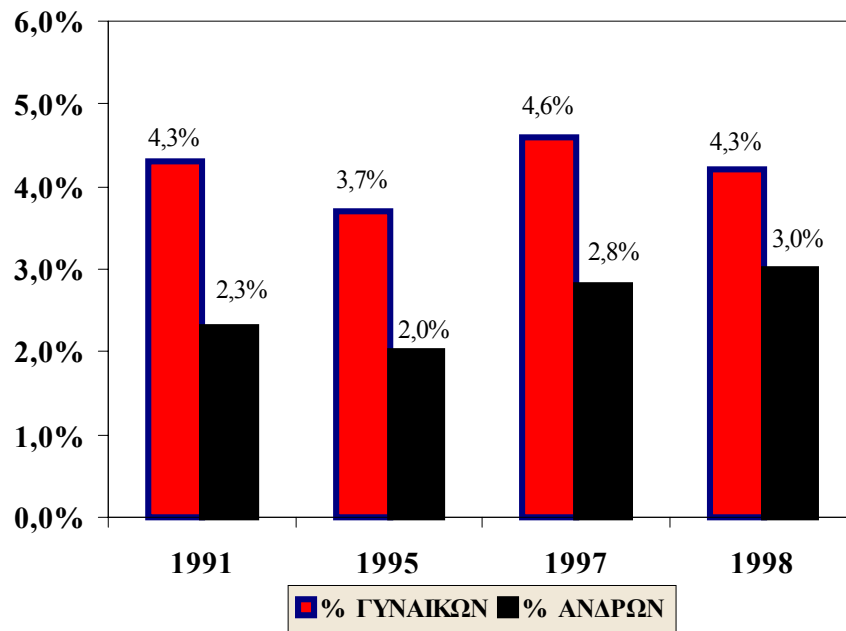

Από τις πληροφορίες των Σχεδιαγραμμάτων 13 και 14, διαπιστώνεται ότι η ανεργία των γυναικών στο σύνολο των ανέργων κυμαίνεται κατά τα τελευταία χρόνια στα ίδια περίπου επίπεδα, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αριθμητικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν στον πίνακα 3.2. του Παραρτήματος 3.

Η ανεργία των γυναικών στην Κύπρο ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών ήταν τα τελευταία χρόνια σχεδόν διπλάσια από το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας των ανδρών. Οι πληροφορίες αυτές δίνονται παραστατικά στο Σχεδιάγραμμα 15.

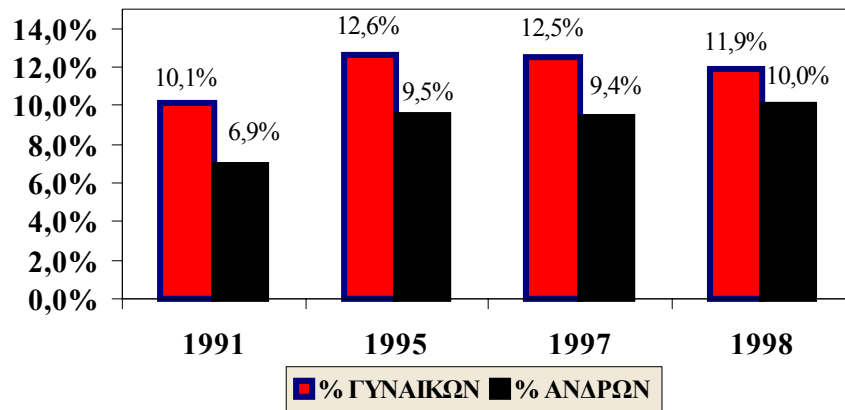
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟ (15-64)

Περισσότερα αριθμητικά στοιχεία για την ανεργία κατά φύλο ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, παρουσιάζονται στον πίνακα 3.3. του Παραρτήματος 3.

Στη συνέχεια εξετάζεται η **ανεργία των γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης** σε σχέση με τον οικονομικά ενεργό γυναικείο πληθυσμό. Το Σχεδιάγραμμα 16 δείχνει την εικόνα που επικρατούσε στην ανεργία των γυναικών συγκριτικά με την ανεργία των ανδρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα χρόνια 1991, 1995, 1997 και 1998.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ ΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟ (15-64)

Από τα στοιχεία του Σχεδιαγράμματος 16, προκύπτει ότι η ανεργία των γυναικών ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών στην **Ευρωπαϊκή Ένωση, βρίσκεται σε πολύ ψηλότερα επίπεδα και είναι υπερδιπλάσια από αυτή της Κύπρου.**

Αναφορικά με την ανεργία κατά φύλο σε σχέση με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δίνονται πιο αναλυτικές πληροφορίες στον πίνακα 3.4. στο Παράρτημα 3.

Γενικά το πρόβλημα της ανεργίας για τις γυναίκες της Κύπρου δεν έχει πάρει τις διαστάσεις που έχει πάρει στην Ευρώπη παρόλο ότι υπήρξε ήδη μια αύξηση της ανεργίας γυναικών, που ήταν διαρθρωτικής φύσεως, μετά την κρίση της μεταποιητικής βιομηχανίας. Αποτέλεσμα της ανεργίας αυτής ήταν η μείωση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό τα χρόνια 1996-1998.

4.2. Ανεργία γυναικών κατά ηλικία και επαρχία

Στον Πίνακα 12 παρουσιάζονται στοιχεία για την ανεργία των γυναικών κατά τα τελευταία 3 χρόνια, κατά ομάδα ηλικίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12
ΑΝΕΡΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ (1997-1999)

ΗΛΙΚΙΑ	1997		1998		1999	
	Γ	Σ	Γ	Σ	Γ	Σ
<20	224	284	187	246	158	211
20-24	725	1.219	705	1.214	697	1.173
25-29	657	1.201	614	1.188	718	1.281
30-39	1.342	2.426	1.172	2.311	1.302	2.385
40-49	1.160	2.116	1.096	2.144	1.370	2.505
50-59	955	1.999	880	2.062	1.112	2.415
60-64	349	1.155	333	1.232	431	1.381
65+	4	24	2	15	7	24
ΣΥΝΟΛΟ	5.416	10.424	4.989	10.412	5.795	11.375

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1997, 1998, 1999, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών.

Η συνολική ανεργία μεταξύ 1997 και 1998 παρέμεινε περίπου σταθερή, ενώ η ανεργία των γυναικών παρουσίασε μείωση κατά 8% περίπου. Το 1999 η συνολική ανεργία σε σχέση με το 1998 είχε αύξηση κατά 9,2% και η ανεργία των γυναικών παρουσίασε αύξηση κατά 16%.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις στην ανεργία των γυναικών κατά το 1999 κατά ομάδα ηλικίας, ήταν στις ομάδες ηλικίας 50-59 χρονών (26%) και 40-49 χρονών (25%). Επίσης μεγάλη ποσοστιαία αύξηση είχε η ομάδα ηλικίας 60-64 χρονών (29,5%), αλλά στην περίπτωση αυτή οι αριθμοί ήταν μικροί.

Ο **μεγάλος όγκος ανέργων γυναικών** και στα τρία υπό εξέταση χρόνια ήταν συγκεντρωμένος στην ομάδα ηλικίας από **30-49 χρονών**.

Αναφορικά με την κατανομή της ανεργίας των γυναικών κατά επαρχία, η εικόνα δίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 13.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ
(1997-1999)

ΕΠΑΡΧΙΑ	1997	1998	1999
Λευκωσία	2.896	2.749	2.934
Λεμεσός	1.189	1.043	1.352
Λάρνακα	727	698	879
Αμμόχωστος	193	209	297
Πάφος	411	290	333
ΣΥΝΟΛΟ	5.416	4.989	5.795

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1997, 1998, 1999, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Διαπιστώνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 13, ότι η **Λευκωσία είχε τις περισσότερες άνεργες γυναίκες** και κατά τα 3 χρόνια. Συγκεκριμένα η Λευκωσία είχε το 53,5% των ανέργων γυναικών το 1997, το 55% το 1998 και το 50,6% το 1999.

Η Λεμεσός είχε μικρότερο αριθμό ανέργων γυναικών από τη Λευκωσία αλλά μεγαλύτερο από τις άλλες επαρχίες. Γενικά η κατανομή της ανεργίας των γυναικών κατά επαρχία, είναι κατ' αναλογία με τη συνολική κατανομή της ανεργίας αλλά και τη συνολική κατανομή του πληθυσμού και ειδικά της απασχόλησης.

4.3. Ανεργία γυναικών και εκπαιδευτικό επίπεδο

Η πλειοψηφία των ανέργων γυναικών (περίπου οι μισές) έχουν εκπαιδευτικό επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης. Στον Πίνακα 14 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή των ανέργων, ανδρών και γυναικών, κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και φύλο για τα χρόνια 1987 και 1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1987 ΚΑΙ 1997

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1987 %			1997 %		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2	1	2	1	1	1
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ	29	33	26	27	26	28
ΜΕΣΗ	46	43	49	52	53	51
ΑΝΩΤΕΡΗ/ΑΝΩΤΑΤΗ	23	23	23	20	20	20
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100	100

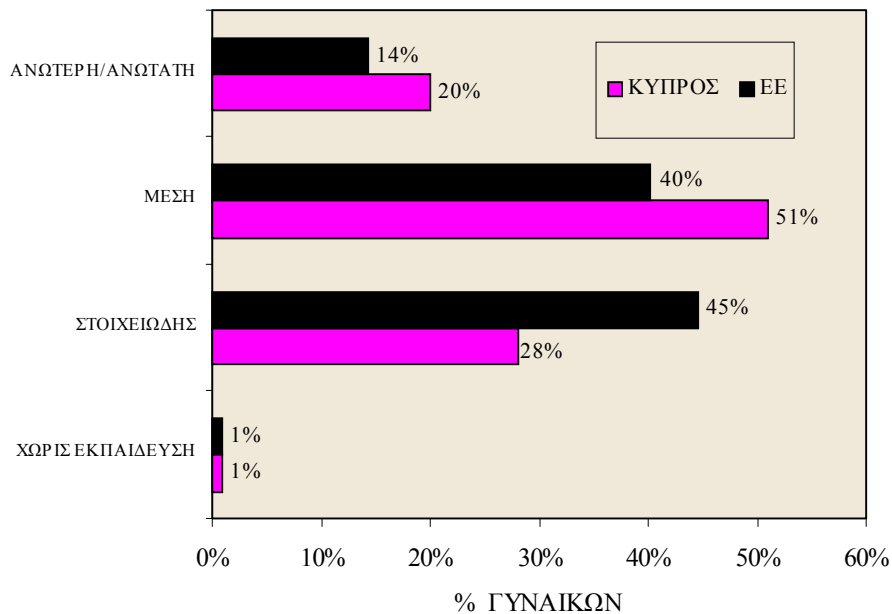
N   8.700   4.400   4.300   10.400   5.000   5.400

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Από τα στοιχεία του Πίνακα 14, διαπιστώνεται ότι το 51% των ανέργων γυναικών είχαν το 1997 μόρφωση επιπέδου Μέσης Εκπαίδευσης και το 20% Ανώτερη/Ανώτατη. Δέκα χρόνια πριν, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 49% και 23%. Με βάση τα στοιχεία αυτά, αλλά και τα στοιχεία του πίνακα 3.5. του Παραρτήματος 3 για την περίοδο 1990-1999, διαφαίνεται μια σαφής τάση μείωσης του ποσοστού ανέργων γυναικών με ανώτερη και ανώτατη μόρφωση και μια τάση αύξησης του ποσοστού ανέργων γυναικών με μορφωτικό επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης. Επίσης παρουσιάζεται μια μικρή αύξηση του ποσοστού ανέργων γυναικών με μορφωτικό επίπεδο Στοιχειώδους Εκπαίδευσης. Όλες οι τάσεις αυτές οφείλονται στις διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στη δομή της οικονομίας.

Συγκρίνοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των ανέργων γυναικών στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1997, για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, όπως παρουσιάζονται στο Σχεδιάγραμμα 17, διαπιστώνονται δύο βασικά στοιχεία:

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ
ΑΝΕΡΓΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΕ (1997)

- Το μορφωτικό επίπεδο των ανέργων γυναικών στην Κύπρο είναι καλύτερο σε σύγκριση με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι το ποσοστό ανέργων γυναικών της Κύπρου με επίπεδο στοιχειώδους εκπαίδευσης είναι πολύ πιο μικρό από αυτό στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και από το γεγονός ότι είναι ψηλότερα τα ποσοστά ανέργων γυναικών με επίπεδο μέσης και ανωτάτης εκπαίδευσης.
- Ταυτόχρονα, επιβεβαιώνεται και στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο θετικός συσχετισμός του ψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου με την ευκολότερη απασχόληση.
- Από συνεκτίμηση των στοιχείων της απασχόλησης και της ανεργίας όσον αφορά την Κύπρο διαφαίνεται η θετική σχέση ψηλότερων προσόντων με απασχόληση όσον αφορά το επίπεδο Ανώτερης/Ανώτατης εκπαίδευσης. Στην περίπτωση των γυναικών με επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης παρατηρείται όμως κάποια

στρέβλωση. Το ποσοστό ανέργων γυναικών Μέσης Εκπαίδευσης είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό γυναικών με επίπεδο Στοιχειώδους Εκπαίδευσης, σε αντίθεση με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.4. Ανεργία γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και επαγγελματική κατηγορία (1998-1999)

Παρατηρώντας τα στοιχεία της ανεργίας των γυναικών κατά οικονομικό τομέα το 1998 και το 1999, όπως εμφανίζονται στον Πίνακα 15, ξεχωρίζουν τρεις τομείς οι οποίοι συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων γυναικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (1998-1999)

ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	1998		1999	
	Γ	Σ	Γ	Σ
Γεωργία και κτηνοτροφία	44	131	44	156
Μεταλλεία και λατομεία	3	22	1	13
Μεταποίηση	1.337	2.236	1.750	2.661
Ηλεκτρισμός και ύδατοπρομήθεια	2	43	5	48
Κατασκευές	97	1.622	100	1.709
Εμπόριο, εστιατόρια και ξενοδοχεία	1.605	2.765	1.914	3.080
Μεταφορές και επικοινωνίες	180	494	188	480
Τράπεζες, ασφάλειες, κτηματομεσιτικά γραφεία και εμπορικές υπηρεσίες	312	471	341	540
Κυβέρνηση, κοινωνικές και προσωπικές υπηρεσίες	989	1.949	1.096	2.109
Νεοεισερχόμενοι	420	679	356	579
ΣΥΝΟΛΟ	4.989	10.412	5.795	11.375

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, 1999, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Κύριος τομέας όσον αφορά την **ανεργία των γυναικών** παρουσιάζεται ο **τομέας των Υπηρεσιών** που περιλαμβάνει το Εμπόριο, τα Εστιατόρια και τα Ξενοδοχεία. Παρά το γεγονός ότι

είναι ένας τομέας που αναπτύσσεται με μεγαλύτερους ρυθμούς απ' ότι οι άλλοι τομείς της οικονομίας, εντούτοις παρουσιάζει και σημαντική ανεργία τόσο στο σύνολο των απασχολουμένων όσο και μεταξύ των γυναικών. Θα πρέπει όμως οποιοδήποτε συμπέρασμα να σταθμιστεί με τον έντονο εποχιακό χαρακτήρα του τομέα, ο οποίος οπωσδήποτε επηρεάζει το μέσο όρο της ανεργίας προς τα πάνω.

Δεύτερος πιο σημαντικός τομέας όσον αφορά την **ανεργία των γυναικών** παρουσιάζεται ο τομέας της **Μεταποίησης** και μετά ο τομέας της παροχής Κοινωνικών και Προσωπικών υπηρεσιών.

Η ανεργία των γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία, το 1998 και το 1999, παρουσιάζεται στον Πίνακα 16.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (1998-1999)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1998		1999	
	Γ	Σ	Γ	Σ
Διευθυντές	35	231	49	250
Πτυχιούχοι	421	740	439	761
Τεχνικοί βοηθοί και ειδικοί γραφείς	490	1.149	503	1.137
Γραφείς, δακτυλογράφοι και ταμίες	993	1.348	1.053	1.418
Υπάλληλοι υπηρεσιών και πωλητές	673	1.254	818	1.474
Γεωργοί	1	46	3	52
Τεχνίτες	239	2.045	304	2.100
Χειριστές μηχανημάτων και εργαλείων και συναρμολογητές	493	939	743	1.209
Επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης	1.221	1.974	1.526	2.386
Νεοεισερχόμενοι	420	679	356	579
Ένοπλες δυνάμεις	3	7	1	9
ΣΥΝΟΛΟ	4.989	10.412	5.795	11.375

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, 1999, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Τρεις είναι οι κατ' εξοχήν επαγγελματικές κατηγορίες οι οποίες συγκεντρώνουν τους μεγαλύτερους αριθμούς των ανέργων γυναικών. Ο **μεγαλύτερος αριθμός ανέργων γυναικών** βρίσκεται στην επαγγελματική κατηγορία **«επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης»**,

δηλ. σε επαγγέλματα όπως πωλητές, καθαριστές σε γραφεία, ξενοδοχεία και καμαριέρες. Ακολουθεί η επαγγελματική κατηγορία των «Γραφέων, δακτυλογράφων και ταμίων» όπου συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό ανέργων γυναικών και μετά η επαγγελματική κατηγορία «Υπάλληλοι υπηρεσιών και πωλητές».

5. ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Ο γυναικείος πληθυσμός που το 1998 είχε ηλικία 15-64 χρονών, βρισκόταν δηλαδή σε εργάσιμη ηλικία, ήταν σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας **214.700**⁵. Ο γυναικείος πληθυσμός με ηλικία 15-64 χρονών, χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες, στο Γυναικείο Οικονομικά Ενεργό Πληθυσμό και στον Οικονομικά Αδρανές Γυναικείο Πληθυσμό.

Ο γυναικείος οικονομικά ενεργός πληθυσμός (15-64) ήταν το 1998 **117.200** ή το **54,6%** του γυναικείου πληθυσμού. Αποτελείται δε από τις επικερδώς απασχολούμενες γυναίκες και τις άνεργες γυναίκες. Συμπεριλαμβάνονται δε και οι γυναίκες που εργάζονται στις Βρετανικές Βάσεις, αλλά πρόκειται περί αμελητέου αριθμού.

Το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό αποτελείτο το 1998 από **97.500** γυναίκες ή το **45,4%** του γυναικείου πληθυσμού. Οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό θεωρείται ο αριθμός των γυναικών με ηλικία 15-64 χρονών, οι οποίες δεν έχουν κάποια επικερδή απασχόληση, αλλά ασχολούνται είτε με τη φροντίδα του νοικοκυριού και της οικογένειας είτε είναι μαθήτριες και φοιτήτριες.

Το 1998, δηλαδή κατά τη σχολική χρονιά 1997-98, οι **μαθήτριες με ηλικία 15+** που φοιτούσαν στη Μέση Παιδεία ήταν **14.181**. Κατά την ίδια ακαδημαϊκή χρονιά οι φοιτήτριες ήταν **11.251**⁶. Επομένως ο ουσιαστικά οικονομικά **αδρανής γυναικείος πληθυσμός**, χωρίς να περιλαμβάνονται οι μαθήτριες και οι φοιτήτριες, εκτιμάται γύρω στις **72.000** γυναίκες για το 1998.

Αντίστοιχα στοιχεία για το γυναικείο δυναμικό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζονται στον Πίνακα 17.

---

⁵ Δημογραφική Έκθεση 1998, Στατιστική Υπηρεσία

⁶ Στατιστική της Εκπαίδευσης 1997/98, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 17
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟ 1998

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	1998	
	ΚΥΠΡΟΣ %	ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ %
ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	50,1 ⁽¹⁾	51,1
ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΜΗ ΗΛΙΚΙΑ (15-64) (Απασχολούμενες + άνεργες)	55,5 ⁽²⁾	58,1
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (15-64)	45,4 ⁽²⁾	41,9
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ (15-64)	95,7 ⁽³⁾	88,0
ΑΝΕΡΓΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ (15-64)	4,2 ⁽³⁾	12,0

Πηγές: 1. Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία
2. Employment in Europe 1999, European Commission

Σημ: (1) Στο σύνολο του πληθυσμού
(2) Στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64)
(3) Στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού (15-64)

Από τα στοιχεία του Πίνακα 17 φαίνεται ότι το ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού είναι περίπου το ίδιο στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης η **απόκλιση μεταξύ των ποσοστών της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο γυναικείο οικονομικά ενεργό πληθυσμό και στο οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό είναι σχετικά μικρές**. Παρόλο που η Κύπρος έχει μεγαλύτερο κατά 3,5% οικονομικά αδρανείς γυναίκες στην ηλικία 15-64, εντούτοις έχει περίπου αυξημένο κατά 8% ποσοστό απασχολούμενων γυναικών στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Μεγάλη διαφορά μεταξύ Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζεται στο ποσοστό ανεργίας των γυναικών με ηλικία 15-64

χρονών, όπου η Κύπρος έχει ποσοστό μόνο 4,2% σε αντίθεση με το 12% της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.1. Οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό κατά ομάδα ηλικίας

Η κατανομή του αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά ομάδα ηλικίας δείχνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών που δεν απασχολούνται είναι μεταξύ των πιο νεαρών γυναικών και συγκεκριμένα στην ομάδα ηλικίας 15-19. Επίσης, δείχνει ότι στις ηλικίες 20-44 χρονών κατά το 1997 και 1998 όσο αυξάνει η ηλικία μειώνεται το ποσοστό των οικονομικά αδρανών γυναικών. Ταυτόχρονα παρουσιάζει μια μικρή αύξηση στις ηλικίες 45 χρονών και άνω με μεγαλύτερη αύξηση στην ομάδα ηλικίας 60-64 χρονών.

Η ποσοστιαία κατανομή του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά ομάδα ηλικίας, παρουσιάζεται στον Πίνακα 18.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΟΥΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ
(1987, 1997, 1998)

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	% ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ		
	1987	1997	1998
15-19	17,2	20,0	20,3
20-24	10,6	9,5	9,6
25-29	11,2	8,8	8,1
30-34	10,5	7,5	7,0
35-39	10,1	8,6	8,4
40-44	9,4	6,0	6,4
45-49	7,5	9,2	9,3
50-54	8,0	10,2	10,5
55-59	7,5	9,1	9,4
60-64	8,0	11,1	11,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0	100,0

Περισσότερα αριθμητικά στοιχεία παρουσιάζονται στον πίνακα 4.1. για το 1997 και στον πίνακα 4.2. για το 1998, του Παραρτήματος 4.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 4.2. του Παραρτήματος που αφορούν το 1998, προκύπτει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός οικονομικά αδρανών γυναικών (19.800) ανήκαν στην **ομάδα ηλικίας 15-19**. Απ' αυτές οι **14.181 ήταν μαθήτριες** και **4.178 φοιτήτριες**, οπότε ο πληθυσμός των ουσιαστικά αδρανών γυναικών της ομάδας ηλικίας 15-19 μειώνεται δραστικά σε 1.441 ή σε ποσοστό στο σύνολο των οικονομικά αδρανών γυναικών 1,5%.

Αφαιρώντας από το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό τον αριθμό των μαθητριών και των φοιτητριών, προκύπτει το **ουσιαστικά αδρανές γυναικείο δυναμικό** το οποίο αποτελεί και το κύριο αντικείμενο εξέτασης της παρούσας μελέτης.

Στον Πίνακα 19 παρουσιάζεται η **ηλικιακή διάρθρωση του ουσιαστικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού**, όπως προκύπτει αφαιρώντας κατά ομάδα ηλικίας τις μαθήτριες και τις φοιτήτριες από το σύνολο του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΔΡΑΝΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΟ 1998

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ 1997/98	ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ 1997/98	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΔΡΑΝΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
15-19	19.800	14.181	4.178	1.441	2,0
20-24	9.400	--	5.901	3.499	4,8
25-29	7.900	--	1.063	6.837	9,5
30-34	6.800	--	96	6.704	9,3
35-39	8.200	--	--	8.200	11,4
40-44	6.200	--	--	6.200	8,6
45-49	9.100	--	--	9.100	12,6
50-54	10.200	--	--	10.200	14,2
55-59	9.200	--	--	9.200	12,8
60-64	10.700	--	--	10.700	14,8
ΣΥΝΟΛΟ	97.500	14.181	11.238	72.081	100,0

Πηγή: Στατιστική της Εκπαίδευσης 1997/98, Στατιστική Υπηρεσία

Παρατηρώντας τα στοιχεία του Πίνακα 19 διαφαίνεται μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού του αδρανούς γυναικείου δυναμικού όσο αυξάνει η ηλικία. Ειδικότερα το 1998, παρουσιάζονται αυξημένα ποσοστά γυναικών, κυρίως από την ομάδα ηλικίας 25-29 χρονών και αυξάνουν κατά κανόνα τα ποσοστά στις ομάδες με μεγαλύτερη ηλικία.

Μια μεγάλη ομάδα, σε σχέση με την ηλικία, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει την πιο **ουσιαστική ομάδα-στόχο** προς την οποία θα μπορούσαν να απευθυνθούν διάφορες δραστηριότητες, μέτρα και κίνητρα για ένταξη στην αγορά εργασίας, **είναι η ομάδα ηλικίας 30-49**. Η ηλικία 30 χρονών θεωρείται ως η ηλικία κατά την οποία οι παντρεμένες γυναίκες έχουν μεγαλώσει τα παιδιά τους και αρχίζουν να διαθέτουν χρόνο για να απασχοληθούν. Η ηλικία μέχρι 49 θεωρείται ως μια καλή ηλικία για επανακατάρτιση και απόκτηση πρόσθετων γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και εξοικείωσης με σύγχρονες μεθόδους εργασίας και νέας τεχνολογίας.

Αυτή η ομάδα ηλικίας απαρτιθόταν το 1998 περίπου **30.000 γυναίκες**. Βεβαίως δεν παραβλέπεται το γεγονός ότι άλλες τόσες περίπου γυναίκες με ηλικία πέραν των 49 ετών παρέμεναν μεταξύ του ουσιαστικά οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού.

5.2. Κατανομή οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά επαρχία

Για την εκτίμηση της ποσοστιαίας κατανομής του οικονομικά αδρανούς γυναικείου πληθυσμού κατά επαρχία, λήφθηκε υπόψη η κατανομή του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά επαρχία όπως προέκυψε από την προηγούμενη σχετική μελέτη της Αρχής «Αξιοποίηση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού». Επίσης λήφθηκαν υπόψη τα επίσημα στοιχεία που αφορούσαν την επαρχιακή κατανομή των ανέργων γυναικών το 1998 και συνεκτιμήθηκαν στοιχεία και πληροφορίες για την επαρχιακή κατανομή των εργαζομένων γυναικών με βάση την απογραφή επιχειρήσεων του 1995 καθώς και στοιχεία για το γυναικείο πληθυσμό.

Η εκτίμηση αναφορικά με την **επαρχιακή ποσοστιαία κατανομή του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού** φαίνεται στον Πίνακα 20.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΑΔΡΑΝΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΕΠΑΡΧΙΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ %
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	36,0
ΛΕΜΕΣΟΣ	31,0
ΛΑΡΝΑΚΑ	20,0
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	4,0
ΠΑΦΟΣ	9,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 20 η μεγάλη πλειοψηφία του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού συγκεντρώνεται στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού, που είναι και οι επαρχίες με το μεγαλύτερο γενικά πληθυσμό.

5.3. Χαρακτηριστικά ουσιαστικά οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού

Αναλύοντας τα στοιχεία και τις πληροφορίες προηγούμενων ερευνών και μελετών όπως:

- «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού και Εσωτερικής Μετανάστευσης 1986/87» της Υπηρεσίας Στατιστικής
- «Αξιοποίηση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού», 1991, Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού

- «Οδοιπορικό Νέων Αποφοίτων Δημοσίων Σχολών Μέσης Παιδείας στην Αγορά Εργασίας της Κύπρου (1996-1998)», 1999, Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού
- «Οδοιπορικό Σταδιοδρομίας Νέων Αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Αγορά Εργασίας της Κύπρου (1996-98)», 2000, Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού

προκύπτουν οι πιο κάτω εκτιμήσεις αναφορικά με κάποια βασικά χαρακτηριστικά του ουσιαστικά οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού, τα οποία δίνουν και **το προφίλ της κυπρίας γυναίκας που είναι ουσιαστικά οικονομικά αδρανής:**

- Η πλειοψηφία των ουσιαστικά οικονομικά αδρανών γυναικών προέρχονται από **αστικές περιοχές.**
- Η μεγάλη πλειοψηφία των γυναικών είναι **παντρεμένες με 2 ή 3 παιδιά.**
- Η πλειοψηφία των ουσιαστικά οικονομικά αδρανών γυναικών είναι κατά κύριο λόγο **απόφοιτες Δημοτικού** και κατά δεύτερο απόφοιτες Λυκείου.
- Ένα σημαντικό ποσοστό μεταξύ **65%-70%** είχαν εργαστεί **παλαιότερα** για κάποιο χρονικό διάστημα.
- Το ποσοστό των ουσιαστικά οικονομικά αδρανών γυναικών που **συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατάρτισης**, κυμαίνεται στο **15%-18%.**

Η πλειοψηφία των γυναικών που είχαν εργαστεί πριν παραμείνουν οικονομικά αδρανείς, βρίσκονταν εκτός απασχόλησης μέχρι και 5 χρόνια.

5.4. Λόγοι για τους οποίους οι γυναίκες δεν απασχολούνται και προϋποθέσεις για εργασία

Σύμφωνα με τα στοιχεία κυρίως της προηγούμενης μελέτης της Αρχής για το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό, αλλά και από ανάλυση και συνεκτίμηση πρόσθετων στατιστικών στοιχείων και

πληροφοριών, οι κύριοι λόγοι οι οποίοι συνεχίζουν να αποτελούν εμπόδιο στην απασχόληση των γυναικών, είναι:

- Η φροντίδα του νοικοκυριού
- Η φροντίδα μικρών παιδιών
- Οι χαμηλοί μισθοί
- Η μεγάλη απόσταση της εργασίας από το σπίτι
- Η έλλειψη επαγγελματικών προσόντων
- Προβλήματα υγείας
- Μη εξεύρεση εργασίας ανάλογης των προσόντων.

Για την ένταξη των ουσιαστικά οικονομικά αδρανών γυναικών στην αγορά εργασίας, τίθενται κάποιες **προϋποθέσεις** οι οποίες βεβαίως είναι **ανάλογες των λόγων για τους οποίους δεν απασχολούνται**. Οι κυριότερες είναι:

- Μειωμένο ή πρωινό ωράριο
- Εργασία στο σπίτι
- Παράταση της παραμονής των παιδιών στο σχολείο
- Ψηλότερες απολαβές
- Επαγγελματική κατάρτιση
- Εργασία σχετική με τα προσόντα
- Νηπιαγωγεία και βρεφοκομικοί σταθμοί κοντά στο σπίτι
- Βελτίωση της συγκοινωνίας
- Βελτίωση των συνθηκών εργασίας

5.5. Εκτίμηση για τις επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες θα μπορούσε να απασχοληθεί οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό

Οι τομείς στους οποίους θα μπορούσαν να απασχοληθούν πρόσθετες γυναίκες προκύπτουν μέσα από τη συνεκτίμηση στοιχείων που αφορούν την ποσοστιαία κατανομή των απασχολουμένων γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία με βάση την απογραφή επιχειρήσεων του 1995, τις σημαντικότερες ελλείψεις και τη ζήτηση σε επαγγέλματα το 2000 και το 2001 με βάση τα στοιχεία των αντίστοιχων μελετών της Αρχής για το Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού, καθώς και στοιχεία της ανεργίας και της απασχόλησης ξένων εργατών.

Ήδη στην παράγραφο 2.5.1. του Κεφαλαίου 2 της μελέτης έχει αναλυθεί η απασχόληση των γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 1995. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά **τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχολουμένων γυναικών** ήταν στις επαγγελματικές κατηγορίες:

- Γραφείς, δακτυλογράφοι, ταμίες και παρόμοιοι (22,7%)
- Υπάλληλοι Υπηρεσιών και Πωλητές (19,6%)
- Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι (17,6%)
- Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι και ειδικοί γεωργικοί εργάτες (10,7%)
- Επιστημονικό προσωπικό (10,3%)

Από τα στοιχεία των μελετών της Αρχής «Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού για το 2000 και 2001», προκύπτει ότι **η μεγαλύτερη συνολική ζήτηση για προσωπικό τόσο για το 2000 όσο και για το 2001**, αναμένεται να είναι κατά σειρά σημαντικότητας στις επαγγελματικές κατηγορίες:

- Υπάλληλοι Υπηρεσιών και πωλητές
- Τεχνίτες και παρόμοιοι εργάτες
- Γραφείς, Δακτυλογράφοι, ταμίες και παρόμοιοι
- Τεχνικοί βοηθοί και ειδικοί γραφείς
- Επιστημονικό προσωπικό
- Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι

Αναλυτικά στοιχεία για τη συνολική ζήτηση κατά επαγγελματική κατηγορία για το 2000 και το 2001, παρουσιάζονται στον πίνακα 4.3. του Παραρτήματος 4.

Από τις 6 επαγγελματικές κατηγορίες με τη μεγαλύτερη συνολική ζήτηση προσωπικού, οι 4 κατηγορίες σύμφωνα με τα στοιχεία της κατανομής της απασχόλησης κατά φύλο, απασχολούν σημαντικό ποσοστό γυναικείου δυναμικού. Το στοιχείο αυτό **προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους υπάρχει η δυνατότητα απασχόλησης γυναικών** και αποτελεί ένδειξη της επιθυμίας και του ενδιαφέροντος των γυναικών για απασχόληση σε συγκεκριμένους τομείς.

Από ανάλυση των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων για την **απασχόληση αλλοδαπών**⁷, φαίνεται ότι την 1/1/1999 απασχολούνταν συνολικά 22.536 αλλοδαποί από τους οποίους οι **11.952 ή 53% ήταν γυναίκες**. Από τις 11.952 γυναίκες οι 7.343 ή το **61% εργάζονταν ως οικιακές βοηθοί** οι οποίες ταξινομούνται στην επαγγελματική κατηγορία «Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι».

Συνεκτιμώντας όλα τα πιο πάνω στοιχεία, εκτιμάται ότι οι **επαγγελματικές κατηγορίες** στις οποίες υπάρχουν οι **μεγαλύτερες δυνατότητες απασχόλησης οικονομικά αδρανών γυναικών**, είναι:

- Υπάλληλοι Υπηρεσιών και Πωλητές
- Γραφείς, Δακτυλογράφοι, Ταμίες και παρόμοιοι
- Πτυχιούχοι και άλλοι ειδικοί
- Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι.

Σημειώνεται όμως ότι ειδικά στην τελευταία επαγγελματική κατηγορία η ζήτηση φαίνεται να ικανοποιείται σε σημαντικό βαθμό με την απασχόληση αλλοδαπών γυναικών.

Βεβαίως οι **επαγγελματικές αυτές κατηγορίες** δεν είναι δυνατό να **θεωρηθούν περιοριστικές**. Αντίθετα, υπάρχουν και μπορούν να δημιουργηθούν πρόσθετες δυνατότητες απασχόλησης οικονομικά αδρανών γυναικών σε όλους τους τομείς και σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες, ιδιαίτερα μέσα από την καταλυτική παρέμβαση δραστηριοτήτων κατάρτισης και απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως ήδη έχει αναφερθεί υπάρχει συγκέντρωση γυναικών σε ορισμένους τομείς και επαγγελματικές κατηγορίες που θεωρούνται κατά παράδοση ότι προσιδιάζουν περισσότερο στη γυναίκα. Γι' αυτό το λόγο τα μέτρα που εφαρμόζονται σήμερα έχουν σκοπό την ενθάρρυνση των γυναικών να απασχοληθούν είτε σε νέα επαγγέλματα ή σε επαγγέλματα που μέχρι τώρα υπήρχε υποαντιπροσώπευση των γυναικών.

---

⁷ Σημείωμα για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, Τμήμα Εργασίας, ΥΕΚΑ, Ιούλιος 2000.

Το 1995 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έγγραφο της σχετικό με την **Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την ενθάρρυνση της Εσωτερικής Ανάπτυξης και των Επαγγελματικών Κινήτρων**, μεταξύ άλλων, αναφέρει τις πιο κάτω **17 νέες ευκαιρίες απασχόλησης**, οι οποίες προσφέρονται κυρίως στις γυναίκες:⁸

- Υπηρεσίες στο σπίτι
- Φροντίδα παιδιών
- Τεχνολογία νέας πληροφορικής και επικοινωνίας
- Ηθική υποστήριξη σε νέους με προβλήματα που χρειάζεται να επαναπροσαρμοστούν στην κοινωνία
- Βελτιώσεις/αναπαλαιώσεις σε σπίτια
- Ασφάλεια
- Τοπική δημόσια συγκοινωνία
- Ανάπτυξη των δημόσιων αστικών χώρων
- Τοπικά καταστήματα
- Τουρισμός
- Οπτικοακουστικές τεχνικές
- Πολιτιστική κληρονομιά
- Τοπική πολιτιστική ανάπτυξη
- Διαχείριση απορριμμάτων
- Διαχείριση υδάτων
- Προστασία και συντήρηση πρασίνου
- Κανονισμοί για μόλυνση του περιβάλλοντος, έλεγχος και σχετικός εξοπλισμός.

---

⁸ Equal Opportunities for women and men in the European Union, European Commission (1996).

Η προώθηση βέβαια της απασχόλησης των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση στους πιο πάνω τομείς συνοδεύεται από διοργάνωση κατάλληλων προγραμμάτων ένταξης και θέσπιση κινήτρων για προσέλκυση των ενδιαφερομένων.

6. ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Όπως φαίνεται από τα προηγούμενα η συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας γίνεται ολοένα πιο σημαντική. Όμως παράλληλα με την εργασία οι γυναίκες εξακολουθούν να έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης σε δουλειές του νοικοκυριού και στη φροντίδα των παιδιών και τούτο δημιουργεί αυξημένες πιέσεις πάνω στην οικογένεια. Επομένως οι γυναίκες στην προσπάθειά τους να συμφιλιώσουν την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή δεν είναι συχνά σε θέση να έχουν πλήρη απασχόληση με άκαμπτο ωράριο. Εναλλακτικά, οι γυναίκες δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για άλλες μορφές απασχόλησης ή άλλου είδους ωράρια εργασίας.

Κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μια ένταση του διαλόγου για την εισαγωγή μεγαλύτερης ευελιξίας στην αγορά της εργασίας. Θέματα όπως η ευελιξία των σχέσεων απασχόλησης, η ευελιξία των μισθών, του εργάσιμου χρόνου, η πρόωρη και η ευέλικτη συνταξιοδότηση καθώς και μέτρα για την κατάρτιση και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, βρίσκονται όλο και πιο συχνά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στους εργοδότες και τους εργοδοτούμενους και απασχολούν συχνότερα τόσο την επιστημονική κοινότητα όσο και τους σχεδιαστές της πολιτικής.

Η **ευέλικτη απασχόληση** και η **ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας** θα μπορούσαν δυνητικά να χρησιμοποιηθούν ως **μέσα προσέλκυσης** του οικονομικά γυναικείου αδρανούς δυναμικού ή γενικά ως μέσα καταπολέμησης της ανεργίας. Υπάρχει όμως αρκετός προβληματισμός, κατά πόσο η επέκταση της ευέλικτης απασχόλησης είναι δυνατό να οδηγήσει σε ενδυνάμωση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, ενισχύοντας μια δευτερεύουσα αγορά εργασίας.⁹

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται η απασχολησιμότητα των γυναικών και οι οικογενειακές υποχρεώσεις, οι μορφές απασχόλησης που προσφέρονται, οι μισθοί και τα ωφέληματα, οι διευκολύνσεις για τις εργαζόμενες μητέρες καθώς και οι ευκαιρίες απασχόλησης.

---

⁹ Ευέλικτη απασχόληση του χρόνου εργασίας: -Τάσεις, εξελίξεις, προοπτικές. Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, Αθήνα 1997.

6.1. Οικογενειακές υποχρεώσεις και απασχολησιμότητα γυναικών

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως και στην Κύπρο, η απασχόληση των γυναικών επηρεάζεται έντονα από την οικογενειακή κατάσταση και την ύπαρξη μικρών παιδιών στην οικογένεια. Τα ποσοστά απασχόλησης στις παντρεμένες είναι μικρότερα παρά στις ανύπανδρες ενώ η ύπαρξη μικρών παιδιών μειώνει ακόμη περισσότερο τη πιθανότητα των γυναικών να απασχοληθούν.

Στον Πίνακα 21 γίνεται ποσοστιαία ανάλυση της απασχόλησης των γυναικών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση και τον αριθμό των παιδιών. Έτσι φαίνονται οι μεταβολές των ποσοστών απασχόλησης των γυναικών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση και τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών και η διαχρονική μεταβολή μεταξύ του 1986 και του 1997.

Συγκεκριμένα, **τα ποσοστά απασχόλησης είναι μεγαλύτερα για τις ανύπαντρες παρά για τις παντρεμένες.** Επίσης μεταξύ των παντρεμένων εκείνες που δεν έχουν παιδιά έχουν μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης και τέλος μεταξύ εκείνων που έχουν παιδιά, οι γυναίκες που έχουν τα μεγαλύτερα σε ηλικία έχουν ψηλότερα ποσοστά απασχόλησης.

Παρατηρείται ότι τα ποσοστά απασχόλησης των παντρεμένων γυναικών του 1997 είναι μεγαλύτερα παρά εκείνα του 1986. Τούτο συνέβηκε πιθανόν λόγω της βελτίωσης των όρων εργοδότησης ή άλλων κινήτρων που έχουν θεσπισθεί για την προσέλκυση του γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
30-39 ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ,
1986 ΚΑΙ 1997 (ΧΩΡΕΣ Ε.Ε. 12)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	1986 %	1997 %
ΑΝΥΠΑΝΔΡΗ		
Χωρίς παιδιά	85,0	84,1
Τουλάχιστον ένα παιδί <5	52,1	53,8
Τουλάχιστον ένα παιδί 5-9	61,7	63,8
Τουλάχιστον ένα παιδί 10-14	72,8	69,0
ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΗ		
Χωρίς παιδιά	70,4	75,2
Τουλάχιστον ένα παιδί <5	41,5	53,5
Τουλάχιστον ένα παιδί 5-9	48,0	57,7
Τουλάχιστον ένα παιδί 10-14	56,7	63,3

Πηγή: Employment Performance in the Member States (1998),
European Commission

6.2. Μορφές απασχόλησης

Στην Κύπρο, οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους έχουν πλήρη απασχόληση. Οι υπόλοιπες γυναίκες απασχολούνται εκτός του παραδοσιακού συμβατικού προτύπου της πλήρους απασχόλησης, δηλαδή σε μερική ή σε προσωρινή απασχόληση. Εναλλακτικά, μικρότερος αριθμός γυναικών επιλέγουν την αυτοεργοδότηση.

Οι μορφές απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η πλήρης, η μερική, η προσωρινή και η αυτοεργοδότηση. Παρατηρείται μια τάση για κατάργηση του σταθερού ωραρίου εργασίας.

6.2.1. Μερική απασχόληση

Η μερική απασχόληση **στην Κύπρο** εφαρμόζεται κυρίως στις περιπτώσεις όπου υπάρχει ιδιαίτερη ανάγκη για προσωπικό και έτσι προσελκύονται άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν με πλήρες ωράριο.

Ο Πίνακας 22, δείχνει για τους τρεις βασικούς τομείς της οικονομίας τα ποσοστά των γυναικών και των ανδρών που είχαν μερική απασχόληση τα χρόνια που έγινε απογραφή των επιχειρήσεων δηλ. το 1989 και το 1995.

Συνολικά για όλους τους τομείς, το 1989 είχαν **μερική απασχόληση το 6,9%** των γυναικών ενώ **το 1995 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε στο 8,8%** γεγονός που υποδεικνύει ότι οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας ευνοούν τη μερική απασχόληση. Το μεγαλύτερο ποσοστό μερικής απασχόλησης που αφορούσε τις γυναίκες σημειώθηκε το 1995 στον **τομέα του Εμπορίου/Ξενοδοχείων (10,3%)** ενώ το χαμηλότερο ποσοστό σημειώθηκε το 1995 **στη Μεταποίηση (4,7%)**.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22
ΠΟΣΟΣΤΑ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1989 ΚΑΙ 1995

ΤΟΜΕΑΣ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1989 %			1995 %		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	2,6	2,8	2,4	3,9	3,3	4,7
ΕΜΠΟΡΙΟ/ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	8,5	7,6	9,6	9,5	8,8	10,3
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	6,0	4,8	7,5	6,5	4,6	8,6
ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	6,0	5,4	6,9	7,8	7,1	8,8

Πηγή: Απογραφή επιχειρήσεων (1989 και 1995), Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από το 1991 μέχρι το 1997, με εξαίρεση το 1995 όπου υπήρξε οριακή μόνο βελτίωση, δεν υπήρξε καθαρή αύξηση των θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης. Παρόλο ότι η οικονομική άνοδος από το 1994 βοήθησε πολλά άτομα να βρουν δουλειά, η άνοδος αυτή συνδέθηκε με τη σημαντική μεταβολή από την πλήρη στη μερική απασχόληση. Τούτο αποτελεί αντίθεση με ότι συνέβηκε στην προηγούμενη περίοδο (1987-1990) κατά την οποία σημειώθηκε αύξηση του αριθμού των απασχολουμένων με πλήρη

απασχόληση. Η στροφή στη μερική απασχόληση αφορούσε τόσο τους άνδρες όσο και τις γυναίκες.¹⁰

Στον Πίνακα 23, γίνεται παράθεση των ποσοστών της μερικής απασχόλησης κατά φύλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τα χρόνια 1990 και 1995. Η επιλογή των χρόνων αυτών έγινε για σκοπούς σύγκρισης με τα αντίστοιχα στοιχεία της μερικής απασχόλησης στην Κύπρο τα οποία υπάρχουν μόνο για τα χρόνια των απογραφών 1989 και 1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23
ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΕΡΓΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΕ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1990 ΚΑΙ 1995*

ΕΙΔΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1990			1995		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
ΜΕΡΙΚΗ (%)	13,8	4,0	28,6	16,0	5,2	31,3
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ (%)	10,4	9,3	11,8	11,5	10,7	12,5
ΑΥΤΟΕΡΓΟΔΟ- ΤΗΣΗ (%)	15,2	19,1	9,6	15,0	18,9	9,4
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥ- ΜΕΝΩΝ (εκ.)	143,7	86,6	57,1	147,7	86,5	61,8

Πηγή: Employment in Europe, 1998. European Commission.

* Ποσοστά πάνω στον αριθμό απασχολουμένων.

Το ποσοστό των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση που εργάζονταν με καθεστώς μερικής απασχόλησης ανέβηκε στο **31,3% το 1995** σε σύγκριση με 28,6% το 1990. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης των γυναικών το 1995 στην Κύπρο ήταν **8,8%**.

6.2.2. Προσωρινή Απασχόληση

Με τον όρο προσωρινή απασχόληση συνήθως εννοούμε την απασχόληση εκείνη της οποίας η διάρκεια περιορίζεται εξαιτίας κάποιου αντικειμενικού λόγου. Με την έννοια αυτή η προσωρινή

¹⁰ Employment in Europe 1998, European Commission.

απασχόληση περιλαμβάνει, πέραν της συμβατικής περιορισμένης διάρκειας απασχόλησης και την εποχιακή απασχόληση η οποία μπορεί να αφορά μισθωτούς ή και αυτοαπασχολούμενους.

Οι **πρόσθετες θέσεις** εργασίας που δημιουργήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια δεν ήταν μόνο μερικής απασχόλησης αλλά **κυρίως προσωρινές θέσεις παρά μόνιμες**. Παρόλον ότι οι προσωρινές θέσεις αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό ποσοστό του συνόλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αναλογία αυτή αυξάνεται σταθερά χρόνο με χρόνο.

Προσωρινές θέσεις εργασίας ήταν όλες οι πρόσθετες θέσεις που κατέλαβαν οι άνδρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση την περίοδο μεταξύ 1994-97. Για τις γυναίκες την ίδια περίοδο, οι προσωρινές θέσεις εργασίας αποτελούσαν το **40%** των πρόσθετων θέσεων που κατέλαβαν.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 23, **το ποσοστό των απασχολουμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση με προσωρινή απασχόληση το 1995 ανήλθε στο 11,5%** των απασχολουμένων σε σύγκριση με 10,4% το 1990. Οι γυναίκες έχουν ψηλότερο ποσοστό προσωρινά απασχολουμένων(12,5%) παρά οι άνδρες (10,7%). **Η διαχρονική αύξηση της προσωρινής απασχόλησης** όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 23, δείχνει ότι συμβαίνει μια διαρθρωτική μεταβολή στην Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας προς την κατεύθυνση όλο και περισσότερο ελαστικών όρων απασχόλησης.

6.2.3. Αυτοεργοδότηση

Η άλλη μορφή απασχόλησης που παρουσιάζει ενδιαφέρον, είναι η **αυτοεργοδότηση**. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Επιχειρήσεων του 1995, το ποσοστό των αυτοεργοδοτούμενων στην Κύπρο, χωρίς να ληφθεί υπόψη ο αριθμός των αυτοεργοδοτούμενων στη Γεωργία/Κτηνοτροφία, ανερχόταν στο **14,1% του συνόλου των απασχολουμένων**. Το ποσοστό αυτό **αυξάνεται στο 20,9%, όταν περιληφθεί ο αριθμός των αυτοεργοδοτούμενων γεωργών και κτηνοτρόφων**. Στον Πίνακα 24 έχουν συγκεντρωθεί τα στοιχεία της απασχόλησης αυτοεργοδοτούμενων των κυριότερων τομέων κατά φύλο για τα χρόνια των απογραφών 1989 και 1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24
ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΥΤΟΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1989 ΚΑΙ 1995

ΤΟΜΕΑΣ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1989 %			1995 %		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	11,8	15,6	3,9	12,1	15,6	2,6
ΕΜΠΟΡΙΟ/ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	22,8	29,0	14,7	17,0	21,9	11,3
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	13,9	17,2	8,2	13,3	17,8	7,3
ΓΕΩΡΓΙΑ	85,2	86,0	84,3	76,0	76,6	75,1
ΣΥΝΟΛΟ	26,0	28,2	22,4	20,9	24,6	15,1

Πηγή:- Απογραφή επιχειρήσεων (1989 και 1995), Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών
 Γεωργική Στατιστική (1992 και 1995), Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Ο τομέας με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοεργοδοτούμενων είναι της Γεωργίας (76%) και ακολουθεί με σημαντική διαφορά ο τομέας του Εμπορίου/Ξενοδοχείων. Όμως από τη σύγκριση των ποσοστών των δυο χρόνων φαίνεται ότι **το ποσοστό αυτοεργοδοτούμενων έχει μειωθεί σημαντικά**. Συγκεκριμένα το ποσοστό των ανδρών αυτοεργοδοτούμενων από 28,2% το 1989 μειώθηκε στο 24,6% το 1995. **Το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών από 22,4% το 1989 μειώθηκε στο 15,1% το 1995**. Επειδή ο αριθμός των απασχολούμενων στη Γεωργία/Κτηνοτροφία αναμένεται ότι θα συνεχίσει να μειώνεται υπολογίζεται ότι και ο αριθμός των αυτοεργοδοτούμενων θα ακολουθήσει την ίδια πτωτική πορεία στο μέλλον.

6.3. Μισθοί και Ωφελήματα

Η νομοθετική ρύθμιση του θέματος της ισομισθίας μεταξύ των ανδρών και γυναικών **στην Κύπρο** έχει γίνει εδώ και πολύ καιρό. Όμως στην πράξη η ισομισθία δεν έχει ακόμη εφαρμοσθεί σε όλους τους τομείς. Μελετώντας τα στοιχεία που υπάρχουν κατά επαγγελματική κατηγορία μεταξύ των χρόνων 1992 και 1998 φαίνεται ότι η ανισομισθία μεταξύ των ανδρών και γυναικών **έχει μειωθεί σε**

ορισμένες μόνο επαγγελματικές κατηγορίες όπως των **διευθυντών** καθώς και στην κατηγορία των **προσοντούχων**. Μεγάλη ανισομοσθία μεταξύ ανδρών και γυναικών παραμένει στις επαγγελματικές κατηγορίες των **ειδικευμένων χειριστών μηχανών, τεχνιτών, υπαλλήλων υπηρεσιών, πωλητών, τεχνικών βοηθών**. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι το **μέσο επίπεδο μισθών των γυναικών είναι γενικά χαμηλότερο από εκείνο των ανδρών** λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης των γυναικών σε επαγγέλματα που δεν χρειάζονται εξειδίκευση ούτε ανάληψη ευθυνών και είναι χαμηλά αμειβόμενα. Ο Πίνακας 25 παρουσιάζει τις απολαβές με τις οποίες αμείβονται κατά μέσο όρο οι γυναίκες στις διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες ως ποσοστό των απολαβών των ανδρών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25
ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΑ
ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΛΑΒΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (1992, 1997 και 1998)

ISCO 1988	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΟΛΑΒΩΝ		
		1992 (%)	1997 (%)	1998 (%)
1	ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	82	98	100
2	ΠΡΟΣΟΝΤΟΥΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ	74	72	78
3	ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	74	72	80
4	ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ, ΤΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	74	68	75
5	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	59	52	70
6	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΨΑΡΑΔΕΣ	72	89	82
7	ΤΕΧΝΙΤΕΣ	65	67	74
8	ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ	59	39	59
9	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΙΚΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	73	75	77
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ		66	73	73

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθούν να υπάρχουν επίσης διαφορές στην αμοιβή των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες

συναδέλφους τους. Η διαφορά στους μισθούς μεταξύ ανδρών και γυναικών οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στο είδος των επαγγελμάτων στα οποία απασχολούνται οι γυναίκες και οι άνδρες. Στα πιο καλά αμειβόμενα επαγγέλματα, που απαιτούν ψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και έχουν σχετικά μεγάλες ευθύνες, απασχολούνται πολύ περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους μισθούς, αναγράφονται με λεπτομέρεια στον Πίνακα 26, που περιέχει τα ποσοστά των απολαβών των γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τις απολαβές των ανδρών για κάθε επαγγελματική κατηγορία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26
ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΑ
ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΛΑΒΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (1995)

ISCO 1988	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΛΑΒΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
1	ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	70
2	ΠΡΟΣΩΠΟΤΟΥΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ	80
3	ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	75
4	ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ, ΤΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	81
5	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	80
6	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΨΑΡΑΔΕΣ	-
7	ΤΕΧΝΙΤΕΣ	65
8	ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ	75
9	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΙΚΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	80
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ		72

Πηγή: - Statistics in Focus, Population and Social Conditions. Theme3-6/1999. Eurostat
- Employment in Europe 1998, European Commission.

6.4. Διευκολύνσεις για Εργαζόμενες Μητέρες

Η οικογενειακή κατάσταση και οι συνεπαγόμενες οικογενειακές υποχρεώσεις είναι ένας πολύ σοβαρός παράγοντας που επηρεάζει τις γυναίκες στην απόφασή τους να εργαστούν. Επειδή η γυναίκα θεωρείται από την κοινωνία ως το υπεύθυνο άτομο για την φροντίδα των μελών της οικογένειας αν θέλει να εργαστεί θα πρέπει να συνδυάσει τις οικογενειακές της υποχρεώσεις με τις υποχρεώσεις της στην εργασία. Ιδιαίτερη φροντίδα χρειάζονται τα παιδιά της προσχολικής όσο και της σχολικής ηλικίας ως επίσης τα εξαρτώμενα ηλικιωμένα άτομα ή άτομα με ειδικές ανάγκες. Η ύπαρξη οργανωμένης και ποιοτικά αποδεκτής παροχής υπηρεσιών από αρμόδιους φορείς για φροντίδα των πιο πάνω ατόμων, αποτελεί βασικό παράγοντα για τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Στον Πίνακα 27 παρουσιάζεται η εξέλιξη της παροχής προδημοτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια (1987-1997) όσον αφορά τον αριθμό παιδιών, σχολείων και νηπιαγωγών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27
ΣΧΟΛΕΙΑ, ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΠΡΟΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΧΟΛΕΙΑ, ΜΑΘΗΤΕΣ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	1987	1997	1997/87
ΑΡ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ	480	659	37,3%
ΑΡ. ΜΑΘΗΤΩΝ	19.637	25.996	32,4%
ΑΡ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	830	1.426	72,0%
ΑΡ. ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΟ	23,7	18,2	-23,2%

Πηγή: Στατιστική της Εκπαίδευσης, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών.

Επίσης στον Πίνακα 28 υπολογίζεται το ποσοστό των παιδιών της προδημοτικής εκπαίδευσης που επωφελούνταν από τα δημόσια νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς κατά τη σχολική χρονιά 1996/97.

ΠΙΝΑΚΑΣ 28
ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ
ΣΤΑΘΜΟΥΣ/ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ (1996/97)

ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΗΛΙΚΙΑ		ΣΥΝΟΛΟ
	0-3½ ΕΤΩΝ	3½-6 ΕΤΩΝ	
ΔΗΜΟΣΙΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	3,4%	41%	32,3%
ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΑΙΔΟΚΟΜΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ	3%	0,2%	1,9%
ΟΛΙΚΟ	5.899	20.097	25.996

Πηγή: Στατιστική της Εκπαίδευσης 1996/97. Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών.

Το ποσοστό των παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Κύπρο που εξυπηρετούνταν από τα σχολεία/παιδικούς σταθμούς το 1997 ήταν 43% σε σύγκριση με το 1987 που ήταν 30%. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 27 φαίνεται ότι από το 1987 τα σχολεία έχουν αυξηθεί κατά 37,3% ενώ τα παιδιά αυξήθηκαν κατά 32,4%. Παράλληλα ο αριθμός προσωπικού αυξήθηκε κατά 72,0% και έτσι τα παιδιά μειώθηκαν σε 18 κατά νηπιαγωγό.

Όμως παρόλον ότι ο αριθμός των νηπιαγωγείων και των παιδοκομικών σταθμών έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των δημόσιων νηπιαγωγείων και σταθμών φαίνεται ότι δεν είναι ικανοποιητικός σε σχέση με τις ανάγκες. Υπολογίζεται ότι μόνο το 32,3% των παιδιών φοιτούν σε δημόσια νηπιαγωγεία και μόλις το 1,9% των παιδιών πηγαίνουν σε δημόσιους παιδοκομικούς σταθμούς (Πίνακας 24).

Όσον αφορά τις διευκολύνσεις που υπάρχουν για τα ηλικιωμένα άτομα, έχει αυξηθεί ο αριθμός των οίκων ευγηρίας από 43 που αριθμούσαν το 1989 σε 123 το 1995.

Επομένως, **τα τελευταία χρόνια βελτιώθηκαν οι διευκολύνσεις που αφορούν τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων προσώπων** όμως υπάρχει ανάγκη για ακόμη μεγαλύτερη επέκταση και βελτίωση.

Στις κατευθυντήριες γραμμές της απασχόλησης για το 1998, που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1997¹¹, αναφέρεται ότι η **συμφιλίωση μεταξύ της εργασίας και της οικογενειακής ζωής έχει μεγάλη σημασία** για την ένταξη και την συμμετοχή των ατόμων στην αγορά εργασίας και στην επίτευξη ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Οι χώρες-μέλη έχουν συμφωνήσει να βοηθήσουν ώστε μεγαλύτερος αριθμός ατόμων να εξυπηρετείται από τις κοινωνικές υπηρεσίες σε θέματα φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων. Τα μέτρα που εφαρμόζονται από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων ατόμων παρουσιάζονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5.

---

¹¹ Reconciliation between work and family life in Europe, Employment and Social Affairs, European Commission, 1997.

7. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

7.1. Η Κυπριακή πολιτική για τη γυναίκα

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ήδη υπογράψει διεθνείς συμβάσεις που διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και την εξάλειψη της διάκρισης εναντίον των γυναικών. Επίσης το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης είναι υπεύθυνο για τα θέματα ίσων ευκαιριών. Ο εθνικός μηχανισμός για τα δικαιώματα των γυναικών, βρίσκεται κάτω από την ευθύνη του πιο πάνω Υπουργείου και παρέχει συμβουλές σε εκείνους που διαμορφώνουν την κυβερνητική πολιτική. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι υπεύθυνο για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών στο πεδίο της απασχόλησης.

Βασική επιδίωξη του νέου **Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης της Κυβέρνησης για την περίοδο 1999-2003**, είναι η ουσιαστική ισότητα των δύο φύλων όχι μόνο ως στοιχείο κοινωνικής δικαιοσύνης αλλά και ως στοιχείο αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.

Ειδικά στον τομέα της εργασίας, λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για **εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο** και περιέχονται μια σειρά μέτρων, που στοχεύουν στην προώθηση της πλήρους και ισότιμης συμμετοχής της γυναίκας σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής δραστηριότητας:

1. Αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για την ισομισθία και τροποποίηση της νομοθεσίας με στόχο να καλύπτει εργασίες που δεν είναι όμοιας φύσης.
2. Θέσπιση νομοθεσίας για την προώθηση της ισότητας στη μεταχείριση και την παροχή ευκαιριών στην πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση/κατάρτιση, την ανέλιξη και τις συνθήκες εργασίας.
3. Ετοιμασία κανονισμών για τη λήψη προστατευτικών μέτρων σχετικά με την υγεία και ασφάλεια εγκύων γυναικών, των λεχώνων ή των θηλαζουσών εργαζομένων.

4. Ανάπτυξη συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα των θεμάτων που αφορούν τη γυναίκα.
5. Εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης/εκπαίδευσης γυναικών.
6. Βελτίωση της υποδομής και αναβάθμιση της παροχής διευκολύνσεων στους εργαζόμενους γονείς, όπως η εφαρμογή ελαστικού ωραρίου και η επέκταση του δικτύου βρεφοκομικών/παιδοκομικών σταθμών.
7. Διεξαγωγή μελέτης για εφαρμογή σχεδίου αυτοεργοδότησης και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για γυναίκες.

7.2. Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τη γυναίκα

Η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών αναγνωρίζεται ως βασική αρχή της δημοκρατίας και του σεβασμού του ατόμου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση από την αρχή της ίδρυσής της έχει αναγνωρίσει την αρχή της ισομισθίας και στη συνέχεια έχει αναπτύξει ένα σύνολο νόμων και ρυθμίσεων, που εγγυούνται ίσα δικαιώματα στην απασχόληση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στις συνθήκες εργασίας και σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνική προστασία.

Για την προώθηση της ισότητας στην πράξη η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εφαρμόσει από τη δεκαετία του '80, **ειδικά προγράμματα δράσης** με σημαντική επίπτωση όσον αφορά την προβολή του θέματος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, από το Συμβούλιο του Έσπεν και μετά, έχει υπογραμμίσει ότι το θέμα αυτό μαζί με την καταπολέμηση της ανεργίας αποτελεί πρωταρχικό καθήκον της Ένωσης.

Σ' αυτό το πλαίσιο, το Συμβούλιο υιοθέτησε **το τέταρτο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στις ίσες ευκαιρίες μεταξύ γυναικών και ανδρών (1996-2000)**, το οποίο έχει προχωρήσει και επικεντρώνεται πάνω στο στοιχείο της αλλαγής των θεσμών (mainstreaming) μάλλον παρά στην προώθηση μόνο συγκεκριμένων μέτρων. Προτείνει όπως οι μέθοδοι, οι στρατηγικές, τα μοντέλα και οι μελέτες αποσκοπούν στην ολοκλήρωση των

πολιτικών και των δραστηριοτήτων στα κράτη-μέλη με έμφαση στον παράγοντα «ίσες ευκαιρίες».

Για την υλοποίηση της κοινοτικής πολιτικής που αφορά την απασχόληση προωθούνται οι **κοινοτικές πρωτοβουλίες ανθρώπινου δυναμικού** και συγκεκριμένα της «Εναρμόνισης/Εξοικίωσης» (Adapt) και της «Απασχόλησης» (Employment) οι οποίες χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (European Social Fund).

Η **Πρωτοβουλία της Εναρμόνισης/Εξοικίωσης** σκοπό έχει να βοηθήσει τους εργοδότες και τους εργοδοτούμενους να προβλέπουν την επερχόμενη αλλαγή στη βιομηχανία και να αντιμετωπίζουν τα αποτελέσματα και επίσης να διευκολύνεται η μετάβαση στην Κοινωνία της Πληροφορικής.

Η **Κοινοτική Πρωτοβουλία για την Απασχόληση** στοχεύει τις ομάδες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αγορά εργασίας και αποτελείται από τέσσερις επιμέρους προγράμματα:-

- Το NOW, που προωθεί τις ίσες ευκαιρίες για γυναίκες στην αγορά εργασίας.
- Το HORIZON, που επικεντρώνεται στη υποστήριξη των ανθρώπων που έχουν ειδικές ανάγκες.
- Το INTEGRA, που σκοπό έχει να βοηθά εκείνους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.
- Το YOUTHSTART, που σκοπό έχει να ενδυναμώσει την κατάρτιση των νέων και τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους ανθρώπους ηλικίας κάτω των 20 χρόνων.

Η **Κοινοτική Πρωτοβουλία Απασχόλησης-NOW**, που βρίσκεται τώρα στην τρίτη φάση της, ήταν η πρώτη πρωτοβουλία της Κοινότητας που υποστήριξε συγκεκριμένες δράσεις υπέρ των γυναικών.

Τα σχέδια του NOW επικεντρώνονται κυρίως στην ανάπτυξη νέων σειρών μαθημάτων και μεθόδων κατάρτισης. Τα πλέον συνηθισμένα θέματα κατάρτισης είναι η δημιουργία επιχειρήσεων, η διαχείριση, η προσωπική ανάπτυξη και οι νέες τεχνολογίες πληροφόρησης. Ορισμένα σχέδια προσφέρουν κατάρτιση στο θέμα των ίσων

ευκαιριών σε υπευθύνους διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων, εκπροσώπους εργατικών σωματείων και προσωπικό γραφείων απασχόλησης. Η **ολοκληρωμένη σταδιακή προσέγγιση** χρησιμοποιείται ευρέως σε όλα τα κράτη-μέλη. Η εν λόγω προσέγγιση οδηγεί τις γυναίκες, μέσα από διάφορα στάδια, από την ανεργία στην εξεύρεση εργασίας ή την αυτοαπασχόληση. Μπορεί να περιλαμβάνει καθοδήγηση, προκατάρτιση, εξατομικευμένη προσαρμοσμένη κατάρτιση, εργασιακή εμπειρία και παροχή βοήθειας στην αναζήτηση εργασίας και την οργάνωση μιας επιχείρησης.

Λίγα μόνο σχέδια στοχεύουν στην αλλαγή των συστημάτων κατάρτισης και της αγοράς εργασίας. Οι δραστηριότητές τους προσανατολίζονται περισσότερο στην πληροφόρηση, την καθοδήγηση και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών παρά στα κέντρα κατάρτισης. Άλλα σχέδια αναπτύσσουν νέα προφίλ απασχόλησης και προσόντων, βασιζόμενα συχνά σε παραδοσιακές γυναικείες ικανότητες οι οποίες αποκτώνται εκτός του επίσημου συστήματος κατάρτισης ή της απασχόλησης.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας με τη μορφή της δημιουργίας επιχειρήσεων και της αυτοαπασχόλησης αποτελεί το στόχο του 44% των σχεδίων. Τα περισσότερα από αυτά συνδυάζουν την κατάρτιση με δραστηριότητες όπως έρευνα αγοράς, σχεδιασμός επιχειρησιακών σχεδίων και ανάπτυξη τεχνογνωσίας σε ειδικούς τομείς. Λίγα σχέδια ασχολούνται με την «πρόσβαση σε πιστώσεις και οικονομική ενίσχυση για τη δημιουργία θέσεων εργασίας».

7.3. Το Κοινοτικό Κεκτημένο

Ως γνωστόν ενόψει της αναμενόμενης ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μέσα στα πλαίσια των ενταξιακών συνομιλιών έχει ξεκινήσει ένας λεπτομερής και συστηματικός έλεγχος για την υιοθέτηση από την Κύπρο του κοινοτικού κεκτημένου (acquis screening) μεταξύ άλλων στα διάφορα θέματα που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση, την απασχόληση και την **επανένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας**.

Σχετικά με την ισχύουσα Κοινωνική Πολιτική και Απασχόληση της ΕΕ μέχρι τώρα έχουν εξετασθεί τρία κοινοτικά έντυπα (Commission Recommendation No 387X0567, Council Resolution No

388Y1220(01) και Council Resolution No 494 Y1223 (01) και έχουν συγκριθεί με την ισχύουσα κατάσταση στην Κύπρο.

Commission Recommendation No. 387X0567

Η σύσταση αυτή αναφέρεται στην **ανάγκη εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης για τους άνδρες και τις γυναίκες όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση**. Η κρίση που υπάρχει στη δομή της αγοράς εργασίας και η εισαγωγή της νέας τεχνολογίας έχουν επηρεάσει αρνητικά τις προοπτικές της γυναίκας για εξεύρεση εργασίας. Συναφώς γίνονται εισηγήσεις για υιοθέτηση πολιτικών που να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των γυναικών σε προγράμματα κατάρτισης σε θέματα που αφορούν εργασίες του μέλλοντος και σε εργασίες που οι γυναίκες υποαντιπροσωπεύονται. Επίσης εισηγείται να εισαχθούν, να συνεχιστούν ή να ενθαρρυνθούν μέτρα που να έχουν ως σκοπό να:-

- Προωθήσουν μια ολοκληρωμένη κατάρτιση ειδικά για τις γυναίκες με συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών
- Επανδρώσουν τις σχετικές υπηρεσίες με προσοντούχα άτομα για να ασχοληθούν με τα προβλήματα των γυναικών
- Ενθαρρύνουν μεγαλύτερη συμμετοχή γυναικών και κοριτσιών σε προγράμματα κατάρτισης με διευκολύνσεις κατάρτισης στον τόπο διαμονής τους
- Αναπτύξουν μέτρα πληροφόρησης έτσι ώστε να προσφέρει παραδείγματα γυναικών που ασχολούνται σε μη παραδοσιακά επαγγέλματα ειδικά αναφορικά με επαγγέλματα του μέλλοντος
- Ενθαρρύνουν κορίτσια και γυναίκες να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση ή συνεταιρισμούς μέσω ειδικής κατάρτισης
- Αναπτύξουν μέτρα σχεδιασμένα να προωθήσουν τη συμμετοχή γυναικών σε συνεχή κατάρτιση
- Παρέχουν **εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης** για ειδικές κατηγορίες γυναικών ιδιαίτερα για τις μη προνομιούχες και **εκείνες**

που επιστρέφουν στη δουλειά μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα

- Να υπάρχει **δυνατότητα συμμετοχής, για τις γυναίκες που επιθυμούν να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας, σε όλα τα είδη της κατάρτισης** (ιδιαίτερα σε εκείνα που προορίζονται για ανέργους)
- Να ελέγχεται η πρόοδος των γυναικών που έχουν συμμετάσχει σε σχέδια κατάρτισης ιδιαίτερα στα επαγγέλματα όπου οι γυναίκες υποαντιπροσωπεύονται.

Council Resolution No. 388Y1220(01)

Το ψήφισμα αυτό αναφέρεται στα **προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες που επιθυμούν να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας** ή εκείνες που έχουν καθυστερήσει να αναζητήσουν εργασία. Σχετικά το Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να θεσπίσουν κατάλληλα μέτρα ώστε :-

- Να αποκτήσουν λεπτομερείς πληροφορίες για την κατάσταση της αγοράς εργασίας
- Να διασφαλίσουν ότι υπάρχει προσωπικό για την καθοδήγηση, την κατάρτιση και την εξεύρεση εργασίας που έχει τα προσόντα να ασχοληθεί με τα **ειδικά προβλήματα των γυναικών που επιθυμούν να επιστρέψουν στην εργασία** ή να αναζητήσουν έστω και αργά μια θέση εργασίας
- Να διασφαλίσουν ότι οι ενδιαφερόμενες γυναίκες απολαμβάνουν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για συμμετοχή σε επαγγελματική κατάρτιση και ένταξη στην αγορά εργασίας
- Να διοργανώσουν **επαγγελματικά προγράμματα** που να ικανοποιούν τις **ειδικές ανάγκες κατάρτισης των γυναικών**
- Να προωθήσουν μέτρα με προοπτική να βοηθήσουν τις γυναίκες να αναπτύξουν την **αυτοπεποίθηση** καθώς επίσης να αναπτύξουν **βασικές τεχνικές δεξιότητες**

- Να αναπτυχθεί συνεργασία μεταξύ εθνικών επαρχιακών και τοπικών αρχών, γυναικείων οργανώσεων, υπηρεσιών κατάρτισης και άλλων ενδιαφερομένων οργανώσεων
- Να εκτιμηθούν τα αριθμητικά και ποιοτικά δεδομένα έτσι ώστε να αναγνωρισθούν τα προβλήματα και οι ανάγκες των γυναικών.

Council Resolution No. 494Y1223(01)

Το ψήφισμα αυτό αναφέρεται στη συνάντηση που είχε το Συμβούλιο με τους αντιπροσώπους των κρατών μελών για εξέταση της κατάστασης που επικρατεί σήμερα **στο θέμα της ίσης μεταχείρισης για άνδρες και γυναίκες στο πεδίο της απασχόλησης**. Από τη εξέταση που έγινε προέκυψε ότι υπήρξε ουσιαστική βελτίωση στη θέση της γυναίκας και επίσης ότι έχουν δημιουργηθεί ευνοϊκές προοπτικές για περισσότερο φιλόδοξους μελλοντικούς στόχους. Ένα πρόβλημα όμως που εξακολουθεί να υπάρχει είναι η **συγκέντρωση των γυναικών σε χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα** που απαιτούν λιγότερες δεξιότητες καθώς και η υποαντιπροσώπευση των γυναικών σε διευθυντικά επαγγέλματα και σε νέα πεδία απασχόλησης που απαιτούν ψηλού επιπέδου τεχνικές δεξιότητες. Επίσης οι γυναίκες που επιθυμούν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας αντιμετωπίζουν ακόμη συγκεκριμένες **πρακτικές δυσκολίες**.

Έτσι, με βάση τα πιο πάνω, αποφασίστηκε ότι θα πρέπει να προωθηθούν **θετικά μέτρα** ώστε να εφαρμοστούν οι ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών. Επίσης αποφασίστηκε ένας αριθμός σημαντικών στόχων, περιλαμβανομένης της **διευκόλυνσης της εισόδου των γυναικών στην αγορά εργασίας** και συγκεκριμένα με την αύξηση των ευκαιριών για απόκτηση επαγγελματικών προσόντων.

Σε σχέση με την ανάγκη της Ευρώπης για ψηλού επιπέδου δεξιότητες, το Συμβούλιο και οι αντιπρόσωποι των κρατών- μελών σημείωσαν ότι οι νέες τεχνολογίες απαιτούν μια βασικού επιπέδου κατάρτιση και συνεχόμενη (επιμορφωτική) κατάρτιση όμως η κατάρτιση σ' αυτές τις δεξιότητες απευθύνεται κυρίως στους άνδρες.

Στη συνέχεια τονίζεται ότι είναι ουσιώδες:

- Να παρέχεται κατάρτιση σε μεγαλύτερο αριθμό γυναικών σε μη παραδοσιακά επαγγέλματα, ιδιαίτερα σε τεχνικά
- Οι διευθετήσεις για **επαγγελματική κατάρτιση** να είναι περισσότερο **προσαρμοσμένες στις ανάγκες των γυναικών**
- Να προσφέρεται εξειδικευμένη επιμορφωτική κατάρτιση στις γυναίκες ώστε να ανοίξουν νέες προοπτικές σταδιοδρομίας σ' αυτές
- Να ενισχυθούν οι εθνικές και κοινοτικές στρατηγικές που συνδυάζουν δραστηριότητες για βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης των γυναικών μαζί με τις ευκαιρίες απασχόλησης
- Να **διευκολυνθούν οι γυναίκες στην είσοδο και στην επιστροφή τους στην αγορά εργασίας μέσω κατάλληλης καθοδήγησης και επανακατάρτισης** και με την ενθάρρυνση της **αυτοεργοδότησης**.

Έτσι καλούνται τα κράτη-μέλη να βοηθήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη γυναίκα μέσω των υφισταμένων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μέσω νέων πρωτοβουλιών ειδικά για τις γυναίκες.

Τέλος καλούνται και τα δυο μέρη, οι εργοδότες και οι συντεχνίες των εργαζομένων, να διασφαλίζουν ότι οι γυναίκες αντιπροσωπεύονται επαρκώς στα ενδοεπιχειρησιακά προγράμματα που διοργανώνονται. Επίσης καλείται η Επιτροπή να αναπτύξει κίνητρα σχεδιασμένα να βελτιώσουν και να προωθήσουν την απόκτηση νέων δεξιοτήτων ή προσόντων και να διασφαλίζουν ότι οι στόχοι της ισότητας ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης συνεχίζει να έχει προτεραιότητα.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

8.1. Διαπιστώσεις και Συμπεράσματα

Μέσα στα πλαίσια της μελέτης συγκεντρώθηκαν πλήθος πληροφοριών από επίσημες πηγές της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από σχετική ανάλυση των πληροφοριών και των στατιστικών στοιχείων προέκυψαν διάφορες διαπιστώσεις και συμπεράσματα σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση και την κατάσταση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού στην Κύπρο.

8.1.1. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τη συμμετοχή των γυναικών στον πληθυσμό και στην αγορά εργασίας

(i) Το ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού, στην Κύπρο, βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με την Ευρωπαϊκή Ένωση αφού το 1998 ήταν **50,1% στην Κύπρο** και **51,1% στην Ευρωπαϊκή Ένωση**.

(ii) Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας (% οικονομικά ενεργών γυναικών (15-64) στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64)) ήταν **στην Κύπρο 54,6%** το 1998 και στην Ευρωπαϊκή Ένωση λίγο ψηλότερο με **58,1%**.

(iii) Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην Κύπρο, στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (15-64) ήταν **ψηλότερο από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης με 53,1%**, έναντι **51,2% στην Ευρωπαϊκή Ένωση**.

(iv) Το ποσοστό των απασχολουμένων γυναικών στο σύνολο του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού ήταν το 1998, **95,7% στην Κύπρο** και **88,0%** στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(v) **Τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση απασχολείται αναλογικά σημαντικός αριθμός γυναικών στις επαγγελματικές κατηγορίες του Γραφέα, των Δακτυλογράφων, Ταμίων και παρόμοιων, των Υπαλλήλων Υπηρεσιών και των Πωλητών.** Στην Κύπρο υπάρχουν επίσης πολλές γυναίκες στην επαγγελματική κατηγορία των πλανώδιων πωλητών, καθαριστών και

παρόμοιων. Αντίθετα στην Ευρωπαϊκή Ένωση απασχολούνται πολλές γυναίκες στις κατηγορίες των Τεχνικών Βοηθών, Ειδικών Γραφών και Επιστημονικού Προσωπικού.

(vi) Στην Κύπρο παρουσιάζονται συγκριτικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση ψηλότερα **ποσοστά απασχόλησης των γυναικών** στους τομείς των Ξενοδοχείων/Εστιατορίων και της Γεωργίας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση συγκριτικά με την Κύπρο παρουσιάζονται μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης γυναικών στους τομείς της Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, στην Εκπαίδευση και σε διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

8.1.2. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κατάρτιση των απασχολουμένων γυναικών

(i) Το 1997 η Κύπρος είχε το ίδιο ποσοστό γυναικών χωρίς εκπαίδευση με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είχε όμως ψηλότερα ποσοστά απασχολουμένων γυναικών με μορφωτικό επίπεδο Μέσης και Ανωτέρας/Ανωτάτης εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα **ποσοστό 46% ήταν απόφοιτες Μέσης Εκπαίδευσης** και 27% είχαν εκπαιδευτικό **επίπεδο Ανωτέρας/Ανωτάτης Εκπαίδευσης**.

(ii) Τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια **έντονη θετική σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου και του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών**. Δηλαδή παρατηρούνται ψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στις ομάδες γυναικών που έχουν ψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο.

(iii) Στην Ευρώπη σε μεγαλύτερο βαθμό, παρά στην Κύπρο, η **συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης καθόλη τη διάρκεια της εργάσιμης ηλικίας** θεωρείται ένα σημαντικό κίνητρο για **αύξηση της απασχολησιμότητας των γυναικών** και ανάπτυξη θετικής αντιμετώπισης όσον αφορά την εργασία.

(iv) Το ποσοστό συμμετοχής γυναικών στην Κύπρο σε προγράμματα συνεχούς κατάρτισης της ΑνΑΔ, βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, με δεδομένες κάποιες επιφυλάξεις όσον αφορά την άμεση συγκρισιμότητα των στοιχείων.

8.1.3. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα σε σχέση με την ανεργία των γυναικών

(i) Η **ανεργία των γυναικών** ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού με ηλικία 15-64 χρονών **στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υπερδιπλάσια από αυτή στην Κύπρο**. Συγκεκριμένα το 1998 ήταν **στην Κύπρο 4,2%** και **στην Ευρωπαϊκή Ένωση 11,9%**.

(ii) Ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων γυναικών συγκεντρώνεται στην ομάδα ηλικίας 30-49 χρονών. Η Λευκωσία έχει τις περισσότερες άνεργες γυναίκες, μετά η Λεμεσός και μετά ακολουθούν οι άλλες επαρχίες.

(iii) Το μορφωτικό επίπεδο των ανέργων γυναικών στην Κύπρο συγκρίνεται ευνοϊκά με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ποσοστό ανέργων γυναικών στην Κύπρο με στοιχειώδη εκπαίδευση είναι πολύ πιο μικρό από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης είναι πολύ πιο ψηλά τα ποσοστά ανέργων γυναικών στην Κύπρο με επίπεδο Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης, γεγονός που υποδηλώνει μεγαλύτερες δυνατότητες για απασχόληση με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων. Όσον αφορά τις άνεργες με επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης προκύπτει κάποια στρέβλωση που οφείλεται στη δομή της οικονομίας.

(iv) Το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων γυναικών εντοπίζεται στον τομέα των Υπηρεσιών και μετά στη Μεταποίηση. Όσον αφορά την επαγγελματική κατηγορία, μεγάλος αριθμός ανέργων γυναικών παρουσιάζεται στα «Επαγγέλματα Μικρής Εξειδίκευσης» όπως πωλητές, καθαριστές και καμαριέρες.

8.1.4. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για το οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό

(i) Το **οικονομικά αδρανές γυναικείο δυναμικό** ήταν το 1998, **97.500** γυναίκες ή **45,4%** του γυναικείου πληθυσμού. Το αντίστοιχο ποσοστό **στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 41,9%**. Αν από τις 97.500 γυναίκες αφαιρεθεί ο αριθμός των μαθητριών και των φοιτητριών, τότε ο **ουσιαστικά οικονομικά αδρανής γυναικείος πληθυσμός εκτιμάται σε 72.200** γυναίκες.

(ι) Σε σχέση με την ηλικία, το μεγαλύτερο ποσοστό οικονομικά αδρανών γυναικών, χωρίς τις μαθήτριες και τις φοιτήτριες, εντοπίζονται στην ηλικία πέραν των 25 ετών και αυξάνει κατά κανόνα ανάλογα με την αύξηση της ηλικίας. Μια σημαντική ομάδα οικονομικά αδρανών γυναικών, σε σχέση με την ηλικία, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει την **κύρια ομάδα-στόχο** προς την οποία θα μπορούσαν να απευθυνθούν διάφορες δραστηριότητες, μέτρα και κίνητρα για ένταξη στην αγορά εργασίας, είναι η **ομάδα ηλικίας 30-49 ετών**.

(ιι) Η πλειοψηφία των οικονομικά αδρανών γυναικών προέρχονται από **αστικές περιοχές**, κυρίως από τη Λευκωσία και τη Λεμεσό. Στην πλειοψηφία τους είναι **παντρεμένες με 2 ή 3 παιδιά**, κυρίως **απόφοιτες δημοτικού** και Λυκείου κατά δεύτερο λόγο.

(ιιι) **Σημαντικό ποσοστό οικονομικά αδρανών γυναικών εργάστηκαν παλαιότερα**, ενώ μικρό ποσοστό (15%-18%) συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατάρτισης.

(ιιιι) **Οι πιο σημαντικοί λόγοι οι οποίοι αποτελούν εμπόδιο στην απασχόληση των γυναικών φαίνεται να είναι:**

- Η φροντίδα του νοικοκυριού και των μικρών παιδιών
- Οι χαμηλοί μισθοί
- Η μεγάλη απόσταση εργασίας από το σπίτι
- Η έλλειψη επαγγελματικών προσόντων

(ιιιιι) **Οι κυριότερες προϋποθέσεις για την ένταξη των οικονομικά αδρανών γυναικών στην αγορά εργασίας, φαίνεται να είναι:**

- Μειωμένο ή μόνο πρωινό ωράριο
- Εργασία στο σπίτι
- Παράταση της παραμονής των παιδιών στο σχολείο
- Ψηλότερες απολαβές
- Επαγγελματική κατάρτιση
- Ύπαρξη υποδομής για φύλαξη των παιδιών και βελτίωση της συγκοινωνίας.

(vi) Οι επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες υπάρχουν οι μεγαλύτερες δυνατότητες απασχόλησης οικονομικά αδρανών γυναικών, εκτιμάται ότι είναι:

- Υπάλληλοι Υπηρεσιών και Πωλητές
- Γραφείς, Δακτυλογράφοι, Ταμίες και παρόμοιοι
- Πτυχιούχοι και άλλοι ειδικοί
- Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι.

8.1.5. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τις μορφές και τους όρους απασχόλησης γυναικών

(i) Το καθεστώς της μερικής απασχόλησης δεν είναι διαδεδομένο ακόμη στην Κύπρο στο βαθμό που είναι στην ΕΕ. Μεταξύ των δυο απογραφών των επιχειρήσεων το 1989 και το 1995, ελάχιστα αυξήθηκε το ποσοστό γυναικών που εργάζονται μερικώς. Συγκεκριμένα το **ποσοστό μερικής απασχόλησης γυναικών ήταν 7,1%** το 1995 και 6,9% το 1989. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης στο σύνολο του πληθυσμού ήταν 7,8% το 1995.

(ii) Παρά τη νομική ρύθμιση του θέματος της ισομισθίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, στην πράξη δεν έχει τύχει ευρείας εφαρμογής ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα. Τα τελευταία χρόνια **το επίπεδο μισθών των γυναικών έχει βελτιωθεί** παρόλον ότι **εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο από εκείνο των αντρών (κατά 34,5% λιγότερο από τους άνδρες)**.

(iii) Οι διευκολύνσεις όσον αφορά το ωράριο, τις άδειες κλπ που παρέχονται στη μητέρα εργαζόμενη είναι πολύ περιορισμένες σε σύγκριση με εκείνες που απολαμβάνουν οι γυναίκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην πραγματικότητα η Κύπρια μητέρα εργαζόμενη, εκτός από την άδεια μητρότητας, δεν της παρέχονται άλλες διευκολύνσεις.

8.1.6. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για την πολιτική και τα σχέδια για τη γυναίκα

(i) Η Ευρωπαϊκή Ένωση από πολύ νωρίς έχει αναγνωρίσει τον κοινωνικό και οικονομικό ρόλο της γυναίκας και έχει ισάξει αριθμό νομοθεσιών και άλλων ρυθμίσεων που εγγυούνται ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών στην απασχόληση, στην επαγγελματική

κατάρτιση, στις συνθήκες εργασίας καθώς και την κοινωνική προστασία της γυναίκας.

(ii) Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επίσης υπογράψει διεθνείς συμβάσεις που αναγνωρίζουν και διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Σε σχέση με την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, υπάρχει ακόμα αρκετό έδαφος που πρέπει να καλυφθεί παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην πάροδο του χρόνου. Στο νέο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003, έχουν περιληφθεί σειρά μέτρων που στοχεύουν στη διαμόρφωση μιας πολιτικής για τη γυναίκα που να συνάδει με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα.

8.2. Εισηγήσεις

Παρά το γεγονός ότι βασικοί δείκτες που αφορούν τις απασχολούμενες γυναίκες στην Κύπρο παρουσιάζουν μια **εικόνα η οποία είναι παρόμοια με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης** και το ποσοστό συμμετοχής των Κυπρίων γυναικών στην αγορά εργασίας ελάχιστα υπολείπεται (λιγότερο από 4%) από το αντίστοιχο ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εντούτοις υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός οικονομικά αδρανών γυναικών στην Κύπρο.

Στόχος αυτής της μελέτης είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων μεγαλύτερης αξιοποίησης του αδρανούς γυναικείου δυναμικού. Γι' αυτό στο μέρος αυτό προτείνονται εισηγήσεις που αναμένεται να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι προτεινόμενες εισηγήσεις θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε **τρεις κατηγορίες:**

- Εισηγήσεις που αφορούν τη διαμόρφωση πολιτικής και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου
- Εισηγήσεις σε σχέση με την ενημέρωση των γυναικών
- Εισηγήσεις για την εφαρμογή δράσεων που αναμένεται να διευκολύνουν την ένταξη πρόσθετου γυναικείου δυναμικού στην αγορά εργασίας.

8.2.1. Εισηγήσεις που αφορούν τη διαμόρφωση πολιτικής και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου

(i) Στη μελέτη εντοπίστηκαν οι βασικοί λόγοι που αποτελούν εμπόδιο στην απασχόληση και στην πρόσβαση γενικά των γυναικών στην αγορά εργασίας. Επίσης εντοπίστηκαν κάποιες προϋποθέσεις, η ικανοποίηση των οποίων αναμένεται ότι θα συμβάλει στην ευκολότερη και αμεσότερη ένταξη γυναικών στην αγορά εργασίας. Στη βάση αυτών των διαπιστώσεων προτείνεται η επεξεργασία από τους αρμόδιους επίσημους φορείς και Υπουργεία, σε συνεργασία με τις εργοδοτικές οργανώσεις και τις οργανώσεις των εργαζομένων, ενός **Σχεδίου Δράσης ρύθμισης του θεσμικού πλαισίου εργασίας με καθορισμένο χρονικό ορίζοντα**. Στόχος του Σχεδίου αυτού θα είναι η συνολική αξιολόγηση και αναθεώρηση όλων των πτυχών και παραμέτρων που καθορίζουν το **θεσμικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας**, όπως:

- Το ωράριο απασχόλησης
- Δημιουργία υποδομής για τη φροντίδα των παιδιών
- Βελτίωση της συγκοινωνίας και ειδικά της συγκοινωνίας από την ύπαιθρο στις πόλεις
- Επίπεδα μισθών ειδικά για επαγγέλματα στα οποία παραδοσιακά απασχολούνται γυναίκες.

(ii) **Επιτάχυνση της διαδικασίας εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στα θέματα που αφορούν την απασχόληση των γυναικών**. Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής γίνεται εισήγηση για:

- Προώθηση μέτρων για την εφαρμογή της νομοθεσίας για την ισομισθία μεταξύ ανδρών και γυναικών
- Προώθηση μέτρων και θέσπισης νομοθεσίας που να διασφαλίζει την υιοθέτηση ενός πλαισίου ισότητας για τις γυναίκες όσον αφορά τις ευκαιρίες πρόσβασης σε απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση καθώς και όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας και την επαγγελματική ανέλιξη.

(iii) **Ανάπτυξη συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα που αφορούν τη γυναίκα και ειδικά την απασχόληση των γυναικών**, μέσω της προώθησης της συμμετοχής σε σχετικά

Κοινοτικά Προγράμματα όπως το NOW και υιοθέτηση του τέταρτου Προγράμματος Μεσοπρόθεσμης Κοινοτικής Δράσης για ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών (Gender mainstreaming approach).

(iv) **Σχεδιασμός, εφαρμογή και προώθηση πολιτικών φιλικών προς την οικογένεια (family-friendly policies)** για την επίτευξη συμβατικότητας μεταξύ εργασίας της γυναίκας και της οικογενειακής ζωής. Οι πολιτικές αυτές θα αναφέρονται σε θέματα όπως η προσωρινή διακοπή της καριέρας της εργαζόμενης γυναίκας, κατοχύρωση γονικής άδειας, διευθετήσεις ευέλικτης και μερικής απασχόλησης.

8.2.2. Εισηγήσεις σε σχέση με την ενημέρωση των γυναικών

(i) Οι υπεύθυνοι φορείς για τον επαγγελματικό προσανατολισμό όπως τα Υπουργεία Παιδείας και Εργασίας, θα πρέπει να ενισχύσουν τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό προς τις μαθήτριες της δευτερόβαθμιας εκπαίδευσης καθώς και προς τις φοιτήτριες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και **ομάδες γυναικών που επιθυμούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.**

Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής τα υπάρχοντα στοιχεία και πληροφορίες που προκύπτουν από σχετικές εργασίες και μελέτες της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού είναι στη διάθεση των Υπηρεσιών/Οργανισμών που εμπλέκονται σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού.

8.2.3. Εισηγήσεις για εφαρμογή δράσεων ένταξης πρόσθετων γυναικών στην αγορά εργασίας

(i) Η εξέταση της δυνατότητας από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, της δημιουργίας **ειδικού πιλοτικού σχεδίου αυτοεργοδότησης γυναικών** στα πρότυπα παρόμοιων σχεδίων που λειτουργούν κάτω από το ίδιο Υπουργείο. Η λειτουργία του Σχεδίου προτείνεται να συνδυαστεί με πρόγραμμα κατάρτισης που να στοχεύει στην ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων των γυναικών στον τομέα της επιχειρηματικότητας.

(ii) Εξέταση από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της δυνατότητας **εφαρμογής πιλοτικού προγράμματος**

προσέλκυσης αδρανών γυναικών οι οποίες διέκοψαν την εργασία τους για κάποιο χρονικό διάστημα και τώρα επιθυμούν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

(iii) **Εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αδρανών γυναικών** σε τομείς και θέματα στα οποία εντοπίζονται ανάγκες και περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης γυναικών. Σε σχέση με την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, δύο βασικές παράμετροι:

- Τα προγράμματα να γίνονται σε **χρόνο και τόπο** ώστε να διευκολύνεται η συμμετοχή των αδρανών γυναικών.
- Τα προγράμματα να περιέχουν **εξειδικευμένα στοιχεία** που αφορούν κατά περίπτωση τις γυναίκες, όπως:
  - ◆ Συνδυασμός του ρόλου της εργαζόμενης γυναίκας με τις ανάγκες της οικογένειας
  - ◆ Αποτελεσματική διαχείριση χρόνου
  - ◆ Ανάπτυξη ηγετικών ικανοτήτων
  - ◆ Ανάπτυξη εποπτικών και διευθυντικών γνώσεων και δεξιοτήτων.

(iv) Δημιουργία προϋποθέσεων για απόκτηση αναγνωρισμένων Επαγγελματικών Προσόντων η οποία αναμένεται να ενεργήσει καταλυτικά προς την πλευρά τόσο των νέων γυναικών όσο και προς την κατεύθυνση γυναικών που εργάστηκαν στο παρελθόν και επιθυμούν να ενταχθούν ξανά στην αγορά εργασίας. Προς την κατεύθυνση αυτή θα συμβάλει και η ανάπτυξη Συστήματος Προτύπων Επαγγελματικών Προσόντων από την Αρχή, με την προσέλκυση γυναικών στην αγορά εργασίας. Τόσο από τα στοιχεία της μελέτης αλλά και την πρακτική εμπειρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαπιστώνεται ότι η απόκτηση επαγγελματικών προσόντων αυξάνει την απασχολησιμότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:
ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ⁽¹⁾ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ 1980-1998

ΧΡΟΝΟΣ	ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (000'ς)			ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ %
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
1980	512,3	254,1	258,2	1,3
1981	518,2	257,1	261,1	1,2
1982	524,6	260,9	263,7	1,2
1983	531,5	264,4	267,1	1,3
1984	538,4	268,0	270,4	1,3
1985	544,6	271,3	273,3	1,2
1986	550,9	274,5	276,4	1,2
1987	556,6	277,5	279,1	1,0
1988	562,7	280,6	282,1	1,1
1989	572,7	285,6	287,1	1,8
1990	587,1	292,5	294,6	2,5
1991	603,1	300,3	302,8	2,7
1992	619,2	308,5	310,7	2,7
1993	629,8	313,9	315,9	1,7
1994	638,3	318,2	320,1	1,3
1995	645,3	321,8	323,5	1,1
1996	651,8	325,0	326,8	1,0
1997	657,9	328,0	329,9	0,9
1998	663,3	330,7	332,6	0,8

Πηγή: Δημογραφική έκθεση, 1998, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

(1) Πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχει το κράτος

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (15+ ΧΡΟΝΩΝ)

ΧΡΟΝΟΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1980	146,5	73,6	220,1
1987	164,6	92,6	257,2
1989	171,6	101,6	273,2
1991	173,7	105,7	279,4
1998	190,2	119,1	309,3

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (15-64)
ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 1994-1998

ΧΡΟΝΟΣ	ΚΥΠΡΟΣ %	ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ %
1994	54,6	56,8
1995	55,7	57,1
1996	56,0	57,4
1997	54,9	57,8
1998	54,6	58,1

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ	1985	1991	1995	1997	1998
ΣΥΝΟΛΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (15-64)	175.000	185.500	206.300	211.700	214.700
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (15+)	83.800	99.000	112.700	112.700	114.100
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	47,9%	53,4%	54,6%	53,2%	53,1%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (15-64)	174.000	189.600	206.900	213.300	216.800
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (15+)	147.600	163.000	175.200	174.500	175.800
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	84,8%	86,0%	84,7%	81,8%	81,1%

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5
ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (1985, 1991, 1995, 1997, 1998)

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1985	1991	1995	1997	1998
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (000'ς)	83,8	99	112,7	112,7	114,1
ΑΝΔΡΕΣ (000'ς)	147,6	163	175,2	174,5	175,8
ΣΥΝΟΛΟ (000'ς)	231,4	262	287,9	287,2	289,9
% ΓΥΝΑΙΚΩΝ	36,2	37,8	39,1	39,3	39,4
% ΑΝΔΡΩΝ	63,8	62,2	60,9	60,7	60,6

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία

- Σημ.: 1. Τα στοιχεία για το 1998 αποτελούν προβλέψεις.
 2. Ο επικερδώς απασχολούμενος πληθυσμός είναι ο αριθμός των πλήρως απασχολουμένων προσώπων περιλαμβανομένων των ιδιοκτητών και μελών της οικογένειας που εργάζονται χωρίς μισθό καθώς και τα άτομα που εργάζονται προσωρινά στο εξωτερικό. Δεν περιλαμβάνονται οι στρατιώτες που υπηρετούν τη θητεία τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.6
ΕΠΙΚΕΡΔΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (1985, 1991, 1995, 1997, 1998)

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1985	1991	1995	1997	1998
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (εκ.)	51,1	61,4	61,2	62,3	63,3
ΑΝΔΡΕΣ (εκ.)	82,9	90,3	86,5	86,7	87,7
ΣΥΝΟΛΟ (εκ.)	134,0	151,7	147,7	149,0	151,0
% ΓΥΝΑΙΚΩΝ	38,2	40,5	41,4	41,8	41,9
% ΑΝΔΡΩΝ	61,8	59,5	58,6	58,2	58,1

Πηγή: Employment in Europe 1998, European Commission

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1989 ΚΑΙ 1995

ΚΩΔ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ISCO 1988)	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
		1989 %			1995 %		
		Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
1.	ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	2,7	4,1	0,6	2,0	3,0	0,6
2.	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	7,8	7,3	8,4	8,8	7,7	10,3
3.	ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	11,3	10,4	12,6	10,3	11,4	8,7
4.	ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ ΤΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	7,5	4,8	11,8	13,4	7,4	22,7
5.	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	15,6	14,7	17,0	16,9	15,0	19,6
6.	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟ- ΦΟΙ, ΨΑΡΑΔΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ	15,2	13,1	18,2	11,0	11,4	10,7
7.	ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	17,2	24,8	4,7	15,4	23,4	2,7
8.	ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ	10,7	10,5	11,0	9,1	10,4	7,1
9.	ΠΛΑΝΩΔΙΟΙ, ΚΑΘΑΡΙ- ΣΤΕΣ, ΦΥΛΑΚΕΣ, ΚΛΗΤΗΡΕΣ, ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	12,5	10,3	15,7	13,1	10,3	17,6
0	ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ*	-	-	-	-	-	-
	ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100	100

N

238.352 146.036 92.316 276.721 167.722 108.999

Πηγή: “Απασχόληση κατά επαγγελματική κατηγορία και φύλο στις απογραφές”,
Εργατικές Στατιστικές 1997, πίνακας 9B, σελ.55.

* Οι στρατιωτικοί δεν καλύπτονται στην απογραφή της απασχόλησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.8
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
(15-64) ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΦΥΛΟ 1997

ΚΩΔ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ISCO 1988)	ΕΥΡ.ΕΝΩΣΗ 15 (1997)		
		Σ%	Α%	Γ%
1.	ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	8,0	9,7	5,8
2.	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	12,6	12,1	13,3
3.	ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	14,3	12,7	16,7
4.	ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ ΤΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	13,6	7,8	21,8
5.	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	13,3	7,8	21,0
6.	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΨΑΡΑΔΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ	3,9	4,6	3,0
7.	ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	15,8	24,3	4,0
8.	ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ	8,7	12,4	3,6
9.	ΠΛΑΝΩΔΙΟΙ, ΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ, ΦΥΛΑΚΕΣ, ΚΛΗΤΗΡΕΣ, ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΙ	9,0	7,7	10,8
0	ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ	0,6	1,0	0,1
	ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100

Πηγή: Employment in Europe 1999, European Commission.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.9
ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (1985-1997)

ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (εκ)								
	1985-91			1991-94			1994-97		
	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ	Α	Γ
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	-1,5	-0,9	-0,6	-1,1	-0,6	-0,5	-0,4	-0,2	-0,2
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	1,0	0,6	0,5	-3,7	-2,5	-1,2	-0,7	-0,3	-0,3
3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	8,3	3,0	5,2	1,6	0,4	1,1	2,6	1,0	1,7
ΣΥΝΟΛΟ	7,8	2,7	5,1	-3,2	-2,7	-0,6	1,5	0,5	1,2

Πηγή: Employment in Europe 1998, European Commission.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.10
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1989 ΚΑΙ 1995

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1989			1995		
	Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ (%)	19,50	8,80	15,50	18,10	8,20	14,10
ΑΜΙΣΘΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ (%)	0,50	3,80	1,71	0,20	1,80	0,90
ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ(%)	80,00	87,40	82,80	81,60	90,00	85,00
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100	100

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, Απογραφή Επιχειρήσεων 1989 και 1995

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.11
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ , ΕΕ15

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ	1997		
	Α	Γ	Σ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ (%)	18,8	9,5	14,9
ΑΜΙΣΘΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ (%)	1,1	3,2	2,0
ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ (%)	80,1	87,3	83,1
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100

Πηγή: Labour Force Survey-Results 1997, Eurostat.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:

**ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1987 ΚΑΙ 1997

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΧΡΟΝΟΣ/ΦΥΛΟ					
	1987			1997		
	Σ %	Α %	Γ %	Σ %	Α %	Γ %
ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2	1	5	1	1	1
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ	43	42	45	30	33	26
ΜΕΣΗ	38	40	33	46	47	46
ΑΝΩΤΕΡΑ	8	6	10	10	7	14
ΑΝΩΤΑΤΗ	9	11	7	13	12	13
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100	100

N (000,ς)   230,9   144,1   86,8   287,2   174,5   112,7

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1997, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΕΕ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (1997)

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΦΥΛΟ		
	Σ (%)	Α (%)	Γ (%)
ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	0,9	0,9	1,0
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ	33,6	34,0	32,9
ΜΕΣΗ	42,1	42,0	42,2
ΑΝΩΤΕΡΗ/ΑΝΩΤΑΤΗ	23,4	23,1	23,9
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100

N εκ.   17,9   9,0   8,9

Πηγή: Labour Force Survey 1997, Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑνΑΔ ΤΟ 1997 ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΦΥΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ					
	Λ/σία	Λ/σός	Λ/κα	Αμ/στος	Πάφος	ΣΥΝ.
Άνδρες	15.577	4.568	1.948	908	1.036	24.037
Γυναίκες	7.720	2.197	1.041	472	773	12.203
ΣΥΝΟΛΟ	23.297	6.765	2.989	1.380	1.809	36.240

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑνΑΔ ΤΟ 1998 ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΦΥΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ					
	Λ/σία	Λ/σός	Λ/κα	Αμ/στος	Πάφος	ΣΥΝ.
Άνδρες	14.119	4.493	1.913	1.270	1.072	22.867
Γυναίκες	8.315	2.484	1.121	708	735	13.363
ΣΥΝΟΛΟ	22.434	6.977	3.034	1.978	1.807	36.230

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3:
ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (15-64) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ 1993 – 1999

ΑΝΕΡΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (15-64) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ						
ΧΡΟΝΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΑΝΔΡΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
1993	4.407	57,9	3.204	42,1	7.611	100,0
1994	4.319	54,1	3.666	45,9	7.985	100,0
1995	4.308	54,9	3.541	45,1	7.849	100,0
1996	5.128	54,5	4.278	45,5	9.406	100,0
1997	5.413	52,0	4.988	48,0	10.401	100,0
1998	4.987	48,0	5.410	52,0	10.397	100,0
1999	5.788	51,0	5.563	49,0	11.351	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2
**ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (1985, 1991, 1995, 1997, 1998)**

ΑΝΕΡΓΙΑ (15-64)	1985	1991	1995	1997	1998
ΑΝΕΡΓΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ (εκ.)	6,7	6,9	8,8	8,9	8,6
ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΔΡΕΣ (εκ.)	8,0	6,7	9,1	9,0	8,4
ΣΥΝΟΛΟ (εκ.)	14,7	13,6	17,9	17,9	17,0
% ΓΥΝΑΙΚΩΝ	45,6	50,7	49,2	49,7	50,6
% ΑΝΔΡΩΝ	54,4	49,3	50,8	50,3	49,4

Πηγή: Employment in Europe 1999, European Commission

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΕΝΕΡΓΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (15-64) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
(1991, 1995, 1997, 1998)

ΑΝΕΡΓΙΑ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	1991	1995	1997	1998
ΑΝΕΡΓΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4.500	4.308	5.413	4.987
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	103.700	115.000	116.200	117.200
% ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	4,3	3,7	4,6	4,3
ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΔΡΕΣ	3.800	3.541	4.988	5.410
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΔΡΩΝ	166.400	180.600	180.300	179.700
% ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΔΡΩΝ	2,3	2,0	2,8	3,0

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΕΝΕΡΓΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (15-64)
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (1991, 1995, 1997, 1998)

ΑΝΕΡΓΙΑ	1991	1995	1997	1998
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (εκ.)	6,9	8,8	8,9	8,6
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (εκ.)	68,3	70,0	71,2	71,9
% ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	10,1	12,6	12,5	11,9
ΑΝΔΡΕΣ (εκ.)	6,7	9,1	9,0	16,9
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (εκ.)	96,9	95,6	95,7	167,9
% ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΔΡΩΝ	6,9	9,5	9,4	10,0

Πηγή: Employment in Europe 1999, European Commission

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΚΑΤΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ (1990 - 1999)

ΧΡΟΝΟΣ	ΧΩΡΙΣ ΜΟΡΦΩΣΗ %	ΔΗΜΟΤΙΚΟ %	ΜΕΣΗ %	ΑΝΩΤΕΡΗ/ΑΝΩΤΑΤΗ %	ΣΥΝΟΛΟ %
1990	1,0	15,8	50,1	33,1	100,0
1991	1,6	24,5	47,2	26,8	100,0
1992	1,1	22,5	47,3	29,2	100,0
1993	1,5	34,1	45,6	18,8	100,0
1994	1,5	29,7	49,6	19,2	100,0
1995	1,4	29,6	49,7	19,3	100,0
1996	1,1	29,6	50,0	19,3	100,0
1997	1,1	28,1	50,8	20,1	100,0
1998	0,7	25,7	51,6	21,9	100,0
1999	0,6	29,9	50,0	19,6	100,0

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4:

**ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ
ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΗ ΖΗΤΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ (1997)

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
15-19	24.700	5.600	19.100
20-24	21.800	12.700	9.100
25-29	23.000	14.600	8.400
30-34	24.300	17.200	7.100
35-39	25.600	17.400	8.200
40-44	22.800	17.000	5.800
45-49	21.400	12.600	8.800
50-54	18.900	9.200	9.700
55-59	15.300	6.600	8.700
60-64	13.900	3.300	10.600
ΣΥΝΟΛΟ	211.700	116.200	95.500

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1997, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ (1998)

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΔΡΑΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
15-19	25.400	5.600	19.800
20-24	22.200	12.800	9.400
25-29	22.600	14.700	7.900
30-34	24.100	17.300	6.800
35-39	25.700	17.500	8.200
40-44	23.400	17.200	6.200
45-49	21.800	12.700	9.100
50-54	19.600	9.400	10.200
55-59	15.900	6.700	9.200
60-64	14.000	3.300	10.700
ΣΥΝΟΛΟ	214.700	117.200	97.500

Πηγή: Εργατικές Στατιστικές 1998, Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (2000, 2001)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ 2000		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ 2001	
	Αρ.	%	Αρ.	%
Διευθυντές	164	1,4	169	1,5
Πτυχιούχοι και άλλοι ειδικοί	1.096	9,5	1.276	11,0
Τεχνικοί βοηθοί και ειδικοί γραφείς	1.248	11,0	1.418	12,0
Γραφείς, δακτυλογράφοι, ταμίες και παρόμοιοι	1.357	11,7	1.553	13,5
Υπάλληλοι υπηρεσιών και πωλητές	3.746	32,5	3.681	32,0
Τεχνίτες και παρόμοιοι εργάτες	1.681	14,6	1.582	14,0
Χειριστές μηχανημάτων και εργαλείων και συναρμολογητές	901	8,0	568	5,0
Πλανώδιοι, καθαριστές, κλητήρες, εργάτες και παρόμοιοι	1.308	11,3	1.296	11,0
ΣΥΝΟΛΟ	11.530	100,0	11.577	100,0

Πηγή: Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού για το 2000 και 2001,
 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5:
ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ
ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

A. Φροντίδα των παιδιών

Η φροντίδα των παιδιών των εργαζομένων, ενισχύεται με την παροχή αδειών στους γονείς, δημιουργία κατάλληλης υποδομής σε νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς καθώς και την παροχή οικονομικών κινήτρων.

1. Άδεια από την εργασία

Μέτρα που διευκολύνουν τις εργαζόμενες να ανακαταναείμουν μέρος του χρόνου τους από την εργασία στο σπίτι ενώ διατηρούν την εργασία τους¹².

(i) Διευθετήσεις για άδεια (για εργαζόμενους γονείς)

1. Άδεια μητρότητας
2. Άδεια πατρότητας
3. Γονική άδεια
4. Άδεια για οικογενειακούς λόγους

(ii) Ωράριο εργασίας

- Οι ώρες εργασίας μπορούν να μειωθούν με τη μερική απασχόληση ή προσωρινή μείωση των εργάσιμων ωρών ή με τον επιμερισμό εργασίας.
- Επίσης οι ώρες εργασίας μπορούν να έχουν «ελαστικότητα» είτε σε καθημερινή, εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση.

---

¹² Social Europe. Work and Childcare: A guide of good practice, 1996.

(iii) Άδειες για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα

- Διακοπή καριέρας
- Άδεια για 2-7 ή περισσότερα χρόνια

2. Υπηρεσίες για τη φροντίδα των παιδιών

(i) Παροχή υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών από την ίδια την επιχείρηση/εργοδότη

- παιδικοί σταθμοί στο χώρο εργασίας
- επιδότηση της επιχείρησης για τη φροντίδα των παιδιών σε κοινοτικούς σταθμούς
- προγράμματα για τις διακοπές των παιδιών
- προγράμματα για το χρόνο μετά το σχολείο
- μεταφορά προς ή από τους παιδικούς σταθμούς
- παροχή γευμάτων στα παιδιά των υπαλλήλων

(ii) Παροχή υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών από το κράτος

- παιδικοί σταθμοί σε κάθε περιοχή
- προγράμματα για τις διακοπές των παιδιών
- προγράμματα για το χρόνο μετά το σχολείο

Η δημόσια παροχή υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών συμβαδίζει με ψηλότερη γυναικεία συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Υπάρχει μια τάση προς την κατεύθυνση παροχής περισσότερων δημόσιων υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών σε χώρες που παραδοσιακά δεν πρόσφεραν ψηλού επιπέδου δημόσιες υπηρεσίες, για τη φροντίδα παιδιών. Τέτοιες χώρες είναι η Αυστρία, η Γερμανία, η Ολλανδία και η Ισπανία.

3. Οικονομικά κίνητρα

Μερικές χώρες στην ΕΕ έχουν δώσει χρηματικά κίνητρα στις εργαζόμενες μητέρες, ως αποζημίωση του μισθού τους, έτσι ώστε να είναι σε θέση να μειώσουν τις ώρες εργασίας ή να σταματήσουν προσωρινά να εργάζονται για να φροντίσουν τα παιδιά τους. Στις

χώρες αυτές σε αντίθεση με τις άλλες χώρες που δεν έχουν δώσει τέτοια κίνητρα στις γυναίκες, δεν έχουν αναπτυχθεί οι δημόσιες υπηρεσίες για τη φροντίδα των παιδιών. Τέτοιες χώρες είναι η Αυστρία και η Γερμανία.

Σε άλλες χώρες τα οικονομικά κίνητρα σκοπό έχουν να αυξήσουν τον πληθυσμό και δίδονται στις περιπτώσεις που οι εργαζόμενοι γονείς αποκτήσουν δεύτερο ή τρίτο παιδί. (Γαλλία, Ελλάδα, Βέλγιο, Πορτογαλία κ.ά).

Τέλος σχεδόν σε κάθε χώρα προσφέρονται φορολογικές απαλλαγές ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών που έχει μια οικογένεια, οι οποίες όμως είναι συγκριτικά με τα έξοδα των παιδιών γενικά χαμηλές.

B. Φροντίδα των ηλικιωμένων

Μέχρι πρόσφατα υπήρχε η τάση να μην δίδεται σημασία στο θέμα της φροντίδας των ηλικιωμένων και θεωρούσαν ως την καλύτερη λύση την ιδρυματοποίηση των ηλικιωμένων εφόσον δεν μπορούσαν να αυτοσυντηρηθούν. Τελευταία όμως υπάρχει μια αλλαγή στην αντιμετώπιση του θέματος των ηλικιωμένων δηλαδή να προσφέρονται υπηρεσίες για τη φροντίδα τους μέσα στο σπίτι παρά σε ίδρυμα.

1. Άδεια από την εργασία

Στην πλειοψηφία τους οι ευρωπαϊκές χώρες παρέχουν γενικά άδεια στους εργαζόμενους για τη φροντίδα των αρρώστων συγγενών.

2. Υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων

Σχετικά με τη φροντίδα των ηλικιωμένων, σε μερικές χώρες της Ευρώπης υπάρχει νομοθεσία που παρέχει τα ελάχιστα δικαιώματα για δημόσιες υπηρεσίες φροντίδας σε ενήλικες.

Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι χώρες με σχετικά ψηλό βαθμό ιδρυματικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους, παρουσιάζουν επίσης ψηλό βαθμό παροχής προσωπικών υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας για ηλικιωμένους.

Παρατηρείται όμως, χαμηλός βαθμός των δημοσίων υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών στην Ολλανδία και την Αγγλία σε σχέση με το σχετικά ψηλό βαθμό υπηρεσιών για τους ηλικιωμένους. Και στις δυο αυτές χώρες η οικογένεια εμφανίζεται ότι είναι υπεύθυνη για τη φροντίδα των παιδιών ενώ η πολιτεία είναι υπεύθυνη για τη φροντίδα των ηλικιωμένων.

3. Οικονομικά κίνητρα

Αρκετές χώρες της ΕΕ προσφέρουν κατευθείαν επιδόματα για την κάλυψη εκτάκτων εξόδων σε θέματα υγείας αλλά μόνο μερικές δίνουν ειδικά επιδόματα για τους ηλικιωμένους. Επίσης υπάρχουν φορολογικές ελαφρύνσεις στις νότιες χώρες της ΕΕ για τα άτομα που έχουν ηλικιωμένα εξαρτώμενα άτομα. Τέλος στη Φιλανδία εκτός από τις φορολογικές απαλλαγές υπάρχει μια επιχορήγηση μέχρι 40% των εξόδων για κατ' οίκον φροντίδα των ηλικιωμένων.

Η επιχορήγηση της φροντίδας των ηλικιωμένων όσο χαμηλή και να είναι θεωρείται σημαντική. Αυτή πιθανόν να βοηθήσει τις γυναίκες στην απόφασή τους να εργαστούν, δεδομένου ότι η φροντίδα των ηλικιωμένων γονέων θεωρείται ότι είναι υποχρέωση κυρίως των γυναικών κάτι που δρα ως ανασταλτικός παράγοντας στην συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6:
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1:	Ποσοστιαία συμμετοχή ανδρών και γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (15+ χρονών)	9
2:	Στοιχεία απασχόλησης γυναικών στην Κύπρο και στην ΕΕ (15 χώρες) το 1998	12
3:	Ποσοστό συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας 1992-1998	13
4:	Συνεισφορά των τομέων της οικονομικής δραστηριότητας στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στην Κύπρο κατά φύλο (1985-1997)	26
5:	Κατανομή απασχολουμένων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και φύλο για τα χρόνια 1989 και 1995	27
6:	Κατανομή απασχολουμένων στην ΕΕ κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και φύλο 1997	29
7:	Ποσοστό απασχολουμένων κατά φύλο και εκπαιδευτικό επίπεδο το 1995 (30-59 χρονών)	35
8:	Ποσοστά απασχόλησης κατά ομάδα ηλικίας και εκπαίδευσης, 1997 στην ΕΕ 15 (% συνολικού πληθυσμού)	36
9:	Ποσοστιαία κατανομή συμμετοχών σε προγράμματα κατάρτισης της ΑνΑΔ το 1997 και 1998 κατά φύλο	38
10:	Ποσοστιαία κατανομή συμμετοχών σε προγράμματα κατάρτισης της ΑνΑΔ κατά φύλο και είδος κατάρτισης (1997, 1998, 1999)	39
11:	Ποσοστιαία κατανομή ατόμων σε προγράμματα κατάρτισης κατά φύλο στην ΕΕ (1993-94)	40
12:	Ανεργία γυναικών κατά ηλικία (1997-99)	46

13:	Αριθμός ανέργων γυναικών κατά επαρχία (1997-1999)	47
14:	Ποσοστιαία κατανομή ανέργων στην Κύπρο κατά φύλο και εκπαιδευτικό επίπεδο για τα χρόνια 1987 και 1997	48
15:	Κατανομή ανεργίας γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (1998-1999)	50
16:	Κατανομή ανεργίας γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία (1998-1999)	51
17:	Στοιχεία για το γυναικείο πληθυσμό στην Κύπρο και στην ΕΕ το 1998	54
18:	Ποσοστιαία κατανομή οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά ομάδα ηλικίας (1987, 1997, 1998)	55
19:	Στοιχεία του ουσιαστικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού το 1998	56
20:	Ποσοστιαία κατανομή οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού κατά επαρχία	58
21:	Ποσοστά απασχόλησης για γυναίκες ηλικίας 30-39 χρονών κατά οικογενειακή κατάσταση και ηλικία του μικρότερου παιδιού, 1986 και 1997 (Χώρες Ε.Ε. 12)	67
22:	Ποσοστά μερικής απασχόλησης στους κυριότερους τομείς κατά φύλο για τα χρόνια 1989 και 1995	68
23:	Μερική απασχόληση, προσωρινή απασχόληση και αυτοεργοδότηση στην ΕΕ κατά φύλο για τα χρόνια 1990 και 1995	69
24:	Ποσοστά αυτοεργοδοτούμενων στο σύνολο των απασχολούμενων στους κυριότερους τομείς κατά φύλο για τα χρόνια 1989 και 1995	71

25:	Χρηματικές απολαβές γυναικών ως ποσοστά χρηματικών απολαβών ανδρών κατά επαγγελματική κατηγορία (1992, 1997 και 1998)	72
26:	Χρηματικές απολαβές γυναικών ως ποσοστά χρηματικών απολαβών ανδρών στην ΕΕ κατά επαγγελματική κατηγορία (1995)	73
27:	Σχολεία, παιδιά και διδακτικό προσωπικό προδημοτικής εκπαίδευσης	74
28:	Ποσοστά παιδιών σε δημόσιους παιδικούς σταθμούς/νηπιαγωγεία	75

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7:
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1:	Συνοπτικά στοιχεία για το γυναικείο πληθυσμό στην Κύπρο και στην ΕΕ (1998)	10
2:	Συμμετοχή γυναικών (15-64) στην αγορά εργασίας στην Κύπρο και την ΕΕ (1994-1998)	15
3:	Ποσοστά συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας στις χώρες της ΕΕ και στην Κύπρο (1985, 1997 και 1998)	17
4:	Ποσοστά απασχόλησης στην Κύπρο κατά φύλο (15-64)	18
5:	Ποσοστά απασχόλησης γυναικών στις χώρες της ΕΕ και στην Κύπρο (1998)	19
6:	Ποσοστιαία κατανομή του επικερδώς απασχολούμενου πληθυσμού της Κύπρου κατά φύλο (1985,1991,1995,1997,1998)	21
7:	Ποσοστιαία κατανομή του επικερδώς απασχολούμενου πληθυσμού της ΕΕ κατά φύλο (1985, 1991, 1995, 1997, 1998)	22
8:	Ποσοστό συμμετοχής γυναικών στον αριθμό απασχολούμενων	23
9:	Σύγκριση ποσοστών γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία στην ΕΕ και στην Κύπρο	24
10:	Σύγκριση ποσοστών γυναικών κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ και στην Κύπρο	30
11:	Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων γυναικών στην Κύπρο κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (1987 και 1997)	32
12:	Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων γυναικών στην Κύπρο και στην ΕΕ κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (1997)	34

13:	Ποσοστιαία σύνθεση ανεργίας (15-64) κατά φύλο στην Κύπρο	42
14:	Ποσοστιαία σύνθεση ανεργίας (15-64) κατά φύλο στην ΕΕ	43
15:	Ποσοστά ανεργίας στην Κύπρο ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (15-64)	44
16:	Ποσοστά ανεργίας στην ΕΕ ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (15-64)	45
17:	Σύγκριση εκπαιδευτικού επιπέδου ανέργων γυναικών στην Κύπρο και στην ΕΕ (1997)	49

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8:
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης, (1991), «Αξιοποίηση του οικονομικά αδρανούς γυναικείου δυναμικού».

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης, (1998), «Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού, Προβλέψεις 1999».

Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, (1999), «Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού, Προβλέψεις 2000».

Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, (2000), «Ισοζύγιο Εργατικού Δυναμικού, Προβλέψεις 2001».

Business Strategies Ltd, Labour Market and Skills Trends, 1998/99.

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, Ευέλικτη Απασχόληση κι Ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας:- Τάσεις, Εξελίξεις και Προοπτικές, Αθήνα 1997.

European Commission, (1998), “Employment in Europe”.

European Commission, (1999), “Employment in Europe”.

European Commission, (1997), “Key Data on Vocational Training in the European Union”.

European Commission, (1996), “Equal opportunities for Women and Men in the European Union”.

European Commission, (1996), “Social Europe work and childcare a guide to good practice”.

European Commission, (1997), “Reconciliation between work and family life in Europe”.

European Commission (2000), “Proposal for a Council Decision on Guidelines for Member States’ employment policies for the year 2001”.

Eurostat, Labour Force Survey, Results 1997.

Οικονομικός Ταχυδρόμος, Η Ελληνίδα, εργαζόμενη «δεύτερης ταχύτητας». Μ. Φραγκάκη, 17.2.2000.

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003, Γραφείο Προγραμματισμού.

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1992), «Population and Human Resources Development in Cyprus: Research and Policy Issues», ILO edition.

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1995), «Οικονομική Έκθεση».

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1995, 1996, 1997), «Στατιστική της Εκπαίδευσης».

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1989 & 1995), «Απογραφή Επιχειρήσεων».

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1997), «Δημογραφική Έκθεση».

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1993, 1994, 1997, 1998), «Εργατικές Στατιστικές».

1999 Regular report, From the Commission on Cyprus, Progress towards accession.

The Economist, A survey of women and work, July 18th-24th 1998.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, (Σεπτ. 1995), “Cyprus National Report to the Fourth World Conference on Women, Beijing”.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, «Έκθεση Προόδου Εφαρμογής του Προγράμματος Δράσης Γυναικών του Πεκίνου 1995-2000».

